

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**Матеріали II Всеукраїнського
науково-практичного вебінару
*2 грудня 2015 року***

**«Викладання іноземних мов
для студентів
немовних спеціальностей:
стан, проблеми,
перспективи»**

Житомир 2015

УДК 811.11.13

Рецензенти:

- Полховська М.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу імені Д.І.Квеселевича ННІ іноземної філології Житомирського державного університету;
- Могельницька Л.Ф. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Житомирського державного технологічного університету;
- Шигонська Н.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сестринської справи, завідувач навчально-методичною лабораторією Житомирського інституту медсестринства.

Відповідальний за випуск та комп'ютерну верстку – Білошицька Т.Ю.,
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання ННІ іноземної філології ЖДУ ім. І.Франка

«Викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей: стан, проблеми, перспективи»: збірник матеріалів II Всеукраїнського науково-практичного вебінару (2 грудня 2015 р.). – Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2015.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Офіційний сайт конференції: <http://www.nniif.org.ua/>

E-mail: zdu2015conf@ukr.net

©

В. В. Безлюдна

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

СТАН ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Під впливом змін, що відбуваються в суспільстві останнім часом, ситуація в галузі навчання студентів іноземної мови в немовному вузі значно змінилася: рейтинг курсу “Іноземна мова” суттєво підвищився. Орієнтація вузівського курсу на формування у студентів немовних спеціальностей умінь різних видів професійного спілкування з використанням іноземної мови вимагає вирішення цілого ряду питань, що стосуються оптимальної організації процесу навчання згідно сучасних вимог та реальних умов викладання.

Базовими документами, що забезпечують практичну реалізацію кінцевих цілей навчання та впровадження реформи мовної освіти у ВНЗ, виступають національні програми з навчання іноземних мов у ВНЗ України. Так створена Типова навчальна програма для викладання англійської мови професійного спрямування “*National ESP Curriculum for Universities*”, що є спільною ініціативою Міністерства освіти та науки України та Британської Ради в Україні. Вона базується на рекомендаціях Ради Європи та передбачає розроблення навчальних модулів, які відповідатимуть вимогам національної кредитно-модульної системи. Програма має на меті формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовищ. Навчальна дисципліна „Іноземна мова для професійного спілкування” ВНЗ освіти є однією з ланок професійного навчання, яка

забезпечує формування адаптації студентів до професійної діяльності. Рекомендована Типова програма з англійської мови для спеціальних цілей (2005) передбачає формування у студентів вищих навчальних закладів професійної комунікативної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, що є специфічною для академічного і професійного середовища. Викладання іноземної мови для нефілологічних спеціальностей значною мірою відрізняється від викладання іноземної мови як профільюючого предмету. У цьому випадку здійснюється викладання іноземної мови як мови професійного спілкування, що поєднує у собі знання мови та профільюючого фаху.

Засобом оптимізації та індивідуалізації безперервної мовної освіти, підвищення ефективності керування навчальним процесом у конкретних навчальних закладах є створення програм і навчально-методичного забезпечення. В умовах обмеженої кількості навчальних годин з дисципліни "Іноземна мова" для студентів немовних вищих навчальних закладів забезпечується за рахунок розробки та впровадження навчально-методичних комплексів, що враховують дійсні потреби навчання та суб'єктів навчання для їх подальшої академічної діяльності та професійної кар'єри. У відповідності з сучасною концепцією мовної освіти студентів немовних спеціальностей вузівські навчально-методичні комплекси повинні відображати конкретні умови вивчення іноземної мови в тому чи іншому вищому навчальному закладі.

Підручники, різноманітні наочні посібники, аудіо-та відеоматеріали, комп'ютерні та технічні засоби, що використовуються в навчально-методичному комплексі, дозволяють формувати у студентів немовних спеціальностей іншомовне професійне спілкування. Традиційні навчальні матеріали підкріплюють електронними курсами або підручниками, мультимедійними навчальними програмами. Електронні підручники, практикуми, мультимедійні навчальні програми можна використовувати не тільки для роботи над мовним матеріалом, але й для розвитку основних видів

мовленнєвої діяльності. Вони також дають можливість здійснювати поточний, текстовий і підсумковий контроль рівня мовної підготовки студентів. Таким чином, посилюються ефективність і продуктивність вивчення іноземної мови, при цьому використовуються адекватні прийоми і технології навчання.

Література

1. Попко І.А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України: Зб. наукових статей учасників всеукр. наук.-практ. конф., Київ. – 2003. – С. 278-294.

2. Мусницкая, Е.В. Новые тенденции и актуальные проблемы формирования умений иноязычного общения у студентов неязыкового вуза [Текст] / Е.В. Мусницкая // Профессиональная коммуникация как цель обучения иностранному языку в неязыковом вузе. – М., 2000.

3. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.

Р. О. Безлюдний

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВ У НЕМОВНИХ ВУЗАХ

У програмах з іноземних мов навчання мові на факультетах немовних вузів розглядається як самостійний курс, основна мета якого – забезпечити майбутнім фахівцям різних напрямків підготовки практичне оволодіння однією із іноземних мов в об'ємі, необхідному для використання набутих знань у повсякденній роботі.

Без пошуку продуктивних методів та методик викладання, звичайно, не може йти мова про ефективне оволодіння іноземними мовами, як, власне, і про сучасну організацію навчального процесу. Викладачі іноземних мов постійно знаходяться у творчому пошуку новітніх та результативних прийомів, які б дали можливість в обмежений аудиторний час зацікавити студентів, заохотити їх до роботи та творчості, удосконалити та примножити набуті ними знання.

Прагнення педагогів модернізувати процес викладання іноземних мов призводить до глибшого вивчення відомих раніше методів та їх вдосконалення. Так, розроблений професором Жан-Полем Мартаном метод “Учіння через навчання”, був відомий ще в ХІХ в. під назвою белланкастерської системи взаємного навчання. Суттєва відмінність сучасного методу полягає в тому, що на занятті відбувається не тільки повідомлення студентами нових, самостійно здобутих знань, а інтерактивне спілкування та колективне мислення. Досвід проведення подібних занять показав, що студенти легко засвоюють складний граматичний матеріал, наводять цікаві

приклади на відповідні теми; комунікація здійснюється невимушено, а атмосфера доброзичлива і творча.

На сучасному етапі реалізація інноваційних підходів до викладання іноземної мови професійного спілкування неможлива без проблемного підходу. Головною метою такого підходу є створення проблемних ситуацій. Розвиток творчої, професійної та пізнавальної діяльності студентів буде успішним, якщо викладач залучатиме їх до обґрунтування власної точки зору щодо певної проблеми, яка стає предметом дослідження. Пізнавальна діяльність студентів при цьому включатиме етапи пошуку, аналізу та вирішення, що вимагатиме актуалізації знань і вмінь. Проблемні ситуації можуть бути створені на всіх етапах навчального процесу.

Аналіз сучасних методичних особистісно орієнтованих підходів до викладання іноземної мови у немовному ВНЗ свідчить про те, що однією з найбільш поширених інноваційних технологій є метод проектів, який розглядають як цілісну педагогічну систему. Основою цієї системи є побудова навчання на творчому засвоєнні знань у процесі самостійної, індивідуальної або групової діяльності для виконання фахового завдання з обов'язковою презентацією результату. Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Розроблений американським філософом Дж.Д'юї ще в 1920-роках в США, він полягав у пропозиції будувати навчання на активній основі через доцільну діяльність студента, враховуючи його власний інтерес саме в цьому знанні. Практичною метою навчання іноземної мови в умовах методу проектів є формування мовленнєвих здібностей та комунікативної компетенції студентів (навичок і вмінь говоріння, аудіювання, читання та письма) на основі спілкування, обмеженого тематикою та мовним матеріалом.

Література

1. Мартан Ж-П. Використання методу “Учіння через навчання” на уроках іноземних мов / Ж-П. Мартан, Ф.А. Ратнер, А.Е. Рахімова // Інозем. мови в школі. –2007. – №6. – С. 2-3.

2. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е.С.

Полат // Иностр. яз. в школе. – 2000. – № 2. – С. 3-10.

А.Р. Безрукова

викладач

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ»

Важливість викладання англійської мови для професійних цілей, зокрема у сфері туризму, є безперечною. Знання англійської мови потрібне у всіх професійних областях. Проте особливу увагу приділяють англійській мові у галузі туризму через її специфічні особливості. Англійська мова відіграє важливу роль у розвиток туризму та його галузей, широко використовується під час подорожей, а також у роботі з клієнтами.

Англійська мова для туризму є однією з найцікавіших розділів англійської для спеціальних цілей (English for Specific Purposes). Термін "специфічний" в (ESP) відноситься до конкретної мети вивчення англійської мови. Студенти підходять до вивчення англійської мови через сферу діяльності, яка вже відома для них. Це означає, що вони можуть одразу використовувати вивчений матеріал у роботі та навчанні. Метою дисципліни «Англійська для спеціальних цілей» є формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Завдання дисципліни полягає в навчанні, розвиткові та удосконаленні різних видів мовленнєвої діяльності, аудіювання, говоріння, діалогічного мовлення, читання, письма та перекладу.

Акцентом у викладанні англійської мови для туризму є те що вона викладається без відриву від реальності та інтегрована у предметну область, що цікава для студента. Так, наприклад, студент може вивчати розмовну мову у сфері готельно-ресторанного бізнесу, поради щодо проходження співбесіди та ділової зустрічі, культури спілкування та мовлення, ділового етикету та написання резюме. Вдало підібраний матеріал має базуватися на цікавих та актуальних текстах та видах діяльності, що формують широкий спектр навичок. Кожен вид діяльності має розвивати більш ніж одну навичку. Текст, як навчальний матеріал, може бути використаний як джерело нової лексики, формування комунікативних навичок та навичок читання.

Отже, чітко визначені потреби та ретельно відібрані матеріали під час вивчення англійської для студентів спеціальності «Туризм» гарантують професійну самореалізацію у майбутній кар'єрі.

Література

1. Minodora Otilia Simion. The Importance of Teaching English in the Field of Tourism in Universities [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2012-02/23_simion%20otilia.pdf.

Д. Ю. Білінський

викладач

*Житомирський державний
університет імені І. Франка*

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Мотивація є важливим фактором при вивченні іноземної мови. Вищий навчальний заклад повинен готувати не тільки висококваліфікованого спеціаліста у певній сфері діяльності, але також виховувати і особистість, яка має власну точку зору, а також уміння відстоювати її, уміння орієнтуватися і пристосовуватися до динаміки ситуації у світі.

Що ж є критичним мисленням? Критичне мислення - це мислення вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших [2]. Критичне мислення сприяє розвитку уяви, точності сприйняття, розширює кругозір студента.

При формуванні критичного мислення під час вивчення іноземної мови головною метою не є запам'ятовування матеріалу, а застосування вже вивчених граматичних, лексичних, фонетичних знань, які осмислюються, аналізуються, перевіряються та підлягають творчій обробці.

Мозковий штурм та рольові ігри є найкращими методами, які сприяють розвитку критичного мислення.

Мозковий штурм – метод, основною особливістю якого є підсилення творчої діяльності студента. Цей метод передбачає складання переліку способів вирішення проблеми студентами. Валідність запропонованих студентами способів є вторинною відносно власне активності студентів на уроці. В кінці даного заняття проводиться відбір найкращих рішень.

Мозковий штурм передбачає наступні етапи:

- формування та опис проблеми;
- пропонування студентами рішень проблеми;
- обробка та аналіз запропонованих рішень.

Ще одним методом формування критичного мислення є рольова гра. Поняття «гра» налаштовує студентів на позитивні емоції: сміх, веселощі, спілкування і дружба. Використовуючи цю методику викладач спонукає студентів до задіяння не тільки емоцій, уяви при вирішенні проблеми, а і розумових механізмів. Ця методика допомагає студентам нейтралізувати страх та невпевненість перед вирішення нового завдання, а також сприяє формуванню позитивного ставлення до вивчення іноземної мови.

Правильне застосування методики рольової гри дає можливість розвивати мовні навички та вміння, вибирати і підбирати мовні засоби, дає широкий ряд можливостей прогнозувати і моделювати діалоги в різних мовних ситуаціях. Також для студентів старших курсів рольову гру можна провести у вигляді процедури захисту дипломних робіт або проектів . Тут тематика буде обумовлена професійною спрямованістю їхніх робіт і матиме вузькоспеціалізований характер [1].

Література :

1. Стронин М.Ф. Обучающие игры на уроке английского языка./ М.Ф. Стронин - М., “Просвещение”, 1984 г. - 112 с
2. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник. - Х: Основа, 2008. - 189 с.

Т.Ю. Білошицька

кандидат педагогічних наук, викладач

Житомирський державний

університет імені І. Франка

ІНТЕНСИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

З кожним роком підвищуються вимоги не тільки до професійних знань та вмінь, але й до володіння іноземною мовою. Дослідження наукової літератури свідчить про те, що проблема удосконалення методів навчання залишається однією з найбільш актуальних проблем освіти.

Термін «інтенсивне навчання» вперше був запропонований болгарським вченим Георгієм Лозановим. Саме ним у 1966 р. у Софії був заснований науково-дослідний інститут сугестології. Поняття «сугестологія» походить від лат. *suggestio* – навіювання та давньогрецького *Хојоq* – вчення. На думку Г. Лозанова, розкриття резервних можливостей студента відбувається в комбінації комунікативно-пізнавальної сфери та емоційно-мотиваційної. При сугестопедичному навчанні відбувається активізація усвідомленої і неусвідомленої психічної активності індивіда. При цьому дотримується єдність абстрактно-логічного та художньо-образного типу мислення. Психологічні, педагогічні та художні засоби підвищують мотивацію, інтерес, емоційний тонус і пізнавальну активність учнів. На цій основі покращуються кількісні та якісні характеристики мовлення на уроках іноземної мови.

Ця методика вивчення іноземної мови заснована на вибіркового лексичному матеріалі загальноповсякденної базової лексики. У процесі навчання не потрібно відразу навантажувати студентів великою кількістю лексичного матеріалу, а поступово збільшувати об'єм навчального матеріалу новими словами або фразами. Одним із важливих моментів сугестивного методу є те, що він не вимагає від студентів активної участі. Механізм швидкого

засвоєння навчального матеріалу заснований на запам'ятовуванні лексики на рівні зорового пізнання [3].

Подальший розвиток ідеї Г. Лозанова знайшли в наукових дослідженнях і практичних розробках Центру інтенсивного навчання іноземних мов під керівництвом Г. Китайгородської. Вона збагатила теорію Г. Лозанова новими методичними положеннями, які дали змогу перебудувати не лише систему мотивації, але й сам процес навчання, та даними ряду суміжних з методикою наук, зокрема психології і психолінгвістики.

Особливості таких технологій полягають: у використанні прийомів, які активізують свідомі та підсвідомі процеси психіки для створення різноманітної та міцної мовної бази; в розробці завдань, які мотивують спілкування; в оптимальній організації колективної взаємодії учнів між собою та вчителем [1, с.9].

Побудова моделі інтенсивного навчання іншомовного спілкування відбувається згідно з усіма принципами методу активізації, а її реалізація здійснюється поетапно. Перший етап – це подача нового навчального матеріалу циклу занять, другий – тренування у спілкуванні, третій – практика у спілкуванні. Весь мовний матеріал курсу розбитий на мікроцикли, кожен з яких містить: основний текст-полілог, тексти монологічного характеру, лексико-граматичний коментар, домашні усні і письмові завдання. Всі полілоги, об'єднані наскрізним сюжетом. Таким чином моделюється мовна поведінка учнів у різноманітних ситуаціях мовного спілкування.

Визначальною рисою усіх вправ в інтенсивному навчанні є їх вмотивований характер. По суті це комунікативна або комунікативно-рольова мотивація, тобто учень знає не лише, що він має робити, але й заради чого він щось говорить, слухає, читає, пише. Некомунікативні вправи використовуються лише у вигляді мовних ігор, де мотивом діяльності учня є сама участь у грі.

Особливе значення в інтенсивному методі навчання набуває питання розподілу учбового матеріалу в часі. Воно визначається і регулюється цілим

рядом чинників різної природи: дидактичними, методичними, психологічними. Всі ці чинники однаково важливі, взаємозв'язані і підпорядковані завданням навчання.

На початковому етапі здатність учнів запам'ятовувати нову лексику та сприймати короткі повідомлення іноземною мовою досить обмежена, тому виникає необхідність застосування рідної мови.

Першочерговим завданням початкового етапу стає розвиток навичок та вмінь пріоритетних видів мовленнєвої діяльності – читання та говоріння на основі активного запасу загальноповсякденної лексики в обсязі до 2000 лексичних одиниць. Це означає активне застосування прийомів сугестивного методу (авторитет викладача, інфантилізація, вправи на емоційні інтонацію та ритм, концертну псевдопасивність) для залучення різних психічних аспектів до процесу навчання з метою подолання психологічних бар'єрів, які можуть перешкоджати англомовній комунікації [2].

На середніх етапах відбувається удосконалення навичок та вмінь в усіх видах мовленнєвої діяльності (слуханні, говорінні, читанні та письмі). Важливим чинником стає циклічний характер змісту навчання кожного навчального дня, який забезпечує послідовну зміну відрізків навчання, призначених для повторення засвоєного раніше і введення нового матеріалу, формування та удосконалення відповідних навичок та вмінь. Тому на середньому етапі відбувається розвиток раніше засвоєних вмінь, розширення навичок та поповнення словникового запасу в межах вивчених тем. Заключний етап передбачає завершення формування іншомовної компетенції студента як незалежного користувача, що має забезпечувати його активну мовленнєву позицію в різних ситуаціях. Слід зазначити, що необхідною умовою завершення кожного етапу розвитку та переходу до наступного рівня є ретельний контроль з боку викладача, що передбачає розуміння конкретних етапів навчального процесу.

Визначальною рисою усіх вправ в інтенсивному навчанні є їх вмотивований характер. По суті це комунікативна або комунікативно-рольова

мотивація, тобто учень знає не лише, що він має робити, але й заради чого він щось говорить, слухає, читає, пише. Некомунікативні вправи використовуються лише ,у вигляді мовних ігор, де мотивом діяльності учня є сама участь у грі.

Література:

1. Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Интенсивные методы обучения иностранным языкам и средняя школа / Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова // Иностр. яз. в шк. – 1991. – № 1. – с. 9-17.
2. Китайгородская Г. А. Интенсивное обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская // Иностр. яз. в шк. – 1990 - № 2 – С. 65-71.
3. Методика изучения языков. Метод Лозанова. Суггестология – изучение внушения и внушаемости [Електронне видання]. – Режим доступу : <http://filolingvia.com/publ/67-1-0-104>.

Яків Бойко

кандидат педагогічних наук, викладач

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ МЕТОДИЧНОГО І ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ СТОСОВНО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ

Основне завдання викладання іноземних мов на немовних спеціальностях полягає не тільки у вивченні професійної лексики і читанні відповідних текстів, а й в здобутті низки навичок, які характерні для студентів факультетів іноземних мов. Це насамперед поглиблене вивчення граматики, розвитку комунікативних навичок, ознайомлення із творами публіцистичного і художнього стилів. Хоча існують великі перешкоди у втіленні таких задумів на практиці. Передусім це пов'язано із академічними годинами, які закладаються у діючих навчальних планах і програмах. Особлива увага повинна приділятися інноваційним методам, підвищенню стандартів, практичному спрямуванню навчального матеріалу, широкому використанні інформаційно-комунікативних технологій тощо. Метод кейсів відносять до новітніх інтерактивних технологій викладання іноземних мов. Такий підхід дає змогу вирішити ситуацію у більш практичний спосіб. Велику роль у ефективності даного методу відводиться викладачу, під керівництвом якого здійснюється аналіз ситуації. Дискусія і дебати теж можуть підвищити ефективність засвоєння іноземних мов при формуванні соціальних навичок і знаходженні компромісу. Мозковий штурм покликаний до розв'язання проблем на основі групової роботи студентів, вмінні чітко висловлювати власну думку і толерантно ставитись до суджень інших учасників колективної співпраці. Висловлення своєї власної думки сприяє формуванню впевненості у своїх силах і виробленню доброзичливого

ставленню до інших учасників даного процесу, розвитку критичного та аналітичного мислення, відмови від стереотипів, вмінню виважено відстоювати власні ідеї та думки. У зв'язку з тим, що кількість годин, які відводяться на вивчення іноземних мов обмежена, велику увагу викладачу слід приділити самостійній і індивідуальній роботі студентів. Як правило, домашнє читання виноситься на факультативне опрацювання і його роль часто недооцінюється. Правильно організоване і проведене домашнє читання виявляється досить дієвим у введенні і ознайомленні студентів з новими лексичними одиницями, які в подальшому можуть бути використанні останніми в активному чи пасивному словнику.

В системі освіти США, починаючи з середньої школи і закінчуючи вищими закладами освіти, відбувається перехід до нової освітньої парадигми. Вона полягає не стільки у фактичному вивченні матеріалу, фактів, а у більш осмисленому підході до них і кращому розумінні даних явищ. Така інтерпретація освітньо-виховних цілей висуває нові вимоги перед викладачами і створює сприятливе середовище для формування самоаналізу, самокритики і самореалізації студентів. Позааудиторна діяльність відкриває нові можливості підвищення продуктивності взаємодії викладача і студента, компенсації недостатньої кількості аудиторних годин і прищепленню інтересу до даного предмету.

Проектна технологія у вищих навчальних закладах передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити ту чи іншу проблему шляхом самостійних дій студентів із обов'язковим представленням результатів. Доцільність використання методу проектів безліч: кооперація, міждисциплінарні зв'язки, заощадження аудиторного часу, практична спрямованість, вироблення навичок пошуково-дослідницької та експериментальної роботи тощо. Дуже часто самі студенти вибирають теми і види діяльностей, які їх цікавлять. Тому, на мою думку, вчителям слід частіше звертатися до цього методу.

Отже, наведені вище практичні поради методичного і організаційного характеру дають змогу переглянути традиційні і консервативні підходи до викладання іноземних мов на немовних спеціальностях і підвищити їх ефективність. Із створенням сучасних високотехнологічних засобів навчання, таких як комп'ютерна і обчислювальна техніка, інтерактивні дошки, планшети, тощо, система освіти переходить на новий щабель свого розвитку, висуваючи нові вимоги до взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

Література

1. Краснова О.І. Метод проекту як пріоритетний напрям розвитку освітніх інновацій у процесі вивчення іноземних мов у ВНЗ [Електронний ресурс] / О.І. Краснова // Режим доступу : <http://www.tme.umo.edu.ua/docs/6/11krasil.pdf>.

Я. В. Бондарук

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

МОВНІ ШКОЛИ І ПРОГРАМИ ЗА КОРДОНОМ ЯК ЕТАП ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зростання важливості англійської мови у сучасному інформаційно-технологічному суспільстві спричинило розвиток різних напрямів удосконалення системи підготовки майбутнього вчителя. Сьогодні вимагає ініціативних, усебічно освічених фахівців, які можуть і хочуть займатись самоосвітою, готові здійснювати постійний неперервний професійний розвиток.

Однією із можливостей професійного зростання майбутніх учителів англійської мови, на наш погляд, можна вважати мовні школи і програми за кордоном. Не викликає сумніву той факт, що навіть недовге перебування в живому іншомовному середовищі сприяє суттєвому вдосконаленню навичок англійської та мотивує студентів на подальше вивчення іноземної мови. До інших, не менш суттєвих переваг такого навчання можна віднести наступні: це можливість обрати зручний час і тривалість навчання (як правило, курси іноземної мови за кордоном проводяться круглий рік і не мають обмежень у максимальній кількості тижнів навчання); це хороша нагода не лише покращити рівень володіння іноземною мовою, а й вивчити культурні особливості іншої країни (студент має можливість обрати різні регіони країни для навчання (наприклад, у США – це: Нью-Йорк, Філадельфія, Вашингтон, Маямі, Чикаго, Сієтл, Портленд (Орегон), Сан-Франциско, Берклі, Сан-Дієго, Лос-Анджелес) та типи проживання залежно від міста (сім'я, студентська резиденція, готель, апартамент, хостел та ін.); це різне навантаження курсів

або спеціалізовані уроки, які спрямовані на досягнення певної мети у навчанні [2]; це активний відпочинок (різні види спорту, захоплюючі екскурсії і знайомство з визначними пам'ятками країни, святкові заходи) [1].

Варто наголосити, що сучасні мовні курси зазвичай охоплюють групові (не більше 10 студентів) та індивідуальні уроки спілкування, граматики, поповнення словникового запасу та заняття з різних стилів і форм написання мовою, яка вивчається. Все це значно полегшує процес засвоєння іншомовних знань, умінь і навичок.

Таким чином, іншомовне навчання за кордоном є помітним кроком у самоосвіті майбутнього фахівця і важливим етапом неперервного професійного розвитку вчителя англійської мови.

Література

1. Курси англійської мови за кордоном [Електронний ресурс] // IQ Consultancy: Освіта за кордоном. – Режим доступу : http://www.iqconsultancy.com.ua/eduabroad/lang_progs/
2. Мовні курси [Електронний ресурс] // Вивчай і відкривай світ . – Режим доступу : <http://vyvchay.com/uk/general-english>

Ю. М. Буровицька

*Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Інформаційно-комунікаційні технології в наш час дуже стрімко розвиваються і широко використовуються у всіх сферах життя. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є досить перспективним.

Інформаційно-комунікаційні технології – це загальний термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій, комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Іншими словами ІКТ складається з інформаційних технологій (ІТ), а також телекомунікацій, медіатрансляцій, усіх видів аудіо і відео обробки, передачі, мережевих функцій управління та моніторингу

При вивченні іноземної мови, навіть якщо використовуються найбільш комунікативні підходи, враховуючи обмежений час, студенти-нефілологи мають мало можливостей для того, щоб взаємодіяти іноземною мовою. Крім того, через відсутність безпосереднього контакту з носіями іноземної мови та мовного контексту, майже неможливо розвинути у студентів комунікативні навички. Технології та мультимедіа здатні забезпечити більший зв'язок студентів з іноземною мовою і підвищити якість навчання шляхом надання можливості для розвитку комунікативних навичок. ІКТ є перспективними, тому що вони надають студентам і викладачам можливість спілкування між собою чи з зовнішнім світом, незважаючи на обмеження у часі чи місці. Це може стати можливим за допомогою соціальних мереж, електронної пошти, он-лайн дискусійних кімнат, вікі, блогів чи чатів у менш стресовій атмосфері. Крім того, технології можуть підвищити мотивацію студентів та забезпечити

можливості для самостійного навчання. Якщо правильно і ефективно включити ІКТ у навчальну програму, вони можуть бути потужним інструментом викладання і навчання на заняттях та поза ними.

ІКТ дозволяють отримати доступ до джерел достовірної інформації, усувають географічні межі, мотивують студентів до саморозвитку, створюють можливості для адекватної самооцінки і накладають на студентів відповідальність за власне навчання.

Через стрімкий та інтенсивний розвиток ІКТ формуються перспективні педагогічні технології, які орієнтуються на інтелектуальне вдосконалення студентів. Серед основних перспективних напрямків використання нових ІКТ в освіті можна виділити наступні:

- експертні та навчальні системи (ініціюють розвиток процесів пізнавальної діяльності, підвищують мотивацію студентів за рахунок варіативності самостійної роботи, дають можливість для самоконтролю та самокорекції);

- навчальні бази даних (допомагають у процесі пошуку необхідної інформації за певними ознаками, її аналізу, модифікації інформації при заповненні бази даних новим контентом);

- відеокomp'ютерна система (комплекс обладнання, який дозволяє представити користувачу різноманітні види інформації (текст, графіка, відеофільм, рухливі малюнки, звук), забезпечуючи ведення інтерактивного діалогу користувача з системою);

- мультимедіа (дозволяє інтегровано представити на екрані комп'ютера будь-яку аудіовізуальну інформацію, реалізуючи інтерактивний діалог користувача з системою);

- віртуальна реальність (нова технологія неконтактної інформаційної взаємодії, що реалізує за допомогою комплексних мультимедіа-операційних середовищ ілюзію безпосереднього входження і присутності в реальному часі у стереоскопічно представленому «екранному світі»).

Інформаційно-комунікаційні технології набирають популярності серед сучасних викладачів та студентів. Використання ІКТ може мати деякі недоліки, вимагає додаткової підготовки викладачів та студентів і включає додаткові витрати для адміністрації. Але разом з тим, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес навчання взагалі та у процес іншомовної підготовки студентів-нефілологів зокрема має набагато більше переваг.

Д.О. Вольницька

викладач

Житомирський державний

університет імені Івана Франка

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ВНЗ

Сучасний розвиток суспільства, зростаюча потреба у спілкуванні та співпраці між країнами й народами з різними мовами, історією та культурами вимагають суттєвих змін у підході до вивчення та викладання іноземних мов у навчальних закладах. Метою навчання іноземних мов є формування комунікативної компетенції, що означає опанування мовою як засобом міжкультурного спілкування; розвиток умінь використовувати мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу.

Невід'ємною складовою вивчення іноземної мови є опанування її граматичної системи. Основною метою навчання граматики іноземної мови у є формування у студентів комунікативних навичок, однак без знання граматики людина не зможе повністю розуміти мовлення інших і побудувати власне таким чином, щоб її зрозуміли. Виходячи з вищесказаного, у контексті успішного навчання англійської мови особливої актуальності набуває проблема формування англомовної граматичної компетенції. Існує декілька підходів щодо навчання граматиці. Розглянемо декілька з них [1].

1). Комунікативний підхід у вивченні граматики передбачає, що засвоєння граматики іноземної мови, здійснюється у процесі вирішення комунікативних завдань, тобто при використанні граматичних форм у мові. Нові граматичні форми повинні засвоюватись у процесі їх багаторазового повторення, у нових комунікативних ситуаціях. За такого навчання оволодіння граматикою здійснюється шляхом запам'ятовування форм, що використовуються у мовних контекстах. Недоліком комунікативного підходу

є те, що засвоєння граматичного матеріалу відбувається на підсвідомому рівні [2].

2). Концептуальний підхід

На думку С. Страус, Дж. Лі та інших дослідників, що розробили концептуальний підхід щодо вивчення граматики іноземної мови, граMATика є інструментом, який дозволяє виявити та усвідомити, одночасно індуктивно та дедуктивно, граматичні концепти та їх нюанси (наприклад, «завершеність», «передбачення», «ціле», «частина», «відоме», «специфічне» та інше), а також способи їх кодування носіями мови у морфосинтаксичних формах. Таким чином, метою концептуальної граматики є підвищення якості розуміння і говоріння іноземною мовою шляхом засвоєння граматичних концептів та явищ [1].

Граматичні концепти – це абстрактні уявлення, ідеальні моделі, матеріально виражені у понятті, терміні і наділені набором вагомих і другорядних ознак [2,3].

На думку І.Л. Бім, навчати граматиці іноземної мови – означає формувати специфічні для даної мови граматичні механізми так, щоб у студентів одночасно склалися певні граматичні знання і вміння. Для реалізації цієї граматичної мети необхідно:

- розглядати [навчання граматиці](#) не як самоціль, а як засіб для оволодіння способами словозміни, [словотвору](#);
- відібрати необхідний і достатній граматичний мінімум, засвоєння якого забезпечить, з одного боку, відносно правильне граматичне оформлення продуктивних видів мовленнєвої діяльності, головним чином говоріння, з іншого – забезпечить рецепцію, тобто розуміння при читанні і аудіюванні, тобто [мова](#) йде про відбір активного граматичного мінімуму і так званого пасивного мінімуму;
- забезпечити міцне і автоматизоване володіння граматичним мінімумом для активного використання у мовленні, тобто досягти такого

положення, щоб під час говоріння достатньо було «запустити» лише перший елемент, а усі інші «спрацьовують» за заданою програмою [3].

Виходячи зі сказаного, можна виділити наступні **загальні вимоги щодо засвоєння граматичної сторони мови:**

а) студенти повинні вміти граматично правильно оформлювати свої усно-мовленнєві висловлювання, концентруючи при цьому основну увагу на його утриманні;

б) студенти повинні вміти розпізнавати граматичні явища при читанні і аудіюванні, спрямовуючи свою увагу на вилучення змістовної інформації. Цій меті повинен відповідати відібраний граматичний мінімум.

На сьогодні, у зв'язку із затвердженням провідної позиції граматики у формуванні комунікативної компетенції, проблема формування граматичних навичок є однією з найбільш актуальних. Граматичний навик за своєю природою неоднорідний і таким чином вимагає до себе комплексного підходу [2]. Під граматичним навиком ми розуміємо автоматизоване використання граматичних засобів у мові [1].

Таки чином, розглянувши поняття граматичної навички, вивчивши цілі і завдання навчання граматики, на нашу думку, **граматична навичка** – синтезована дія, що здійснюється у параметрах формування навички і забезпечує адекватне морфолого-синтаксичне оформлення мовної одиниці будь-якого рівня у мові.

Література

1. Thornbury S. How to teach grammar/ S. Thornbury. – London: Longman, 1999. – 192 p.
2. Widodo H.P. Approaches and procedures for teaching grammar/ H.P. Widodo. – Режим доступу: <https://education.waikato.ac.nz/research/files/etpc/2006v5n1nar1.pdf>
3. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у сер.навч.закладах /С.Ю. Ніколаєва – К.: Ленвіт. – 2002. – 320с.

А.О. Галла
*Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ- ФІЛОЛОГІВ

Застосування компетентнісного підходу в процесі навчання, який орієнтований на систему забезпечення якості підготовки студентів, яка б відповідала потребам сьогодення. Запропоноване поняття «компетентність» європейськими науковцями є базовим для сучасної освіти. Компетентність визначають як здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який дає змогу ці знання «вплести» в те, що вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. Таким чином, кожна компетентність побудована на поєднанні знань, навичок і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, навичок і вмінь на формування й розвиток у студентів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях, на організацію освітнього процесу на основі урахування індивідуальних особливостей сприйняття та засвоєння навчального матеріалу.

Поєднання компетентнісного підходу з індивідуальними стратегіями навчання дає змогу доцільного впровадження організованості навчального

процесу способом затребуваності навчальних досягнень студента в суспільстві, забезпечення його спроможності відповідати реальним запитам й мати сформований потенціал для швидкої адаптації як у майбутній професії, так і в соціальній структурі. Перевага компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність студента до успішної діяльності в різних сферах, у тому числі і в володінні іноземними мовами.

Про компетентнісний підхід до формування змісту освіти зазначено в Державних стандартах освіти, його реалізовано в «Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів». Під поняттям «компетентнісний підхід» у навчанні іноземній мові розуміють насамперед спрямованість освітнього процесу на формування у студентів іншомовної комунікативної компетенції з одночасним формуванням ключових (базових, основних, надпредметних) компетенцій, до складу яких зазвичай відносять соціально-особистісні, загальнонаукові компетенції. Іншомовна комунікативна компетенція (А. Щукін) – це здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для студентів завдання спілкування у побутовій, навчальній, виробничій і культурній сферах життя; вміння студента користуватися фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування. Єдність цілей навчання дозволить уникнути однобічності, коли одні цілі, наприклад практична, досягаються без врахування інших цілей навчання. У навчанні усі цілі мають реалізуватися одночасно. Вивчення іноземних мов вимагає від студентів особливого психологічного підґрунтя, що базується на індивідуальних особливостях студента.

Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі передбачає дотримання низки дидактичних умов. Перша з них полягає в чіткому усвідомленні учасниками навчального процесу дидактичної специфіки, закладеної в поняття «компетентність» як педагогічної категорії, яка може характеризувати як певний етап в освітньому процесі, так і його кінцевий результат – результат освіти. У дидактичному вимірі результат компетентнісної освіти можна підкреслити виявом індивідуальності учня, що

базується на реалізації індивідуальних стратегій навчання, а також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження яких створює сприятливе середовище для реалізації новітніх особистісно-орієнтованих технологій, заснованих на використанні методів навчання, що відповідають індивідуальним можливостям кожного студента.

Отже, компетентнісний підхід - це орієнтир національної системи освіти. Оскільки особливістю компетентнісного підходу є нова мета навчання, очевидним є те, що відповідно до неї мають бути адаптовані всі компоненти навчального процесу. Тільки за умови застосування компетентнісного підходу до формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів (тобто до вивчення провідного предмету – іноземної мови) під час педагогічного процесу можна досягти формування індивідуально-стратегічної спрямованості студентів як інтегрованого результату навчання.

Література

1. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. - Серія: Педагогічні науки. - 2008. - С. 63-68.
2. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті / М. Рудь // Вісник Львів. ун-ту. - Серія: Педагогіка - 2006. - Вип. 21, ч. 1. - С. 73-82.

3. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 единиц / Щукин А.Н. – М.: Астрель: АСТ:Хранитель, 2007. – 746 с.

А.С. Гембарук

*кандидат педагогических наук, доцент,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПРОЕКТУ «ШКІЛЬНИЙ УЧИТЕЛЬ НОВОГО ПОКОЛІННЯ»)

Позитивні зміни, які відбуваються у системі освіти в Україні значно підвищують статус іноземної мови, особливо англійської. А це зумовлює нові вимоги до системи методичної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. З огляду на це у березні 2013 року Міністерством освіти і науки України та Британською Радою в Україні започатковано спільний проект «Шкільний учитель нового покоління» (керівник – Іваніщева Вікторія, консультант – Род Болайто, Велика Британія). Метою проекту є розробка експериментальної програми з методики навчання англійської мови, яка базується на кращому вітчизняному та зарубіжному досвіді та узгоджується з європейськими вимогами до підготовки учителя іноземної мови.

Експериментальна програма з методики навчання англійської мови носить інноваційний характер і передбачає суттєві зміни не лише на рівні змісту, а й на рівні термінів вивчення дисципліни, підходів до її викладання, системи оцінювання та організації педагогічної практики студентів.

Експериментальна програма містить 22 змістових модулів, на вивчення кожного з яких передбачено 18 годин аудиторних занять. Варто зазначити, що вивчення дисципліни носить наскрізний характер і розпочинається з другого року навчання. Тематика змістових модулів зазнала значного удосконалення

та оновлення за рахунок модулів, які є актуальними на сучасному етапі. Це зокрема такі модулі, як:

- Second language acquisition
- Learner autonomy
- Catering for special educational needs (SEN)
- Classroom action research
- Continuous professional development.

Члени робочої групи проекту переконані, що викладання курсу методики має здійснюватися виключно англійською мовою, що сприятиме розвитку професійної компетентності майбутніх учителів. Наступною визначальною рисою експериментальної програми є зміна підходів до викладання дисципліни. На зміну традиційному підходу «від теорії до практики» пропонується інноваційний підхід «від практики до теорії». А це передбачає відмову від традиційних лекцій та використання колективних форм навчання, воркшопів, міні-лекцій, інтерактивних лекцій, кейс технології тощо. Нові технології навчання сприятимуть розвитку критичного мислення студентів та вихованню активних, самостійних людей, здатних вирішувати поставлені перед ними задачі.

У програмі значна увага надається практичній підготовці майбутніх учителів. Педагогічна практика є невід'ємною складовою їх методичної підготовки і відповідно до програми розпочинається з другого року навчання і триває протягом усього періоду вивчення дисципліни. Практичні вміння студентів, а не теоретичні знання є об'єктом контролю на рівні змістового модуля. Програмою передбачено інноваційні форми контролю: портфоліо, рефлексія, презентації тощо. Членами робочої групи проекту розроблено критерії оцінювання на рівні означених форм контролю.

Сподіваємося, що експериментальна програма з методики навчання англійської мови сприятиме якісній підготовці майбутніх учителів, учителів нового покоління.

Р.О. Гришкова

*Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

ЯКІСТЬ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ВИМІРІ

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст., новий Закон України «Про вищу освіту» (2014) визначили, що головною метою вітчизняної системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти випускникам середньої та вищої школи. Переважна більшість педагогів-науковців та освітян-практиків переконані, що підготовка фахівців повинна здійснюватись на новій концептуальній основі, що відповідає європейському виміру якості освітніх послуг.

Питаннями якості освіти опікувались багато вітчизняних науковців та викладачів-практиків. Водночас співвідношення якості вітчизняної освіти з вимогами європейської освітянської спільноти не можна вважати достатньо дослідженим в українській педагогічній науці, чим і зумовлений вибір теми нашого дослідження.

За роки незалежності нашої держави вища освіта перестала бути атрибутом обраних – вона стала насправді масовою, доступною кожному випускнику середньої школи, який за результатами зовнішнього незалежного оцінювання знань набрав необхідну кількість балів. До того ж, можливість подавати документи для вступу до ВНЗ одночасно в декілька університетів відкрила шлях до отримання вищої освіти практично кожним випускником середньої школи.

Але, як будь-яке явище реальної дійсності, феномен масової освіти має не тільки свої переваги, але й недоліки: масова вища освіта не гарантує якості знань та професійних умінь випускників університету. Водночас загострення конкуренції на ринку праці, інтеграція України в європейській освітній простір, рівень розвитку науки і технологій вимагають висококваліфікованих,

критично мислячих, позитивно налаштованих фахівців, здатних до саморозвитку і самовдосконалення. Тож питання якості вітчизняної освіти набуває особливого значення в контексті європейського виміру професійної підготовки фахівців усіх рівнів.

Якість - це «філософська категорія, що виражає суттєву визначеність об'єкта, завдяки якій він є саме цим, а не іншим. Це об'єктивна і загальна характеристика об'єктів, що виявляється в сукупності їхніх якостей». Якість продукту розуміють як «відповідність стандарту, застосуванню, вартості, передбачуваним потребам». Якість освіти – це системно-соціальні характеристики, що визначають відповідність системи освіти прийнятним вимогам, соціальним нормам, державним стандартам. Якість вищої освіти – системна сукупність ієрархічно організованих соціально значущих властивостей (характеристик, параметрів) в освіті (як результату, як процесу, як освітньої системи).

Питання якості освіти на всіх її етапах регулюються державними стандартами, мета яких - забезпечити диференційовану варіативність навчання при будь-якій її формі в кожному навчальному закладі. Держава змушена впроваджувати стандарти в освіті під тиском ринку праці, який диктує вимоги до випускників вищих навчальних закладів, що, своєю чергою, спонукає шкільну освіту розвиватись у відповідності до вимог, необхідних для продовження навчання. Стандарти дають гарантії суспільству в тому, що буде забезпечено необхідний рівень якості освіти; водночас, вони надають право кожній особистості формувати свої потреби та реалізовувати свої можливості. Стандарт становить компроміс між ідеалом і реальністю. Він залежить від стану розвитку суспільства, насамперед, від його економічного стану: з розвитком суспільства відбувається вдосконалення стандарту. Державний стандарт має бути реальним і соціально обумовленим. Реальність означає досягнення необхідних результатів при засвоєнні навчальної програми; соціальна обумовленість розглядається в контексті потреби у фахівцях як ринком праці, так і державою. Тут мова йде про відповідність

спеціалізації учнів, слухачів, студентів потребам бізнесу для вирішення короткотривалих завдань і суспільства в цілому – для вирішення довготривалих завдань.

Суспільство повинне формувати структуру ринку праці у відповідності до перспективних напрямів розвитку науки та виробництва, оскільки об'єднання національних ринків товарів та послуг у єдиний інтернаціональний ринок різко загострює конкуренцію. З огляду на глобалізаційні процеси у всіх сферах життєдіяльності людини вітчизняна система освіти повинна якістю своєї інтелектуальної продукції не тільки відповідати вимогам практики, науки, соціальної сфери, але і значно їх випереджати. Випереджальний характер вітчизняної освіти забезпечується дієвістю державних стандартів та створенням незалежних структур, що контролюють якість освіти.

Державні стандарти виступають механізмом для регулювання ринку освітніх послуг з огляду на перспективний розвиток суспільства та створення умов для кожної особистості в плані її самореалізації.

Потреба у підвищенні якості освіти в Україні вимагає посилення пошуків ефективних форм і методів навчання, вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду формування професійних компетентностей випускників вищої школи у різних галузях діяльності. Аналіз теоретичного обґрунтування структурно-функціональної моделі формування самоосвітньої компетенції майбутніх фахівців засвідчив, що підвищення рівня сформованості самоосвітньої компетенції з обраної спеціальності неможливий без удосконалення практичних навичок використання професійних знань, тож одне з завдань сучасної вищої школи полягає в тому, щоб сформувати у студента необхідність самостійно вдосконалювати свої професійні вміння, поповнювати свої знання, користуючись перевагами мережі Інтернет, послуговуючись навичками відбору й структурування інформації, отриманими в період навчання в університеті. Випускник університету має володіти відповідними навичками як у змістовому, так і в процесуальному

плані, та усвідомлювати, що його професійне становлення й зростання можливе лише за умови постійного збагачення й оновлення власних знань, роботи над собою в плані оволодіння компетентностями, необхідними для досягнення поставленої мети. Тож можна узагальнити, що якість навчальних досягнень студентів залежить від рівня мотивації до оволодіння навичками майбутньої професійної діяльності, неперервної систематичної навчально-пізнавальної активності студента, самостійної роботи студента і систематичного контролю, якості оцінювальних матеріалів.

Якісна освіта в європейському вимірі залежить від якості самих вимог (цілей, стандартів і норм); якості ресурсів (кадровий потенціал, програми, контингент студентів, матеріально-технічне забезпечення, фінанси тощо); якості освітніх процесів (наукова та навчальна діяльність, освітні технології, управління), що безпосередньо забезпечують підготовку фахівців.

Визначальними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; сумісність кваліфікацій, посилення конкурентоспроможності європейської системи освіти, а європейська кредитно-трансферна система організації навчання (ЄКТС) виступає інструментом підвищення якості вищої освіти: вона впливає на цілі, зміст, методи, форми, засоби та суб'єктів навчального процесу.

Європейський вимір якості освітнього процесу характеризується: якістю змісту освіти (навчальних планів, робочих програм, навчальної та навчально-методичної літератури); якістю методів навчання і виховання, методів організації пізнавальної діяльності (ПД), контролю результатів ПД, контролю над організацією навчальної діяльності; якістю освіченості особистості (засвоєння, знань, розвиток умінь і навичок, рівень засвоєння морально-ціннісних норм).

Водночас якість організації навчання у вищій школі залежить від форми навчання (аудиторна, індивідуальна, самостійна робота студентів); раціонального поєднання репродуктивних та активних методів навчання;

поточного, модульного та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів; контролю над здійсненням навчальної діяльності з боку адміністрації.

І.А. Грітченко

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Уманський державний педагогічний

університетімені Павла Тичини

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ХОРЕОГРАФАМИ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

Нині вивчення іноземних мов є необхідною умовою для розвитку особистості через зростаючі міжнародні контакти із зарубіжними країнами. Мовний бар'єр є, мабуть, єдиною перешкодою на шляху до інтеграції танцюристів світового суспільства. Саме тому майбутні хореографи повинні знати не лише основи іноземної мови, граматичні конструкції та правила словотвору. Важливим аспектом у цьому процесі є вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Для того, щоб підвищити мотивацію майбутніх учителів танців, нами було розроблено методичні рекомендації для майбутніх хореографів факультету мистецтв II етапу навчання іноземної мови «English for Dance Teachers» [1].

Матеріали поділено на 4 змістових модулі: *Choreography as Art and Profession, Ballet and Ballroom Dancing, Dance and Health, Modern Dance Styles*.

Кожен з цих модулів включає у себе комплекс базових текстів зі списком термінологічної лексики для активного засвоєння та серією до- та післятекстових лексичних вправ з метою формування різних видів мовної діяльності; творчих завдань, спрямованих на активне відтворення засвоєної лексики та застосування її у комунікативних ситуаціях, чим забезпечується і загальний принцип розвитку мовленнєвої діяльності – послідовності та наступності при переході від простих до більш складних мовленнєвих дій. Окрім того, у кожному модулі використовуються різні засоби Інтернет-

технологій для підвищення мотивації у навчанні. Вони включають у себе перегляд відеороликів із професійними рекомендаціями всесвітньовідомих хореографів, реєстрацію на міжнародних танцювальних форумах. Крім того, студенти навчаються давати характеристику переглянутим фрагментам танців, що допомагає краще засвоїти хореографічну лексику та використовувати її у зв'язному мовленні.

Велика кількість інтерактивних видів діяльності, робота у парах, малих групах, «мозковий штурм», різні види дискусій, анотування автентичних статей, що висвітлюють найголовніші події у світі танцю, створення власних хореографічних блогів та презентацій – усе це відкриває внутрішній творчий потенціал студентів, допомагає їм самовиразитися і краще зрозуміти особливості професії хореографа.

Отже, методичні рекомендації «English for Dance Teachers» мають на меті виробити у студентів основні навички та вміння щодо читання та розуміння оригінальної літератури за спеціальністю, що здійснюється на II етапі навчання у вищому навчальному закладі. Вони дають можливість ознайомити студентів із хореографічною лексикою та забезпечують засвоєння і використання її у мовленнєвій діяльності; готують студентів до читання та розуміння оригінальної літератури з фаху, розвиваючи таким чином уміння та навички іншомовного спілкування у визначених комунікативних ситуаціях та в межах передбаченої програмою танцювальної тематики.

Література

1. English for dance teachers (методичні рекомендації з англійської мови для студентів факультету мистецтв вищих навчальних закладів) [укл. І. А. Грітченко]. – Умань, 2015. – 47 с.

Prof. Nitza Davidovitch

*Head of Quality Assessment and Academic Instruction
Faculty of Social Sciences and Humanities*

Ariel University

TEACHING AND LEARNING ON THE MOVE: ISRAELI AND GLOBAL HIGHER EDUCATION POLICIES AND TRENDS

The twenty-first century has so far been marked by growing international alliances in academic teaching and learning. This trend toward internationalization is manifest in most higher education systems in the western world in a variety of ways. In this article we address several aspects of undergraduate students' mobility, or more specifically, mobility of students unrelated to research contexts. There is a massive flow of undergraduate students who study outside their home countries in a broad range of international study programs, and large numbers of academic faculty who teach overseas. Academic mobility has reached unprecedented levels, growing from close to 50,000 individuals worldwide in the 1950s to 5 million in the 2000s. The internationalization and convergence of knowledge affect universities and their staff everywhere. In this article we review current trends and policies that enable and promote such mobility. Finally we discuss the challenges and risks.

Research literature shows that mobility is the “next hot thing” in the world of higher education. As countries transformed into global and international societies, higher education systems around the world were inevitably affected. Ever since the middle Ages, the international component of education has been an integral part of the world of research in higher education, but with the rising dominance of the global and technological world, this component has also trickled down to general and professional higher education including non-research programs. This is expected to continue to grow, and we can imagine that an international component will someday become a requirement for undergraduate degrees. Several trends stand out: The current patterns point to inequality between destination countries (the major share of the foreign student market is controlled by

a small number of countries) and in terms of the composition of foreign students. There are strong institutions that attract students, and there are students with the resources and/or talent that allow them to study overseas. Second, mobility policies vary around the world. In Europe, for example, mobility policy was originally an initiative of policymakers, while in the United States, local initiatives emerged in response to market demands.

In Israel, there is a limited awareness of the critical role of mobility in undergraduate studies. It is accurate to state that the initiatives of higher education institutions anticipate actions in this field by decision makers and policy makers, but a review of the available programs and their dissemination indicates that mobility opportunities are typically presented by institutions as a type of “bonus” offered to outstanding students, rather than an integral part of the training. Ultimately, the differences in the assimilation and promotion of mobility policies arguably stem from the extent to which governments or educational institutions consider global education to be an essential and integral part of training in a global world. Moreover, this is an inevitable process and it can only be expected that institutions and countries that fail to adjust to the changing world will be left behind.

Literature

1. Altbach, P. G. (2004). Globalisation and the university: Myths and realities in an unequal world. *Tertiary Education & Management*, 10(1), 3-25.
2. Beck, K. (2012). Globalization/s: Reproduction and resistance in the internationalization of higher education. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 35(3), 133-148.
3. Hunter, B., White, G. P., & Godbey, G. C. (2006). What does it mean to be globally competent? *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 267-285.
4. Van der Hijden, P. (2012). Student mobility in Europe: Recent trends and implications of data In P. Scott, L. Vlasceanu & L. Wilson (Eds.), *European higher education at the crossroads: Between the Bologna process and national reforms*) pp. 377-386). Springer: Netherlands

О.І. Денічєва

кандидат педагогічних наук, викладач

Житомирський державний

ВАЖЛИВІСТЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розвиток соціуму відбивається у структурі вищої гуманітарної освіти України. Це уможливорює її трансформацію та дозволяє проектувати нові напрями освіти. Під впливом процесів глобалізації розвиток гуманітарної освіти та зміст вітчизняної гуманітарної освіти набуває нових ринково-орієнтованих тенденцій, що спричиняє певні трансформаційні процеси у змісті мовних дисциплін у вищих навчальних закладах різного типу. Типовим для запровадження змістових трансформацій навчальних дисциплін вважається попереднє визначення державою курсів розвитку загальної системи вищої освіти, стратегій реформування змісту цієї освіти та її реконструювання в межах європейського регіону.

Відповідно до світових тенденцій розбудови системи вищої освіти (демократизації, інформатизації, гуманітаризації, гуманізації та ін.), Україна обрала напрями реформування змісту гуманітарних дисциплін у системі вищої освіти. В їх основу було покладено такі сучасні дидактичні підходи, як компетентнісний, індивідуальний, особистісно-орієнтований, міждисциплінарний та педагогічні технології навчання (зокрема, інформаційні, інтеграційні, творчі тощо). У цих умовах важливою складовою трансформаційних процесів у системі вищої освіти України стали модернізація блоку гуманітарних дисциплін в навчальних закладах різного типу та впровадження мовних стратегій.

Як зазначено в «Концепції гуманітарної освіти України», гуманітарна освіта в системі вищої освіти спрямовується на відродження національного характеру освіти. Іншими словами метою гуманітарної освіти є національне самоствердження країни у західноєвропейському соціумі на основі розвитку і реформування змісту гуманітарної освіти (мовної освіти) у вищих навчальних закладах різного типу. Основною ідеєю внесення змін у систему

мовної освіти України вважається прагнення рівноправного сприйняття здобутої індивідом освіти у міжнародному просторі. Вітчизняна гуманітарна освіта у навчально-виховному процесі повинна розглядати такі сфери: історичний розвиток держави; міжнаціональні відносини; політичний і правовий ланки становлення нашої країни; відродження національної культури; питання етнічності в Україні [79, с. 5–6].

Таким чином, інноваційний потенціал запровадження трансформацій у вітчизняній гуманітарній освіті полягає у поглибленні гуманітарних знань в системі вищої освіти та профільній орієнтації мовної освіти (наприклад, курс «Професійна література іноземною мовою»), пошуку міждисциплінарних зв'язків у навчанні мовних дисциплін задля процесу соціалізації індивіда.

Література

1. Концепція гуманітарної освіти України: Затв. МО України від 10 квіт. 1996 р. – К. : Генеза, 1997. – 13 с.

Н.Т. Дудик

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасний соціально-економічний розвиток України вимагає нових пріоритетів діяльності викладача вищого навчального закладу, який би у своїй роботі орієнтувався на інноваційні підходи до навчання студентів, постійно підвищував свій фаховий рівень, організовував навчально-виховний процес з урахуванням вимог і тенденцій розвитку суспільства.

Сучасну модель навчання складно уявити без використання мультимедійних засобів та технологій навчання. Це спектр інформаційних технологій, що використовують різноманітні програмні і технічні засоби з метою найбільш ефективного впливу на користувача.

Інтернет-технології передбачають використання мережевих засобів зв'язку для забезпечення тих, хто навчається, навчально-методичними матеріалами та їх інтерактивної взаємодії з викладачем, іншими студентами чи з електронним засобом навчання в мережі Інтернет.

У методиці навчання іноземних мов під терміном "Інтернет-технології" розуміють сукупність форм, методів, способів, прийомів навчання іноземних мов із використанням ресурсів мережі Інтернет. Інтернет-технології надають широкі можливості для підвищення ефективності навчання іноземних мов: доступ до найновітніших автентичних матеріалів, соціокультурної інформації; безпосереднє спілкування з носіями мови, що вивчається; участь у спільних міжнародних проектах, конференціях тощо. З цією метою використовуються найрізноманітніші ресурси мережі Інтернет, які є у розпорядженні викладача і студентів, а саме: електронна пошта, чат, віртуальні електронні бібліотеки, онлайн-журнали, бази і банки даних,

сайт, веб-журнал, форум, віртуальна аудиторія оголошень, мережеві мультимедійні навчальні курси.

Викладач іноземних мов вищого навчального закладу повинен бути медіаграмотним та ІКТ-компетентним, готовим і здатним до самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації поряд із високим рівнем розвитку методичної компетентності.

Держава буде тим успішнішою, чим більшою мірою її громадяни будуть здатні спілкуватися зі світом. Освіта повинна набути інноваційного характеру, а її вихованці мають бути здатними до інноваційного типу життя й життєдіяльності.

Література

1. Майєр Н.В. Вимоги до сучасного викладача іноземних мов вищого навчального закладу / Н.В. Майєр // Іноземні мови. – 2013. – №3. – С. 19-24.

2. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі : монографія / Авт. кол. : Н.М. Автенюк, В.О.Кудін, О.І. Огієнко та ін. – К. : Педагогічна думка, 2011. – 232 с.

ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Важливою передумовою успішного професійного самовизначення є сформованість у школяра комплексу взаємопов'язаних психічних, психологічних і фізичних особливостей, які відповідають вимогам певної професії і сприяють успішному оволодінню нею. Але в Україні існує низка проблем у вітчизняній системі профорієнтаційної роботи в загальноосвітній школі, а саме: відсутні профконсультанти, неповною мірою відповідає сучасним вимогам підготовка педагогів до професійної орієнтації учнів, відсутні спеціалізовані кабінети, низький рівень інформаційного забезпечення профорієнтаційної роботи, відсутні можливості для проходження старшокласниками виробничої практики і дієвого взаємозв'язку між школою, заклади професійної освіти і виробництвом [1].

США накопичили значний досвід професійної підготовки школярів. Тут розроблено комплекс методик для діагностування індивідуальних особливостей та уподобань кожного учня, що забезпечує їх майбутнє професійне самовизначення. Аналіз досвіду проведення професійної орієнтації молоді в Сполучених Штатах Америки, дозволив нам виділити такі тенденції формування професійного самовизначення школярів: довготривале спостереження за становленням і розвитком особистості школяра; урахування індивідуальних інтересів, нахилів, здібностей молодих людей; застосування комп'ютерів, відеозаписів, апаратурних профдіагностичних методик для поглибленого дослідження індивідуальних якостей особистості школяра; введення спеціальних предметів, що ознайомлюють школярів з основами сучасного виробництва; використання різноманітних форм навчання і виховання з метою професійної орієнтації; залучення учнів до безпосередньої трудової діяльності, в якій випробовують сили з обраної професії;

максимальне забезпечення навчальних закладів профорієнтаційною літературою; впровадження на державному рівні комплексних програм у галузі професійної орієнтації; співробітництво служб зайнятості населення з навчальними закладами; наявність незалежних профконсультантів у школі; пошук оптимальних варіантів розв'язання проблеми узгодження інтересів молодих людей з кон'юнктурою ринку; належне методично-інформаційне забезпечення процесу професійного самовизначення школярів [3].

Це дало підстави зосередитися на адаптації й обґрунтуванні необхідності впровадження в Україні саме тих педагогічних засобів формування професійного самовизначення учнів в середніх навчальних закладах з досвіду США. До таких засобів належить: проектна, дослідницька, інформаційно-пошукова і предметно-практична діяльність школяра, інформаційне та методичне забезпечення вчителів і методистів з профорієнтації [2].

Література

1. Вітковська О. І. Професійне самовизначення особистості і практичні аспекти професійної консультації / Вітковська О. І. – К. : Науковий світ, 2001. – 92 с.
2. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи / Головаха Е. И. – К. : Наук. думка, 1988. – 142 с.
3. Закатнов Д. О. Технології активізації професійного самовизначення старшокласників / Закатнов Д. О. – Тернопіль : 2001. – 99 с. (Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету).

Т.М. Зевченко

Уманський державний педагогічний

Університет імені Павла Тичини

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОГО МЕТОДУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Впровадження в практику комунікативно-діяльнісного підходу до навчання іноземних мов зумовило появу видів діяльності, що не були характерними для попередніх історичних етапів розвитку іншомовної освіти. До таких можна віднести метод проектів як одну з педагогічних технологій, що широко застосовується у процесі навчання іноземних мов. Це одна із форм навчання у співпраці (cooperative learning). У педагогічній теорії навчання у співпраці передбачає використання прийомів, зумовлених спільною логікою пізнавальної та організаційної діяльності, яка дає можливість виконувати певне завдання із залученням самостійних дій кожного учасника групової роботи. Після завершення роботи відбувається обов'язкова презентація отриманих результатів.

Метод проектів як спосіб організації самостійної діяльності для досягнення визначених результатів є одним із способів підвищення компетенцій (комунікативної, інформаційної, соціальної і т.д.) особистості під час навчання іноземної мови.

Проектувальна творчість передбачає: вибіркове упізнавання, осмислення й усвідомлення проблемної ситуації, яка є передумовою створення проекту; виділення головної проблеми й відокремлення від другорядної; постановку мети проектування; вибір стратегії розв'язання проектування; розробку ідеальної моделі реалізації обраної стратегії; логічне обґрунтування прийнятної ідеальної моделі проекту; реалізацію створеного проекту на практиці.

Під час вивчення курсу іноземних мов проектний метод може бути

використаний в рамках програмового матеріалу з будь-якої теми. Проектна діяльність на заняттях іноземної мови містить наступні етапи: підготовчий етап, організаційно-мотивуючий етап, етап проектної роботи, етап захисту проекту, етап оцінки і самооцінки.

Спільна робота групи над проектом невід'ємна від активної комунікативної взаємодії. Виконаний проект може бути представлений в різних формах: статті, рекомендації, відеоролик, мультимедійна презентація, доповідь, конференція та інші. Головним результатом роботи над проектом буде актуалізація наявних і набутих нових знань, навичок і умінь і їх творче застосування в нових умовах.

Проектна робота виконує дві основні функції – навчальну і контролюючу: не тільки сприяє розвитку умінь і навичок комунікативної діяльності та демонструє рівень підготовленості до спілкування, що відбувається під час виконання різноманітних видів навчальної роботи у межах проекту, але й дає змогу проконтролювати досвід у сфері соціальної та комунікативної взаємодії, виявити труднощі як мовленнєвого, так і соціального характеру та визначити шляхи їх подолання.

Література

1. Петров О. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / О. Петров // Рідна школа. – 2011. – №8-9. – С. 28-35.
2. Плахотя В.В. Роль проектного метода в повышении эффективности обучения с использованием компьютерных технологий / В.В. Плахотя, А.Э. Самойло // Англійська мова і література. – 2015. – №7-8. – С. 7-13.

Л.М. Зозуля

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес характеризується поступовим нарощуванням темпу, зміною кількісних та якісних характеристик засобів, збільшенням обсягу інформаційних потоків, зміною технологій викладання, трансформацією систем взаємостосунків у системах «викладач - студент», «викладач - група студентів», «студент – група студентів»

Впровадження ІКТ у навчальний процес вимагає розробки та практичного використання науково-методичного забезпечення, створення й ефективного застосування інструментальних засобів і систем комп'ютерного навчання й контролю знань, системної інтеграції цих технологій в існуючі навчальні процеси та організаційні структури.

Комунікативно-орієнтований метод на сьогоднішній день є найпоширенішим та найбільш дієвим методом навчання іноземних мов, оскільки він максимально наближений до реальних умов іншомовного середовища. За таких умов зростає роль інформаційно-технічного забезпечення навчального процесу, яка здійснюється за такими напрямками:

1. Використання мультимедійних технологій.
2. Організація самостійної роботи студентів у лінгафонній лабораторії.
3. Програмно-педагогічне забезпечення навчального процесу
4. Створення банку автентичних довідково-інформаційних джерел

Мультимедійні технології відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують навчально-пізнавальну діяльність студентів, скорочують час вивчення мови, дають нові можливості для розвитку

професійних навичок та їх вдосконалення, значно підвищують ефективність самостійної роботи, а також допомагають реалізувати нові методи та форми навчання. Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіовізуальний формат, надають такі можливості, яких традиційні підручники надати не можуть. Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються дійсно необмежені можливості.

Інформатизація навчального процесу в навчальних закладах здійснюється стрімкими темпами і вимагає суттєвої модернізації навчальної діяльності. Як результат, актуальність використання педагогічних програмованих засобів у навчанні іноземної мови є фактом беззаперечним. Засоби інформаційних технологій стимулюють розвиток розумової діяльності, створюють і підсилюють мотивацію, розширюють можливості подачі інформації, відкривають додаткові можливості рефлексії. Використання таких мультимедійних засобів як демонстраційні програми, енциклопедії і т.д. дозволяє доповнити методичне забезпечення, процесу навчання іноземної мови.

Працюючи з комп'ютером, кожний студент отримує можливість просуватися по програмі у своєму індивідуальному ритмі, вибираючи для себе оптимальний об'єм і швидкість вивчення матеріалу.

Таким чином, поєднання традиційних та нових методичних прийомів навчання мові з використанням сучасних інформаційних технологій дозволяє забезпечити інтенсифікацію та підвищення ефективності навчального процесу.

Г. Іванчук

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ АМЕРРИКАНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ

Наукове пізнання реальних процесів розвитку педагогічної освіти в університетах США передбачає врахування того факту, що національній системі професійної підготовки вчителів у США характерна відносно невисока здатність до інтернаціональної інтеграції. Тому професійна освіта вчителів США виявляє значні відмінності у порівнянні з близькими за рівнем свого соціально-економічного розвитку країнами Західної Європи, а загальні тенденції виявляються у своєрідних національних формах.

Варіативність педагогічної освіти як закономірного явища зумовлена своєрідністю американського соціуму: "острівний" характер географічного положення, віддаленість від європейського континенту; динамічність іміграційних процесів; гнучкість, мобільність ринкової економіки як визнаного у світі лідера технологічного прогресу; специфіка американської освітньої філософії, поглядів її представників щодо вчителя та його підготовки.

Визначальний вплив на формування особливостей американських педагогічних традицій зробив ринковий прагматизм Джона Дьюї, органічно інтегрований з ідеалами протестантської етики виховання в учнів практичності і працьовитості, вмінь забезпечити собі комфортне і зручне життя. Саме це зумовило своєрідність освітньої теорії США, її концепцій педагогічної діяльності й професійної підготовки вчителів, орієнтувало їх на практицизм, педагогіку "ділячества", центрацію на потребах учня, а не на предметі викладання. Вказана тенденція особливо яскраво характеризує розвиток американської педагогічної освіти протягом останніх десятиліть,

стаючи сьогодні все впливовішою, проникаючи у педагогічну ідеологію і відповідно орієнтуючи педагогічні пошуки. Студентів та учнів усе в більшій мірі починають розглядати як активних суб'єктів власної освіти.

Мультикультуралізм, гетерогенність та поліетнізм усе впливовіше стають основою життя диверситивного американського суспільства й кожного індивіда, зумовлюють розробку освітньої політики, програм підготовки вчителів, змісту освіти, встановлення психологічного і морального клімату і відносин між усіма учасниками освітнього процесу на усіх його рівнях, при яких кожний школяр або студент, незалежно від кольору шкіри, розрізу очей, етнічного походження, фізичних і розумових рис, статі і статевих орієнтацій, вікових, релігійних, політичних, класових, мовних і мовленнєвих відмінностей, мав би усі необхідні можливості для свого інтелектуального, соціального і психологічного розвитку.

Парадигмальне зрушення у бік постмодернізму, яке протягом останніх двох десятиліть відбувається в США, приводить до радикально нового розуміння політики, культури, освіти, науки. У сучасному світі ламаються усталені структури педагогічної освіти, стереотипи мислення її учасників, їхні уявлення. Усе більше поваги й толерантності виявляється до особистості індивіда, його ідентичності і прав. Авторитарні відносини між учителем і учнем, при яких перший нічого не знає, а другий навчає, перший підкоряється - другий підкоряє, перестають відповідати часові. Їх перегляд відбувається у напрямі відходу від авторитарного вчителя і шкільного адміністратора. Надається усе більше свободи учням в організації шкільного життя, у виборі навчального матеріалу та способів його засвоєння. У зв'язку з цим приділяється більше значення розвитку у студентів-майбутніх учителів навичок рефлексивного і критичного мислення. Теоретичною основою навчального процесу як у середній, так і вищій школі стає соціальний конструктивізм, критична педагогіка і постмодернізм.

Отже, сучасний американський вчитель є освітянином і політичним активістом. У навчальному класі він створює "спільноту учіння", що сприяє розвиткові демократичних цінностей і практик через групове розв'язання проблем.

Б.О. Коваленко*викладач**Уманський державний педагогічний**університет імені Павла Тичини*

ФОРМУВАННЯ МОВНИХ СИТУАЦІЙ

Ситуації стимулюють студентів до комунікативно-вмотивованого виконання мовленнєвих дій, а спілкування в таких ситуаціях дає студентам змогу засвоїти свідомо іншомовний матеріал. Ефективне навчання вимагає організацію спілкування, яке емоційно забарвлене, пронизане індивідуальними переживаннями, яке приносить радість, зацікавленість у спільній діяльності, створює передумови успіху як у навчанні, так і в позакласній роботі. Розвиток комунікативних здібностей можливий тільки через вирішення реальних завдань на занятті, що викликає в студентів задоволення і впевненість в собі, бажання говорити англійською мовою. Навчальна мовна ситуація розглядається як «сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу» [1, с. 43].

На початковому етапі формування комунікативної компетенції ми включаємо у навчальну сферу саме такі ситуації, які передбачають гумористичний зміст і показують практичну значущість знань та мовленнєвих вмінь. В основі стимулюючих мовленнєвих ситуацій матеріалом виступають різні цікаві історії, скетчі (гумористичні сценки), реальні веселі історії з життя, а також анекдоти. [1, с. 45]. На стадії імітації доцільне тренування граматичних конструкцій, для цього використовується другий тип мовленнєвих ситуацій – дублюючі, за допомогою яких створюється сфера реальної комунікації. Мета цих ситуацій полягає у швидкому і чіткому відтворенню прикладу, який є еталоном для будувannya йому подібних. Студентам надається змога брати участь у ситуаціях, базою для яких є картки з репліками та відповідями на них. Також під час формування лексико-граматичних умінь велику роль відіграють репродуктивні навчально-мовленнєві ситуації. Особливість цих ситуацій полягає в тому, що вони дають

можливість студентам більш самостійно будувати висловлювання, тобто це передбачає самостійний вибір лексичної одиниці та граматичної конструкції у реченні. На етапі закріплення навичок доцільне використання ситуацій на заміну. Цей вид передбачає оволодіння новими граматичними конструкціями, де важливим постає зміна логічного наповнення запропонованої граматичної конструкції, тобто підстановка інших лексичних одиниць у зразку, що відпрацьовується. Ми вважаємо, що паралельно слід віднести до закріплення поширювально-підстановчі ситуації. Сутність їх полягає в тому, що вони забезпечують можливість включати всередині даної граматичної конструкції під час роботи над визначним граматичним явищем вже відому, раніше вивчену лексику. На етапі генералізації використовуються перетворюючі навчально-мовленнєві ситуації. [2, с. 150]. Метою їх є правильне використання в одній і тій самій конструкції різноманітних граматичних форм. Цей тип передбачає заміну даної граматичної одиниці в конструкції на правильно вибрану з-поміж тих, що входять разом з нею в одну систему взаємопротиставлених одиниць (наприклад теперішній чи майбутній час, вищий або найвищий ступінь порівняння) під впливом нових умов ситуації. На останньому етапі переключення з моделі на модель використовуються комбінуючі навчально-мовленнєві ситуації, які передбачають оволодіння вміннями об'єднувати матеріал, що вивчається з раніше вивченим.

Отже, мовленнєві ситуації є ефективним засобом реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземних мов. Виступаючи формою організації процесу навчання їх слід регулярно застосовувати в навчанні іноземних мов, враховуючи їхній тип та особливості формування.

Література

1. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2002. – № 1. – С. 39- 47.
2. Семенчук Ю. Іноземна мова – для реального життя // Іноземна мова в навчальних закладах. – 2004. – № 3. – С. 143-151.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПІДМОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Практичне, ефективне та професійно адекватне використання іноземної мови передбачає не механічне збільшення терміну вивчення іноземної мови, та виділення більшої кількості занять, і навіть не вертикальне вивчення мови від початкового рівня А1 до висот рівня С1 чи С2. Вагомою передумовою навчання ефективній комунікації є використання у початковому процесі підручників чи НМК різного спрямування. Для всебічної підготовки студента слід відбирати та поєднувати вивчення загальної мови (GE), мови для ділового спілкування (BE) та мови для спеціальних цілей (ESP).

Мова для спеціальних цілей базується на мовних засобах характерних для видів діяльності, характерних для конкретної професійної сфери чи дисципліни. Згідно до положень Хатчінсона та Ватерса: "ESP - це підхід чи метод до викладання мови, при якому всі рішення щодо змісту та методу базуються на причинах вивчаючого, які спонукають його до опанування мовою", Дудлі-Еванс та Сент Джон модифікували визначення ESP та виділили абсолютні та варіативні характеристики.

Абсолютні ознаки ESP: 1) відповідність специфічним потребам вивчаючого; 2) залучення методики та видів діяльності тієї дисципліни, яку вона обслуговує; 3) сконцентрованість на тих мовних засобах, навичках, дискурсі та жанрах, які адекватні цій діяльності. Варіативні ознаки ESP - це 1) конструювання у відповідності до конкретної дисципліни чи дисциплін; 2) використання за певних навчальних умов методики відмінної від тієї, яка застосовується при вивченні загальної мови; 3) призначення для дорослих на рівні вищої школи, в ситуаціях професійної роботи, або без відриву від

виробництва; 4) високий рівень студентів (B1- C1); 5) засвоєння базових мовних знань, хоч ця риса характерна лише для початківців.

Англійська для ділового спілкування стоїть дещо окремо від мови для особливих цілей, хоча здебільшого вона розглядається в контексті ESP, поділяючи їх ознаки та елементи вивчення. М. Елліс та С.Джонсон, вважаючи, що BE є одним з ESP, все ж вирізняють ділову мову з поміж інших ESP тому, що вона поєднує специфічний зміст (відповідно до конкретної професійної сфери) та загального змісту (відносно до загальних мовленнєвих вмінь ефективної комунікації). Щоб подолати це протиріччя, ряд методистів виділяють власне ділову англійську мову (BEP) та ділову англійську мову (BE). Якщо BEP все ж можна вважати однією з ESP, то в цілому ділова мова охоплює всі сфери: загальну мову, власне мову для ділового спілкування та мови для спеціальних цілей.

Вважаємо за доцільне при викладанні іноземної мови у вищі розмежовувати загальну мову, мову для ділового спілкування, та мову для спеціальних цілей для їх ефективного поєднання. Нам бачиться, що при викладанні мови в межах дуже інтенсивного курсу можливе їх поєднання. Якщо ж курс іноземної мови є тривалим доцільним буде їх розмежування та поступове вивчення. Починати слід безумовно з GE, а потім переходити до BE, якщо студент економічного профілю, і нарешті завершувати ESP. Студентів же інших професій слід на другому етапі навчати ESP, а потім BE.

Література

1. Тарнапольський О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения языку для делового общения. – Киев. Ленвит, 2004. - 192 p.
2. Hutchinson N., Waters A. English for Specific Purposes: A learner-centered approach. – Cambridge: CUP, 1987. - 183 p.
3. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes. – K.: The British Council.- 2001- 245 p.

МОТИВАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В умовах спрямування вищої школи на всебічний і гармонійний розвиток особистості, посилення зв'язку змісту навчання із обраною професією особливого значення для формування полікультурної компетентності набуває оновлення змісту навчання у вищих освітніх закладах. Одним із важливих напрямків цієї стратегії є формування мотивації вивчення іноземних мов студентами вищих навчальних закладів [1].

У сучасних умовах виникла об'єктивна потреба теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування мотивації навчання студентів вищих навчальних закладів та педагогічні умови формування мотивації вивчення іноземних мов [1].

Визнаючи провідну роль мотивації в вивченні іноземної мови для студентів немовних спеціальностей, викладачу необхідно уявляти собі засоби й прийоми її формування в умовах навчального закладу. При розгляді проблеми мотивації та пошуку шляхів її формування, недопустимим є спрощення її розуміння. Формування мотивів - це насамперед створення умов для проявлення внутрішніх пробуджень до навчання, усвідомлення їх самим студентом та подальший саморозвиток мотиваційної сфери [2].

Велику роль у формуванні інтересу до навчання відіграє створення проблемної ситуації, зіткнення студентів з труднощами, які вони не можуть вирішити за допомогою наявного запасу знань. Стикаючись із складним завданням, вони переконуються в необхідності отримання нових знань або застосування старих у новій ситуації. Цікава лише та робота, яка вимагає постійної напруги. Легкий матеріал, що не вимагає розумової напруги, не

викликає інтересу. Подолання труднощів у навчальній діяльності - найважливіша умова виникнення інтересу до неї. Складність навчального матеріалу та навчального завдання призводить до підвищення інтересу лише в тому випадку, коли ця складність посилює, переборна, інакше інтерес швидко падає [1].

Вагомим постійно діючим джерелом мотивації навчання іноземної мови є задоволення від самого процесу навчання. Йдеться не про те, щоб навчання було легким і без труднощів. Навпаки, постійне переборення труднощів є необхідною умовою такого задоволення.

Отже, основним джерелом мотивації є формування у студентів особистісних потреб вивчення іноземної мови. Для повної реалізації цього мотиву в навчанні іноземної мови необхідно розширити поле для самовираження студента, створити умови для більш самостійного і самокерованого засвоєння мови.

Література

1. Мазурок О.М. Педагогические условия формирования мотивации изучения иностранного языка как способа межкультурного общения студентами высших учебных заведения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://book.net/index.php?p=achapter&bid=14569&chapter=1>
2. Роль мотивації у вивченні іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:
http://www.br.com.ua/referats/Foreign_languages/40329.htm
3. Хоменкова А.М. Специфіка мотивації дітей до вивчення іноземної мови у початковій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:http://www.psyh.kiev.ua/Хоменкова_А.М._Специфіка_мотивації_дітей_до_вивчення_іноземної_мови_у_початковій_школі

О.С. Комар

*викладач кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ

В умовах стрімкого виходу України на європейську та міжнародну освітню арену все складнішим стає процес забезпечення високого рівня кваліфікації студентів вищих навчальних закладів, застосовуючи при цьому лише традиційні методи навчальної діяльності. Безперервні зміни в суспільстві, оновлення освітньої системи, отримані здобутки в галузі теорії та практики навчання англійської мови ставлять перед науковцями необхідність оновлення змісту та методів використання інноваційних підходів до її викладання на немовних спеціальностях.

Останнім часом усе частіше обговорюється питання про застосування нових інформаційних технологій у вищій школі. Це стосується не лише нових технічних засобів, але й застосування нових форм та прийомів викладання в процесі навчання. Оскільки основною метою навчання іноземних мов є формування та розвиток комунікативних умінь та навичок учнів, навчання практичного оволодіння іноземною мовою, викладач має створити сприятливі умови для кожного студента, вибрати такі навчальні техніки та методи навчання, що дозволили б усім без винятку виявити свою активну та творчу позицію.

Останнім часом саме інтерактивним технологіям приділяють чималу увагу в процесі навчання англійської мови, адже вони сприяють постійній активній взаємодії усіх учасників навчального процесу. “Інтерактивне навчання” можна визначити як взаємодію викладача та студента в процесі спілкування та навчання з метою вирішення лінгвістичних та комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність передбачає організацію та розвиток

діалогічного мовлення, спрямована на взаєморозуміння, вирішення проблем, важливих для кожного з учасників навчального процесу.

О.І. Пометун та Л.В. Пироженко визначають умовну робочу класифікацію інтерактивних технологій за формами навчання (моделями), у яких реалізуються інтерактивні методи. Їх розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації діяльності студентів: інтерактивні технології кооперативного навчання, інтерактивні технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [1; 49].

В основі усіх чотирьох лежить комунікативна взаємодія викладача та студентів та студентів між собою у межах групи. Саме завдяки груповій роботі створюються передумови для індивідуального самовираження всередині групи, вміння учасників навчальної діяльності працювати як одне ціле, розвивається дух суперництва, який сприяє прагненню до освоєння знань студентів та закріплення власних позицій у їх словесному середовищі.

Технології інтерактивного навчання можуть реалізовуватися як під час проведення аудиторних занять, так і позакласних заходів. Методика проведення є активною, тобто жоден учасник навчального процесу не залишається осторонь, тому навіть пасивні студенти прагнуть бути активними співрозмовниками у своїй групі [2;7-10].

Гра – найбільш доступний для студентів вид діяльності, спосіб переробки отриманих із зовнішнього світу вражень. Вдало і цікаво організована гра підвищує рівень активності студентів на занятті, сприяє розвитку мислення, уяви, емоційності та творчого підходу до потреби у спілкуванні. Однак викладачу не слід застосовувати цей метод повсякчас, а непомітно поєднувати його з іншими, зокрема аудіюванням, читанням, бесідами та письмом.

На мою думку, ефективними інтерактивними методами навчання загалом та навчання іноземної мови зокрема можна вважати презентації (presentations), дискусії (discussions), читання зигзагом (jigsaw reading),

вікторини з практичними завданнями (quizes), рольові ігри (role-playing), парні інтерв'ю (pair-interviews), “мозковий штурм” (brain storm), “карусель” (inside\outside circles) та використання мультимедійних програм.

Таким чином, ефективність інноваційних підходів до викладання іноземних мов у вищій школі залежатиме від бажання і здатності педагогів скористатися позитивним досвідом своїх попередників щодо творчого підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від застарілих методів. Саме інтерактивні методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на творчому підході, допоможуть повністю розкрити потенціал студентів і сприятимуть розвитку та вдосконаленню навчально-комунікативного процесу.

Література

1. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні методи навчання : науково-методичний посібник / О.І. Пометун, , Л.В. Пироженко. – К. : [б. в.], 2004. – 192с.
2. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С.7–10.

Т.М. Комісаренко

викладач

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО СПЕЦІАЛІСТА НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

На першому місці серед всіх мов за популярністю, звичайно, непорушно стоїть англійська мова - офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. 80% ділового мовного простору займає саме вона. Кожен з нас все частіше стикається з нею у спілкуванні з партнерами по роботі і на відпочинку. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складання резюме, у діловому та приватному листуванні. Таким чином, володіння англійською мовою - вже не дивовижна навичка, а необхідність. Нині її навчають у дитячих садках, школах, вузах, не кажучи вже про численні курси іноземних мов та тренінги. А в деяких країнах навіть математика і деякі інші предмети шкільної програми викладаються англійською мовою. Тому, аби гарно працевлаштуватись необхідно вивчити англійську мову [1].

Вимоги до сучасного спеціаліста нефілологічного профілю надзвичайно високі, але необхідно відзначити, що подібні вимоги є абсолютно виправдані. Проте на практиці з'ясовується, що більшість студентів, які навчаються на немовньому факультеті, не тільки не готові до спілкування на іноземній мові, але й не володіють необхідним лексичним мінімумом, не знають елементарних правил граматики. Досвід показує, що до вищих навчальних закладів вступають випускники шкіл, які практично не володіють розмовним рівнем англійської мови. Тому перед викладачами стоїть важливе завдання – викликати інтерес до іноземної мови у студентів. Однак незважаючи на всезростаючу роль іноземної мови, перед

викладачами та студентами стоїть проблема обмеженої кількості годин, виділеної на вивчення іноземної мови. Саме тому в таких умовах повинні використовуватися саме ті методи та технології навчання, застосування яких сприятиме раціональному використанню часу відведеному на проведення практичних занять та самостійної роботи студентів, яка набуває особливої актуальності при вивченні іноземної мови, оскільки стимулює студентів до роботи з необхідною спеціалізованою літературою, виробляє навички самостійного опрацювання матеріалу. Тільки практико-орієнтоване навчання відповідає вимогам сучасного життя та сприяє формуванню особистості майбутнього професіонала [2].

Тому, викладач має спрямувати всі свої зусилля на формування комунікативних умінь, що передбачає оволодіння мовними засобами і навичками оперування ними в процесі говоріння, аудіювання, читання та письма, а також освоєння соціокультурних знань і вмінь, тобто студент повинен набути знання й уміння, необхідні для морального самовизначення, творчості в соціальній і професійній сфері. У зв'язку з цим необхідно приділити пильну увагу відбору змісту та методів викладання іноземної мови з урахуванням специфіки навчального закладу, передбачивши можливість їх періодичного коригування, а також освітніх технологій та форм взаємодії викладача і учнів в процесі навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Необхідність вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей у ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/29_SSN_2013/Pedagogica/2_145587.doc.htm.
2. Актуальність вивчення іноземних мов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/news/index.html>
3. Сучасні підходи та інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interconf.fl.kpi.ua/ru/node/1253>

4. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному ВНЗ [Електорний ресурс]. – Режим доступу : http://confcontact.com/2013_06_07/48_Cherepanova.html.

З.З. Коржак, Г.Р. Сокол

кандидати філологічних наук, доценти

Івано-Франківський національний

технічний університет нафти і газу

АКТИВІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ

Реалізуючи Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (ЗЄР) щодо зміщення акценту на розвиток навчальної автономії студентів, збільшення ролі позааудиторної роботи в навчальному процесі ВНЗ, актуальним завданням сьогодення є пошук ефективних шляхів організації самонавчання студентів, залучення їх до самостійного опрацювання окремих тем, виконання вправ чи тестових завдань, використання технічних і телекомунікаційних засобів для пошуку або передачі інформації, участі в науково-дослідній діяльності тощо. Ці заходи спрямовані на формування у студентів стійких мовленнєвих навичок, досягнення ними належного рівня сформованості іноземної комунікативної компетенції як основної мети навчання іноземної мови.

Аналіз літератури з досліджуваної проблеми свідчить, що різні питання формування стратегічної компетенції в царині оволодіння студентами мовним лексичним матеріалом відображені в працях багатьох науковців. Дослідники активно вивчають проблеми організації самостійної роботи студентів (СРС), щоб активізувати і підвищити ефективність цього виду навчальної діяльності.

У роботах науковців відзначається важливість СРС, висвітлюється її позитивна роль у навчальному процесі. Так, А. С. Філіпенко вважає, що «самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалістові. Вона виховує у студентів стійкі

навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо» [3, с. 142]. Активна СРС, вважає І. О. Лук'янченко, «виробляє у студентів психологічну установку на самостійне систематичне поповнення своїх знань і вироблення умінь орієнтуватися в потоці різної інформації при вирішенні пізнавальних та професійно спрямованих завдань» [2, с. 159]. Однією з умов ефективного здійснення СРС методисти вважають «моделювання особистісно значущого для студента контексту навчальної діяльності, спрямованої на створення реального продукту» [1, с. 124]. Таким продуктом може бути, наприклад, виконання студентами індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ), підготовка і презентація спільного проекту, написання доповіді та участь у науковій конференції тощо.

Отже, ефективність і дієвість СРС визначає академічну і професійну мобільність студентів, підвищує їх відповідальність за результати свого навчання, надає широку автономію творчої навчальної діяльності. Тому важливо виділити прийнятні для оптимальної організації СРС стратегії здобуття знань лексичних одиниць своєї майбутньої спеціальності, забезпечити студентів відповідними прийомами самоосвітньої навчальної діяльності для досягнення належного рівня сформованості іншомовної лексичної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Задорожна І. П. Теоретичні передумови формування готовності студентів мовних спеціальностей до самостійної роботи з англійської мови // Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія. – К.: КНЛУ, 2006. – Вип. 11. – С. 119–125.
2. Лук'янченко І. О. Педагогічні умови формування інформаційної культури у майбутніх учителів іноземних мов // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ, 2007. – Вип. 48. – С. 157–160.

3. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

О.Є. Кравець, Л.П. Сердійчук

Житомирський державний

університет імені І. Франка

**ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧ –
СТУДЕНТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З
ВИКОРИСТАННЯМ АВТОРСЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (КОМУНІКАТИВНА ФАЗА)**

На сучасному етапі розвитку освіти із застосуванням новітніх інформаційних технологій та постійним удосконаленням форм, методів і засобів навчання гостро постає питання пошуку потрібної інформації та її реалізації. З одного боку це пояснюється прагненням людини до самовдосконалення та розвитку завдяки здобуттю нових знань, з другого - приносить задоволення, формує досвід, адаптує до життя. У межах такого підходу створюються умови для забезпечення конкурентноспроможності майбутніх фахівців різних галузей на ринку праці, озброєння їх методологією творчої діяльності.

Процес взаємодії викладача зі студентами носить комплексний характер та поділяється на декілька етапів: докомунікативний, комунікативний, та посткомунікативний. На етапі докомунікативної фази відбувається формування цілей діяльності та визначення потреб щодо обміну інформацією, а також чітко окреслюються та конструюються способи інформаційної взаємодії.

Метою даної статті є представлення змістового наповнення шляхів реалізації інформаційної взаємодії (викладач-студенти) на заняттях з іноземної мови з використанням авторської технології проектування навчальної інформації (комунікативна фаза). Комунікативна фаза, або власне

комунікація (безпосередня реалізація навчальних завдань), включає передачу та сприймання навчальної інформації та переведення її у поле засвоєння знань.

Організаційно-дидактичні заходи етапу докомунікативної взаємодії є підґрунтям для реалізації II етапу. Зазначений етап включає передачу навчальної інформації комунікатором (викладачем) та переведення її в поле засвоєння знань комунікантом (студентом) через канал передачі інформації (навчальний процес) із використанням розроблених на попередньому етапі засобів комунікації, що забезпечують формування готовності та здатності суб'єктів комунікації (як викладача, так і студента) мобілізувати набуті знання, вміння, досвід і способи діяльності та поведінки для ефективного розв'язання завдань, які виникають у процесі їх життєдіяльності.

Процесуальний характер зазначеної взаємодії потребує використання форм і методів навчального процесу, спрямованих на активізацію роботи студентів із навчальною інформацією в аудиторний та позааудиторний час.

Представимо загальний алгоритм впровадження форм пред'явлення інформації у навчальному процесі вищої школи з орієнтацією на викладання іноземної мови для студентів непрофільних факультетів (фізико-математичного, соціально-психологічного, історичного).

Однією із найважливіших проблем є напрацювання інструментарію практичної дидактики, що дає змогу викладачеві навчатися моделюванню педагогічного процесу і проектуванню результатів своєї діяльності. Викладач повинен уявляти собі, як весь процес вивчення навчальної дисципліни, так і окремі його ланки, починаючи від конкретної теми і закінчуючи кожним заняттям. У кожній окремо взятій ланці представлення навчальної інформації має бути своя логіка щодо структури.

З дидактичною метою пропонуємо поділяти заняття на наступні типи: вивчення нового матеріалу, комплексне застосування, узагальнення й систематизацію знань, комбіноване заняття, контрольньо-облікове, заняття повторення нового матеріалу. Така класифікація сприяє усвідомленню й

осмисленню блоку нової навчальної інформації та її закріпленню. Ці типи занять відображають основні етапи процесу навчання.

Конструкція ж занять, чи локальна технологія, – це система завдань для самостійної групової або колективної роботи і рівень взаємодії викладача та студентів. За таких умов "основна конструкція" – уявлення про основні форми організації навчального процесу – залишається незмінною, а постійно доповнюється певними "каркасами" з методів залежно від того, яку мету ставить перед собою педагог.

Відповідно, процес формування проєктувальної діяльності на основі навчальної інформації викладачем вищої школи потребує використання теоретичних і практичних методів щодо набуття та застосування на практиці знань, умінь і навичок і формування на їх основі фахових знань у студентів.

Методами проєктування навчальної інформації будемо називати способи послідовної взаємодії тих, хто навчається, і тих, хто навчає, спрямованої на організацію засвоєння змісту навчання.

Цілісний цикл фахової підготовки студентів ВНЗ забезпечується використанням способів стимулювання, розвитку, контролю знань з боку викладача та самоконтролю. Отже, за характером пізнавальної діяльності виділяємо чотири групи методів організації проєктувальної діяльності, що співвідносяться з чотирма етапами засвоєння навчальної інформації:

1. Етап антиципації і первинного закріплення (методи антиципації).
2. Етап рецептивно-репродуктивний (рецептивно-репродуктивні методи сприймання навчальної інформації).
3. Етап репродуктивно-продуктивний (рецептивно-продуктивні методи).
4. Етап креативно-контрольний (креативно-контрольні методи).

Представлені нами етапи забезпечують формування готовності та здатності суб'єктів комунікації (як викладача, так і студента) мобілізувати набуті знання, вміння, досвід і способи діяльності та поведінки для ефективного розв'язання завдань, які виникають у процесі їх життєдіяльності.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Глосарій термінів з технології освіти. Париж.: ЮНЕСКО [Електронний ресурс], – 1989. – 44 с. – Режим доступу: <http://glossary.uis.unesco.org/glosary/map/terms/176> – 5.03. 2012 р. – Загол. з екрану.
3. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб модернізації освітніх систем на засадах євроінтеграційних процесів // Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі : зб. матеріалів Всеукр. науково-методичного семінару міжнар. участю, (Кременець, 1–2 грудня 2011 р.) / за заг. ред. Л. О. Данильчук, Т. В. Захарчук, І. Ф. Лизун. – Кременець : Вид-во КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2011. – 128 с.
4. Naveh-Benjamin M. Asymetry Between Encoding and Retrieval Processes: Evidence from Divided Attention and Caliboration Analysis / M. Naveh-Benjamin. – С.: Education, 2000. – 435 p.
5. Pavio A. Mental Representations: A Dual Coding Aproach / A. Pavio. – New York: Oxford University Press, 1986. – 369 p.

О.Ю. Краснобока

Уманський державний педагогічний

Університет імені Павла Тичини

НІМЕЦЬКІ ПОСЕЛЕНЦІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (20-ТІ РОКИ XIX СТ. – 30-ТІ РОКИ XX СТ.)

Наприкінці XVIII ст. після зруйнування Запорозької Січі, завоювання Кримського півострова та поділів Речі Посполитої до Російської імперії відійшли значні території, що потребували з боку уряду як адміністративного впорядкування, так і господарського освоєння. Російський уряд був зацікавлений в іноземних колоністах, маючи на меті з їхньою допомогою підняти до тогочасного європейського рівня сільське господарство та промисловість Південно-Західного краю. Тому метою нашої статті є визначення, як саме питання переселенців було поставлене на державному рівні та чому у багатьох європейських містах відкрились офіційні пункти, в яких вербували бажаючих переїхати в Російську імперію [1, с. 8-9].

Прихильно ставилася до німецьких переселенців ще російська імператриця Єлизавета Петрівна. Але майбутнім колоністам були потрібні певні гарантії і підтримка, тому її наступниця Катерина II 29 липня 1763 р. видає два законодавчих акти, які й стали юридичним фундаментом для поселення іноземців на вільних землях. Цими документами були Указ про заснування канцелярії опіки переселенцями і Маніфест про права та пільги для них. Згідно з останнім німецькі колоністи діставали значні привілеї: після переїзду вони отримували земельні наділи від 30 до 65 десятин, грошову допомогу в розмірі до 500 крб., держава гарантувала їм свободу віросповідання та право самоврядування в колоніях, звільняла від податків на 10 років і більше, надавала право влаштовувати свої ярмарки [1, с.9]. Крім того, підприємцям було дозволено «заводити фабрики», «вступати в торгівлю», вивозити власну продукцію без державного мита. Велике значення

для переселенців мало також звільнення «від рекрутської повинності як натуральної, так і грошової». В той же час, їм дозволяли добровільно вступати на військову службу до регулярної армії [4]. Масового і організованішого характеру переселення німців на українські землі набуло на початку XIX ст. Люди, змучені довгими наполеонівськими війнами, феодалськими міжусобицями, заохочені обіцянками, масово залишали рідні обжиті місця й їхали шукати кращої долі на нових землях. Цьому сприяли як політика столичного уряду, так і об'єктивні економічні причини. Останні можна поділити на такі, які змушували німців емігрувати з батьківщини (розвиток капіталізму в Європі і масове вивільнення робочих рук, що штовхало значну кількість людей шукати заробітків поза межами своєї країни), і ті, які склалися безпосередньо на землях, куди можлива була еміграція (родючі ґрунти та порівняно низькі ціни на землю; незаповненість місцевого ринку товарами; нестача робочих рук та орендарів землі, особливо після відміни в 1861 р. кріпосного права; схожість методів господарювання, певна політична стабільність краю і порівняно територіальна близькість до німецьких етнічних земель) [1, с.9]. Щодо ставлення урядових кіл різного рівня до іноземних колоністів і зокрема німців, то воно було досить суперечливим: заохочення з боку вищого чиновництва й самодержців і одночасно бюрократизм місцевих чиновників, що заважав нормальному розвитку німецьких господарств. Переселенські процеси на українські землі мали специфіку: німецькі емігранти прибували в основному з Польщі (Привіслянського краю), і тільки незначні групи німців походили безпосередньо з Німеччини. Це були вихідці зі Східної Пруссії, Сілезії та Швабії [3, с.5-17]; зустрічалися також і жителі Віртембергії та Бранденбургії [2, с.200]. Треба зазначити й ту особливість аграрної колонізації, що перші переселенці дуже обережно й вимогливо ставилися до нових місць проживання, не засновуючи постійних поселень до того часу, поки не пересвідчаться в економічній вигідності нових земель. Шлях іноземних колоністів у центральну частину Російської імперії пролягав через Волинь,

багату родючими ґрунтами і порівняно малозаселену, тому не дивно, що частина переселенців осіла тут. **Поселенці рухалися трактом від Варшави через Ковель, Луцьк, Рівне, Житомир до Києва і далі. Вздовж цієї дороги розташувалося чимало німецьких поселень [7]. У 30-х роках ХІХ ст. на Правобережжі виникла ціла низка нових колоній німців, вихідців з польських земель.** Приводом до переїзду стало польське повстання 1830-1831 рр. проти царизму. Німці, не поділяючи ідеї польської незалежності, схвально ставилися до заходів російських чиновників щодо припинення заворушень. Це викликало неприязнь поляків, і їх гнів спрямувався не тільки проти російського панування, а й проти німецьких поселенців. Уряд намагався утримати німців від переселення, відшкодовуючи їм збитки, які заподіяли повстанці, але дарма. Новим німецьким громадам російська влада надала право власності на землю під поселення, дозволила будувати для потреб колоній водяні та вітряні млини, купувати у власність державну і приватну землю для обробітку. Значні пільги мали поселенці при сплаті податків і виконанні різних повинностей [4, с.228-250]. Хоча політика центрального Російського уряду щодо іноземних переселенців була в цілому сприятливою, у німецьких колоністів часто виникали непорозуміння з місцевим чиновництвом [1]. Скасування кріпосного права, прийняття Закону про передачу в оренду іноземцям поміщицьких земель строком до 36 років (19.02.1861 р.), відміна пільг для іноземців у Царстві Польському сприяла тому, що в другій половині ХІХ ст. кількість німецьких колоністів на українських землях Російської імперії починає швидко збільшуватися. Впровадження реформ 1861 р. викликало гостру нестачу робочих рук у великих поміщицьких господарствах. Це посилювало приплив переселенців, які осідали на приватних і орендованих землях без прийняття російського підданства. Разом із тим повстання 1863 р. у Польщі прискорило прийняття багатьма етнічними німцями рішення про переїзд із привіслянських губерній на Правобережжя, де заворушення були меншими і тому швидше придушені [6]. Після розправи з польським повстанням 1863 р. міграційний потік

посилився. В регіоні виникла можливість дешево купити землю або отримати її в тимчасове користування на вигідних умовах. За участь у політичних «непорядках» були конфісковані значні земельні угіддя поляків у Волинській губернії. Їх і продавали чи здавали в оренду новоприбулим колоністам з метою «зменшення польського впливу» в регіоні. Російський уряд всіляко сприяв німецьким емігрантам. Царським указом 18 грудня 1861 р. їх було звільнено від військової служби, а указами від 5 та 23 березня 1864 р. німці, як і росіяни, звільнялися від податків при купівлі нерухомості в 22 західних губерніях імперії. Банки видавали колоністам на рівних умовах із росіянами пільгові позики на придбання маєтків [1, с.20]. Надання значних привілеїв іноземним поселенцям у західній прикордонній зоні Російської імперії призвело до швидкого зростання кількості німецьких колоній. Але наприкінці ХІХ ст. міждержавні стосунки Російської імперії та Німеччини ускладнилися. Наявність чималої кількості поселень етнічних німців у прикордонній зоні, на думку російських урядовців, могла б становити певну «політичну небезпеку». Тому в цей період змінюється ставлення вищого чиновництва щодо створення нових і розширення старих колоній німецьких емігрантів, навіть проводять репресивні заходи стосовно німців.

Таким чином, почався процес міграції німців із південно-західних губерній Російської імперії як у межах держави, так і за кордон. Переглядаючи архіви, можна відзначити цікавий парадокс: хоча на вищому рівні іноземну колонізацію краю визнавали шкідливою і вживали заходів щодо її припинення, на початках місцеві чиновники всіляко перешкоджали виїзду німців з-за кордон. Лише з 1892 р. почали проводити політику урядового сприяння міграції. Наймасовішими напрямками німецької еміграції були: Бразилія, Аргентина, США. Незначна еміграція відбувалася в межах Російської імперії (Крим, Далекий Схід, Забайкалля, Казахстан). Масовий виїзд іноземних поселенців із Південно-Західних губерній, в тому числі німців, спричинив нестачу робочих рук у поміщицьких господарствах,

призвів до зникнення цілих сіл-колоній та до значного зменшення прибутків місцевих землевласників.

Література

1. Cichoska-Petrazyska S. Zywiol niemiecki na Wolyniu. - Warszawa, 1933.
2. Zimmerman K. Fryderyk Wielki i jego kolonizacya rolna na ziemiach polskich. - Poznan. - 1915. - Т. 1, 2.
3. Тумієнєський К. Колонізація а германізація Слaska w wiekach srednich. - Katowice, 1937.
4. Свод законов Российской империи. - Спб., 1842. - Т.12. - Ст. 179, 181, 211, 212, 228-250.
5. Центральний державний історичний архів України у м.Києві (далі - ЦДІА України). - Ф. 442. - Оп.1. - Спр. 1932. - Арк. 1-791.
6. ЦДІА України. - Ф. 442. - Оп. 44. - Спр. 430. - Арк. 1-9; Спр. 431. - Арк. 1-7.
7. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.616. - Спр. 49. - Арк. 1-3.
8. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.527. - Спр.79.
9. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.539. - Спр.154.
10. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.617. - Спр.114. - Ч.1.
11. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.618. - Спр.49. - Арк.1-2; - Спр. 261.
12. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.690. - Спр.206.
13. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.693. - Спр. 31, 54, 60, 91, 102, 107, 131, 152, 162, 164, 167, 174, 177, 191-194, 201, 208, 220-224, 238, 239. 244. 267-269, 271-273, 300, 302, 303, 315, 322; Оп. 694. - Спр. 13, 60, 140, 150.
14. ЦДІА України. - Ф.442. - Оп.846. - Спр.463.
15. Волынская губерния. Географическо-исторический очерк. Составил С.Каретников. Изд. 1. - Ковель, 1905.

А.В. Кузнєцова

кандидат педагогічних наук, доцент

Житомирський державний

університет імені І. Франка

МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА НЕСПЕЦІАЛЬНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВИШІВ

Інтерактивне навчання – це педагогічна система, заснована на спільній діяльності, що здійснюється засобами комунікації, це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [1, с. 3].

Інтерактивні методи передбачають організацію й розвиток діалогового спілкування, яке веде до спільного розв’язання загальних, але значущих для кожного учасника задач [3, с. 90]. Найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процес навчання на неспеціальних (немовних) факультетах є проектний метод, метод “мозкової атаки” та метод ділових рольових ігор.

Метод проектів (У. Кілпатрік, США) має на меті надання студентам можливості для самостійного отримання знань в процесі вирішення практичних завдань та проблем, які спонукали до пошуку необхідної інформації у різних наукових джерелах [5]. Проектна робота – це навчання через дію.

Основне завдання **методу “мозкової атаки”** (“brainstorm” – Дж. Дональд Філіпс, США), полягає в тому, щоб за невеликий проміжок часу відшукати ряд рішень однієї проблеми. Даний метод заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей [2].

Рольова гра як діяльність охоплює з'ясування мети, планування, реалізацію мети, а також аналіз результатів, у яких особистість цілком реалізує себе як суб'єкт. Мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору й елементами змагання, задоволення потреби в самоствердженні, самореалізації. Вона розвиває комунікативні навички, пам'ять, мислення та уяву [6].

Отже, проектний метод, метод “мозкової атаки” та метод рольових ігор характеризуються високою результативністю засвоєння матеріалу. Перевага даних інтерактивних методів навчання перед іншими полягає в тому, що вони “потребують активності з боку кожного учасника заняття, знімають емоціональні й комунікативні бар'єри, сприяють набуттю й формуванню у слухачів не тільки професійних, але й певних особистісних якостей: зібраності, старанності ініціативності, колективізму, креативності, комунікативності тощо” [4, с. 15].

Література:

1. Барабанова Г.В. Когнітивно-комунікативна модель навчання професійно орієнтованого читання іноземною мовою в немовному вузі// Іноземні мови N1, 2004. – С. 29-31.
2. Егоров О. Мобильность “мозгового центра”: Методическая служба инновационной школы // Учитель (Россия). – 2000. – №5. – С. 30-32.
3. Мальцева Н., Карунова Л. Общение педагогов с помощью интерактивных методов. // Дошкольное воспитание. – 2003. – № 3. – С. 90–93.
4. Матыцина И.Г. Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогических кадров. // Последипломное образование: достижения и актуальные направления развития: материалы междунар. науч.-практ. конф. Ч.2 / М-во образования Респ. Беларусь, ГУО “Акад. Последиплом. Образования”. – Мн.: АПО, 2005. – С. 14–18.
5. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 25-26.

6. Philips B. D. Role-playing games in the English as a Foreign Language Classroom. – Taipei: Crane Publishing Ltd., 1994. – 729 p.

С.С. Кухарьонук

викладач

Житомирський державний

університет імені І.Франка

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

В умовах розширення економічних та культурних зв'язків між країнами, знання іноземної мови стало необхідним явищем для освіченої людини. У зв'язку з цим підвищуються вимоги щодо викладання англійської мови та вміння доцільно використовувати вивчений мовленнєвий матеріал. Таким чином, виникає потреба у новому пошуку засобів та методів навчання та їх впровадженні.

Основу соціокультурного напрямку освітньої мети навчання іноземної мови формують такі процеси, як засвоєння студентами країнознавчих та лінгвокраїнознавчих знань про культуру країни, мову якої вивчають; усвідомлення національної культури власного народу, її ролі та вкладу у світову культуру; формування вміння представляти культуру своєї країни засобами іноземної мови, поводити себе адекватно до соціокультурних особливостей іншої країни [2: 100-115].

Вважається, що соціокультурна компетенція є одним з основних компонентів іншомовної комунікативної компетенції. Вона являє собою сукупність моделей мовленнєвої та не мовленнєвої комунікативної поведінки.

Більшість вітчизняних та зарубіжних методистів рекомендують використовувати відеоматеріали для навчання іноземних мов. Для ефективного навчання студентів велике значення має сприймання ними інформації одночасно по слуховому та зоровому каналах, що є надійним

шляхом засвоєння звукових образів мовних одиниць у поєднанні з відеоінформацією. Навчання за допомогою відео сприяє розвитку комунікативної компетенції. Крім того, студенти отримують візуальну соціокультурну інформацію, що є майже неможливим продемонструвати за допомогою інших видів наочності [1:30-35].

Для опрацювання відеоматеріалу пропонуємо певний алгоритм з врахуванням розвитку соціокультурної компетенції студентів немовних спеціальностей. Вважається доцільним на допереглядовому етапі (Pre-Viewing Stage) знімати мовні та смислові труднощі. Необхідно сформулювати завдання соціокультурного характеру для передбачення змісту очікуваного відеосюжету на етапі предикції на основі малюнків, ключових слів, тощо.

Переглядовий етап (While-Viewing Stage) має забезпечити перевірку розуміння відеоматеріалу та активізацію мовного та мовленнєвого матеріалу на основі побаченого. На цьому етапі використовуються такі завдання, як: відповіді на запитання, обрання правильної відповіді, знаходження соціокультурної інформації та інше.

Післяпереглядовий етап (Post-Viewing Stage) цілеспрямований на самостійне висловлювання власної думки на рівні групового спілкування, парного режиму роботи та на рівні монологічного висловлювання.

Пропонуємо методику опрацювання відеоматеріалу на занятті англійської мови для студентів немовних спеціальностей на прикладі відео «BBC Holiday 10 Best: Cities» тема «Getting Around» [3: 35].

Instructions for students at pre-viewing stage:

1. Which are the most exciting cities in the world to visit?
2. Answer the questions:
  - What do you know about Barcelona in Spain?
  - Would you like to go there? Why / Why not?
3. Read the programme information. What things do you think the presenter will talk about?

BBC Holiday 10 Best: Cities

Holiday 10 Best takes a journey to different cities around the world to find out what they have to offer. They go to the coolest, hippest, biggest and most

exciting places on the planet and discover what makes a city truly great. In this programme Ginny Buckley gives us her ideas on how to spend the perfect day in Barcelona.

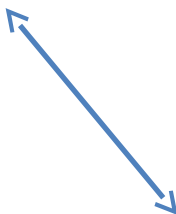
Instructions for students at while-viewing stage:

1. Watch the video. Tick the activities that Ginny suggests for her perfect day in Barcelona.

10:00	a) breakfast with coffee and toast
	b) breakfast with hot chocolate and ‘churros’
11:00	a) sightseeing – La Sagrada Famillia
	b) shopping in a market
13:00	a) have lunch – try some tapas
	b) have a picnic on a beach
16:00	a) have a snack
	b) go shopping
18:00	a) visit a beach
	b) get a drink
22:00	a) go to bed
	b) go out for the evening (eating, drinking, dancing)

2. What does Ginny say about each suggestion? Match what she says to the time she is talking about.

10:00	a) Now one thing that will probably surprise you about Barcelona is that it’s got beaches. Five of them.
11:00	b) What can I say? I’m a northern girl and I love my markets, and this is the best one I’ve found anywhere in the world.
13:00	c) Now you don’t want to start your day too early because it’s going to be a long one ...
16:00	d) The way to approach a night out in Barcelona is to take a drink here, a nibble of tapas there, and then repeat until you get tired, or the sun comes up.
18:00	e) First stop on my sightseeing tour: La Sagrada Famillia.
22:00	f) People always think that a siesta is about sleeping. Not

true. In Barcelona, it means a nice, long lunch, and that means it's time for tapas.

Instructions for students at post-viewing stage:

1. Answer the questions:
  - Would you enjoy any of the things the presenter talk about? Which ones?
  - When did you last do any of these things? Where were you?
2. In what other way could you spend one day in Barcelona. Give your ideas.
3. Describe your perfect day out in the best city you have ever visited.

Хочемо зазначити, що наведені завдання були ефективно використані зі студентами I курсу немовних спеціальностей (Intermediate level). При цьому виявилось, що вивчення англійської мови у контексті полілогу культур з використанням відеоматеріалів сприяє підвищенню мотивації до навчання, більш продуктивному засвоєнню програмного матеріалу.

Література

1. Скляренко Н.К., Голованчук Л.П. Формування соціокультурної компетенції учнів за навчально-методичними комплексами “English through communication”// Іноземні мови. – 2003. - №1. – 54 с.
2. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебное пособие – М.: Слово/Slovo, 2000. – 262 с.
3. Antonia Clare. JJ Wilson. Speak Out. Pre-Intermediate Student's Book. – Pearson Longman 2011. – 166 p.

В.С. Лагодзінська

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Визнання на державному рівні доцільності запровадження іноземної мови у початковій школі стало предметом зацікавлених дискусій педагогів, філологів і батьків. У наш час важливо замислитися над завданням раннього шкільного навчання цього предмета і можливостями його реалізації, оскільки

в суспільстві існує велика потреба у фахівцях з якісно високим рівнем мовної підготовки. У країні відкривається все більше й більше ліцеїв, гімназій, де іноземна мова займає пріоритетне місце в навчальному процесі. З'являється безліч загальноосвітніх шкіл, у навчальних план яких вводиться іноземна мова з першого класу. В багатьох дитячих садках та приватних школах програма передбачає обов'язкове вивчення іноземної мови. Посилюється інтерес батьків до можливості навчання іноземної мови у дитячих садках. У газетах все частіше зустрічаються оголошення бажаючих знайти для своїх дітей домашнього вчителя (репетитора) із знанням іноземної мови. Однією з умов поліпшення знань є навчання за кордоном, яке можливе при достатньому рівні володіння іноземною мовою. У сучасних умовах іноземна мова розглядається як засіб спілкування і залучення до культури іншого народу. Особлива увага приділяється навчанню іноземної мови школярів у початкових класах, бо в дитинстві схильність до вивчення мов набагато більша.

Дуже важливо створити у процесі навчання дітей іноземної мови такі умови, щоб матеріал засвоювався природно, щоб діти вчилися легко, з інтересом і бажанням, без зайвого напруження. Щоб полегшити процес навчання дитини іноземної мови слід максимально наблизити його до процесу оволодіння рідною мовою. Неможна починати вивчати іноземну мову перш ніж будуть закладені міцні основи рідної мови.

На сучасному етапі розвитку методики існує багато методів навчання іноземної мови. З поміж великої кількості підходів до вивчення іноземної мови є природний метод. Тобто, навчання іноземної мови проходить за тих же умов, що й засвоєння рідної мови [1, 26].

Педагог має запропонувати такий спосіб засвоєння знань, який був би спрямований спеціально на розвиток, а не на шкоду дитині. Для цього важливо, щоб дитина була головним дієвим героєм на уроці, почувала себе вільно та комфортно, приймала активну участь в обговоренні тем уроку. Важливо, щоб діти почувалися вільно і разом з учителем «створювали» урок.

Враховуючи психологічні та фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, найоптимальнішим способом початкового навчання є ігрова ситуація.

Гра — це один з найдавніших, до тепер актуальних методів навчання. Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку гра має виключне значення: гра для них — це навчання, праця, серйозна форма виховання [3, 163]. У різних системах навчання грі відводиться незвичайне місце. Визначається це тим, що гра відповідає природі дитини. Дитина від народження і до зрілості приділяє велику увагу іграм. Діти із задоволенням самі вигадують ігри, за допомогою яких найбанальніші, побутові речі переносяться в особливий та цікавий світ пригод. Задовольняючи потребу дитини гратися, перевтілюватися, рухатися, вчитель забезпечує умови для вивчення іноземної мови. Така форма навчання не виснажує та не стомлює організм дитини. Необхідно знайти образ того, кому діти довірятимуть, кого вони не боятимуться, кого сприймуть як реальну істоту і, нарешті, кого вони полюблять. Щоб знайти такий образ, учителю знадобиться фантазія. Найефективніше використати ляльку, вдягнену у національний костюм, або м'яку іграшку — яскраву, симпатичну, кольорову, саме таку, яка зацікавила б дітей і викликала позитивні емоції — здивування, захоплення. Важливо пам'ятати, що на першому уроці відбувається знайомство. Попередньо учням треба повідомити, що це гість, який приїхав з Німеччини чи Англії і хоче навчити їх своєї мови: він не знає жодного слова українською мовою, тому розмовляти з ним можна лише його рідною мовою; для зустрічі з ним треба підготуватись; щоб познайомитися з ним, потрібно вивчити необхідні мовні зразки. Діти уважно слухають кожне слово, намагаючись правильно повторити його. Таким чином, нудний і монотонний процес повторення готових фраз перетворюється на вмотивований процес вивчення мовних одиниць для спілкування з уявним «носієм мови». Тепер роль учителя на уроці опосередкована. Він стає з'єднуючою ланкою між учнями і їхнім «другом». Така форма спілкування є прийнятною і дуже зручною, особливо

коли в групі є сором'язливі учні, які неохоче йдуть на контакт з дорослими. Коли вони спілкуються з учителем не безпосередньо, а за допомогою іграшки (яка просто не може не сподобатись дитині), тоді учні поступово позбуваються комплексів, які загальмовують їх мовленнєву діяльність.

Наступною допомогою учителю буде роздатковий матеріал — основний компонент навчально-методичного комплексу для I, II і III класів. Він представляє собою набір предметних, сюжетних, тематичних картинок, малюнків, що призначаються для роботи як у класі, так і вдома. Цей набір має бути у кожного школяра. Мислення у дітей конкретне, тому важливо новий матеріал ілюструвати. Ілюстративним матеріалом і будуть малюнки, іграшки, предмети, листівки. Тут спрацьовує метод наочності. У чому ж полягає метод наочності?

Як вже зазначалось, на початковому етапі опанування мовою діти засвоюють її переважно наочним шляхом, коли водночас і чують нове слово, і спостерігають відповідний предмет, явище чи дію. Тому методика навчання молодших школярів лексики нерідної мови ґрунтується здебільшого на предметній чи картинній наочності. Завдяки цьому автоматично зникає потреба в перекладі іноземної лексики, що прискорює процес навчання, привчає дитину мислити відразу іноземною мовою, сприяє вільному та легкому засвоєнню нових слів. Крім того, це дає можливість багато разів повторювати нову лексику, вводити її у власне мовлення (використовувати у відповідях на запитання, під час вивчення віршів, переказів, бесід або ігор).

Отже, для успішного засвоєння лексичного матеріалу необхідне ознайомлення дітей не з ізольованими словами, а з групами слів зв'язаних між собою; формування мотиву для ознайомлення з тою чи іншою лексикою; введення лексики через систему ігор, а не механічне запам'ятовування слів за списком.

Передумовами успішного вивчення молодшими школярами іноземних мов є психологічні, фізичні та фізіологічні особливості дітей, зокрема пластичність мозку, гнучкість механізмів мовлення, що сприяють швидкому і

якісному запам'ятовуванню, на основі якого легко реалізується перенесення в різні ситуації спілкування, яскраво виражені імітативні здібності, які підкріплюються здатністю до наслідування. Важливо, щоб кожен учень був головною дієвою особою на уроці, почував себе вільно та комфортно, приймав активну участь в обговоренні тем уроку.

Ефективність процесу навчання у молодшому шкільному віці визначають готовність та бажання дитини брати участь у міжкультурному спілкуванні мовою, яку вивчають. Це можливо, якщо основною формою шкільної діяльності буде живе активне спілкування з учителем та один з одним. Важливим фактором у вивченні іноземної мови маленькими дітьми є ігровий момент навчання. Гра у шкільному віці все ще залишається важливою у житті дитини. Для неї гра — не лише цікавий спосіб провести час, але й спосіб моделювання зовнішнього дорослого світу. Дуже важливо спланувати навчальний процес, спираючись на психологічні, фізіологічні та фізичні особливості школярів цього віку, оскільки дитина швидко втомлюється.

Віршики, лічилки, скоромовки, пісні, сценки, казки також є ефективними, тому що це дітям цікаво. Фізкультхвилинки, що супроводжуються римовками, надають дітям можливість рухатись. Це не тільки співпадає з потребою віку, але й суттєво прискорює процес засвоєння іноземної мови.

Проте важливо спиратись не лише на ігри, але й на розширення культурних меж та намагання пізнати світ, що зумовлює для молодших школярів практичну значимість іноземної мови.

Кожний урок має бути продуманим та переслідувати окрім практичної мети, виховну, освітню та розвиваючу цілі.

Література

1. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи.— К.:Генеза, 1999. – С. 368.

2. Роман С.В., Коломінова О.О. Психологічні основи навчання іноземної мови у початковій школі // Іноземні мови, 1996.—№1. – С. 57-58.
3. Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру. —К.:2002. – С. 279.

К.В. Левківська

кандидат педагогічних наук, викладач

Житомирський державний

університет імені Івана Франка

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Суспільний запит, реалії сьогодення та курс України на євроінтеграцію додають нових аспектів пошуку ефективних методик навчання іноземної мови. Знання іноземної мови є необхідною передумовою для входження освіти України до єдиного європейського та світового освітнього і наукового простору. А мобільність громадян на міжнародному інтелектуальному ринку та побудова Європейського простору вищої освіти можливі лише за умови вільного володіння міжнародною мовою спілкування, якою фактично стала англійська мова.

Схвалена указом Президента України від 25 червня 2013 року Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки визначає основні напрями, завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти. Важливим пріоритетом тут названо "впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві" [1].

Швидкий науково-технічний прогрес, неперервне зростання обсягів інформації, посилення ролі особистості, інтелектуалізація її діяльності тощо вимагають від вищих навчальних закладів швидкого досягнення якісно нового рівня викладання іноземних мов. Необхідність спілкування іноземною мовою не викликає заперечень, оскільки навіть найвіддаленіші від мовних дисциплін спеціалісти вже переконалися: без володіння іноземною мовою повноцінний обмін науково-технічною інформацією неможливий, отже,

неможливий сам поступальний розвиток науки і техніки [2].

Оптимізація процесу навчання іноземним мовам на немовних спеціальностях є нагальною суспільною потребою у підготовці конкурентоспроможних фахівців, яких вимагає ринок праці, і потребує збільшення кількості годин, які відводяться на курс іноземної мови за рахунок внесення змін у навчальні плани.

Вивчення іноземної мови має тривати протягом усього періоду навчання студентів у бакалавраті і включати нормативний курс іноземної мови на відповідному рівні і поглиблений курс іноземною мовою на комунікативно достатньому рівні.

Вивчення вітчизняних і зарубіжних джерел, а також досвід практичної діяльності дозволяють зробити висновок про те, що на сучасному етапі йде активний пошук шляхів вдосконалення та модернізації процесу викладання іноземних мов у вищій школі. Збільшення кількості годин для вивчення іноземної мови, збільшені вимоги до випускників вищих навчальних закладів і реалії життя ставлять перед викладачами завдання вивчати і впроваджувати в навчальну практику найбільш ефективні методики і технології, поєднувати традиційні і інноваційні методи в навчанні, творчо розвивати набутий практичний і теоретичний досвід викладання дисципліни.

Література

1. Указ Президента України № 344 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки від 25 червня 2013 року / Адміністрація Президента України. – Офіц. вид. – Київ, 2013. – 19 с.
2. Пономарьова О. І. Інноваційні підходи до викладання іноземної мови на практичних заняттях у вищих навчальних закладах / О. І. Пономарьова, Н. В. Вітухіна // Пробл. інж.-пед. освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2009. – Вип. 22-23. – С. 182 – 187.

Ю.В. Лисецька*викладач**Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

ВИКОРИСТАННЯ СЛОВНИКІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В сучасних умовах, коли обсяг необхідних для людини знань різко і швидко зростає, вже неможливо робити головну ставку на засвоєння певної суми фактів. Важливо прищеплювати вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуючись у стрімкому потоці інформації.

Пізнавальна самостійність студентів формується, головним чином, у процесі їхньої самостійної роботи. У самостійній роботі неодмінно поєднуються самостійна думка студентів із самостійним виконанням розумових і фізичних дій. Вона організовується так, що студенти працюють без участі викладача, але під його безпосереднім керівництвом.

У процесі самостійної роботи у студентів виробляються різноманітні прийоми автономної навчальної діяльності, методи самоконтролю. Отже, самостійна діяльність студентів має велике значення, а тому потрібно приділяти велику увагу її організації. Дослідивши науково-психологічну літературу ми визначили основні вікові особливості студентів і можемо стверджувати, що чим більше їх цікавить предмет, тим краще вони намагаються вивчити його. Це стосується також і іноземної мови, яка є для студентів немовних спеціальностей, перш за все засобом спілкування. Але вони втрачають інтерес до неї, через те що не розуміють істинного мотиву її вивчення і не усвідомлюють того, чи зможе вона стати їм у нагоді в майбутньому. Тому викладачу необхідно правильно організувати навчальний процес для заохочення студентів.

Важливим компонентом самостійного вивчення іноземної мови є використання словників. Це можуть бути одномовні, двомовні, картинні, синонімічні, фразеологічні та інші словники. Вони сприяють розвитку лексичних навичок студентів та збагачують їх вокабулярний запас. Роботу зі словниками потрібно починати ще з перших занять (наприклад, картинний словник). Необхідно ознайомлювати студентів із структурою словника, а також давати завдання на визначення форми слова, вивчення основних правил словотвору та словозміни, що підводить студентів до самостійної роботи із словником підручника. Студентам немовних спеціальностей варто приділяти більше уваги усному та письмовому перекладу уривків. В цьому випадку студенти не тільки працюють зі словником, а й фіксують і вивчають нові лексичні одиниці.

Література

1. Авдеев А.П. Индивидуализация самостоятельной работы учащихся как средство повышения качества их знаний и возбуждения стремления к самообразованию./ А.П. Авдеев. – Волгоград, 1971. – 237с.
2. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии / Н.Ф. Коряковцева/ Учеб. пособие для студ. линг. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2010.
3. Латушкина М.С. Словарная работа по английскому языку / М.С. Латушкина/ Автореф.канд. дис: - Одесса, 1962.

Т.В. Литньова

кандидат педагогічних наук,

старший викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ "КОМПЕТЕНТНІСТЬ" ТА "КОМПЕТЕНЦІЇ" НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Інтеграція України в європейській і світовий освітній простір викликала необхідність переглянути традиційні підходи до змісту іншомовної освіти. Сьогодні в країні широко апробується система європейських вимог до вивчення іноземних мов. З'являється нова освітня позиція: на місце стандартів у форматі "знання, уміння, навички" виходять поняття "компетентність", "компетенції" і "компетентнісний підхід". Відбувається запровадження компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов, зумовленого зміною освітніх парадигм: знаннєвої на компетентнісну.

Важливим моментом у викладанні іноземних мов є правильне володіння професійною термінологією, адже деякі науковці не розмежовують поняття "компетентність" і "компетенції", тобто розглядають їх як синоніми або наповнюють подібним змістом. Ми схильні поділяти думки вчених, які вважають поняття "компетенція" дещо вужчим, похідним від поняття "компетентність" (Н. М. Бібік, О. Є. Мисечко, О. В. Овчарук, О. І. Пометун).

У цьому зв'язку цінними виступають здійснені на основі аналізу автентичних словників зауваження О. Є. Мисечко щодо інтерпретації англійських термінів "communicative competence" (комунікативна компетентність) та "communicative competences" (комунікативні компетенції) при їх вживанні в рідній мові [1]. Відомо, що першу спробу вживати термін "communicative competence" зробив у середині 60-х років ХХ ст.

американський лінгвіст Н. Хомський. Ця спроба, як підкреслює Кр. Брумфіт, була пов'язана із введенням Н. Хомським поняття "linguistic competence" ("лінгвістична компетентність") і визначенням ним різниці між компетентністю і мовленнєвою дією як між "знанням мови мовцем/слухачем" і "фактичним використанням мови у конкретних ситуаціях" [2, с. 47].

Суттєвим чинником у формуванні тогочасного термінологічного значення стало те, що англomовне слово "competence" мало на етапі утворення відповідного терміна граматичну позначку іменника, що вживається тільки в однині, відносилось до збірних іменників і, відповідно, позначало абстрактне поняття (компетентність), що не могло мати форму множини (наприклад, "компетентності"). З часом відбулося поступове виділення в інтегруючому понятті "комунікативна компетентність" окремих параметрів для опису мовних ресурсів, механізмів, норм та правил комунікативної діяльності, котрі уможливили появу форми множини цього терміна і викликали до життя словосполучення типу "лінгвістичні компетенції", "дискурсивна компетенція", "стратегічна компетенція" тощо. У сучасних Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти знаходимо вже англomовний термін "competences", що набув форми множини, став злічуваним іменником і втратив значення збірності [1, с. 162]. Це нове значення закріплене в одному з останніх видань Словника сучасної англійської мови видавництва Лонгман (Longman Dictionary of Contemporary English, 2005), і тлумачиться воно у формі множини як "уміння, необхідне для виконання певної роботи".

Таким чином, обираючи загальноєвропейський напрям розвитку змісту іншомовної освіти, важливо дотримуватися понятійної і термінологічної відповідності у вживанні термінів. А чітке розведення понять "компетентність" та "компетенція" принципово важливе для розуміння кінцевої мети навчання іноземної мови: чи ми лише розвиваємо певні іншомовні знання і вміння (компетенції), чи вчимо практично використовувати ці знання і вміння у процесі міжкультурної комунікації

(формуємо компетентність). Тому ми вважаємо за доречне користуватися терміном "компетенція/компетенції" для позначення певного набору знань і вмінь, необхідних для здійснення спілкування, а терміном "компетентність" позначати здатності застосовувати ці знання і вміння під час комунікації.

Література

1. Мисечко О. Є. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до здійснення компетентнісного підходу в навчальному процесі / О. Є. Мисечко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: Вип. 11. Ч. 2. – Ялта: РВВ КГУ, 2006. – С. 158–165.
2. Brumfit Ch. Individual Freedom in Language Teaching. – Oxford University Press, 2001. – 207 p.

О.О. Макаревич

викладач

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У розвитку сучасного інформаційного суспільства визначну роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології. Поява комп'ютера і його масове розповсюдження створили нові можливості не тільки для спілкування людей, але в першу чергу для інтенсифікації професійної та суспільної активності [5]. Також мультимедійні програмні засоби дозволяють викладачеві поєднувати текстову, графічну, анімаційну, відео і звукову інформацію. Одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації дозволяє підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу [2].

Використання інтернет-ресурсів підіймає на якісно новий рівень підготовку і проведення уроків, відкриває широкі можливості. Одне із завдань вдосконалення освіти полягає в тому, щоб озброїти студентів знаннями і навичками використання сучасної техніки. Комп'ютерні технології і, перш за все, Інтернет, не просто ще один технічний засіб навчання, а якісно нова технологія. Специфіка технологій Інтернет полягає в тому, що вони надають величезні можливості вибору джерел інформації та головною перевагою є можливість швидко знайти потрібну інформацію [6].

Можливості використання Інтернету на заняттях з англійської мови надзвичайно великі. Глобальна мережа Інтернет створює умови для студентів та викладачів для отримання будь-якої інформації з різних частин світу:

- доступ до статей, газет, журналів, книг, аудіо - та відеоматеріалів різного характеру
- країнознавчий матеріал;

· новини з життя молоді й країн, відомих людей усього світу.

Проаналізувавши доробок багатьох вчених, нами було встановлено, що, інтернет-ресурси дають можливість спілкування з реальним партнером-носієм мови через комп'ютерні телекомунікації, задля удосконалення вміння монологічного і діалогічного мовлення, розвитку таких комунікативних навичок, як уміння вести бесіду, лаконічно викладати свою думку, тому, вважаємо за доцільне, віднести до останньої групи інтернет-ресурсів групу обміну інформацією, а саме: інтернет-блоги. Стосовно переваг використання блогів, було встановлено, що блог може збагатити навчальний процес та надати студентові можливість глибше зануритись в нього [1, с. 37]. Значущими є дослідження іноземних фахівців що свідчать про надзвичайно важливу роль блогів у формуванні та вдосконаленні у студентів технологій опанування саме іноземної мови. У дослідженні про ефективність використання блогів у навчанні читання та писемного мовлення, було виявлено, що блоги в навчанні іноземної мови отримали схвальні відгуки студентів, які зазначили, що використання блогів у навчанні читання та письма не лише викликало зацікавленість та підвищило мотивацію, а й сприяло навчальному процесу. В короткій публікації під заголовком «Чи покращують блоги писемне мовлення?» Бернштейн висуває постулати: «регулярне письмо покращує писемне мовлення», «письмо для широкого загалу покращує писемне мовлення», «письмо, яке має сенс, покращує писемне мовлення», «письмо на комп'ютері покращує писемне мовлення» [3, с.44]. Проте у випадку із студентами, які вивчають англійську мову як іноземну, регулярне письмо не обов'язково покращить їх писемне мовлення. Тим не менш, воно однозначно принесе користь у поєднанні з активним користуванням словником чи іншими Інтернет ресурсами, які допоможуть чітко та ясно виражати думки [2, с. 23]. Наведемо приклад відомих на сьогодні інтернет-блогів: LiveJournal, LiveInternet, Blog.ru, Blogspot.com

Великі можливості для самостійної (позаурочної) діяльності надає участь у телеконференціях, у тому числі онлайн-ових (в режимі реального

часу), у чатах. Це дає можливість отримати реальну мовну практику і завести нові контакти. У ході таких дискусій, бесід йде не тільки обмін інформацією з тієї чи іншої проблеми, але і знайомство з елементами іншої культури [4, с.57].

Література

1. Балусева Ю. В. Форми та методи застосування мультимедійних засобів навчання на уроках української мови в старших класах. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. – С.36- 45.
2. Бецько О. С. Автономізуюча та мотиваційна роль веб-блогів у формуванні та розвитку навичок писемного мовлення в контексті підвищення ефективності мовного навчання студентів вищих навчальних закладів. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 2.
3. Гуревич Р. С., М.Ю. Кадемія. Веб-квест як технологія навчання у вищій і середній школі. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21.
4. Коптюг Н.М. Інтернет-уроки як допоміжний матеріал для вчителів англійської мови. Журнал «Іноземні мови в школі».-2000.-№ 4.- С. 57-59.
5. Heidi Shetzer English through Web Page Creation / Heidi Shetzer, Mark Warschauer. — University of Michigan Press. 2001. — p.1-9.
6. Використання Інтернет-ресурсів на уроках інформатики. – Режим доступу: <http://portfolio-aseev.blogspot.com/2009/09/blog-post.html>.

Н.В. Макаренко

викладач

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

ДЖАЗОВИЙ НАСПІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Остання чверть ХХ ст. орієнтована на комунікацію як мету навчання іноземних мов дітей та дорослих. Лінгвістичну основу комунікативного методу навчання іноземних мов складає переорієнтація з форми на функцію, з лінгвістичної компетенції на комунікативну, з мовної правильності на спонтанність та автентичність [1: 25]. Щоб цей перехід відбувся гармонійно, слід забезпечити максимально ефективне формування лінгвістичної компетенції учнів та студентів.

Відомо, що лінгвістична компетенція включає лексичні, фонологічні, граматичні знання та вміння. Використання фонетичних, лексичних і граматичних вправ на заняттях з метою поетапного формування лінгвістичної компетенції — це передумова успіху в практичному оволодінні студентами іноземною мовою.

Використання джазових наспівів дає викладачу можливість компенсувати певною мірою відсутність природного мовного середовища. Крім того, римоване та ритмічне слово легко піддається запам'ятовуванню, а доступний лексичний та граматичний матеріал дозволяє студентам розширити свої уявлення про особливості іншомовної поезії та поглибити соціокультурні знання про країну, мову якої вивчають [2].

Для розвитку лінгвістичної компетенції учнів, зокрема лексичної, доцільно використовувати як джазові наспіви створені носіями мови так і наспіви, складені власне для вивчення конкретного мовного матеріалу з тієї чи іншої програмної теми, для студентів різних факультетів.

Такі наспіви слугують мотиваційним стимулом, забезпечують багаторазове повторення іншомовних зразків мовлення, які мають фонетичну та комунікативну цінність. Пропонуємо алгоритм опрацювання джазових наспівів як засобу формування лексичної компетенції студентів (Тема: “Körperteile”): [3]

*Mit den Füßen kann man gehen,
mit den Augen kann man sehen.
Auf den Knien kann man kriechen,
mit der Nase kann man riechen.
Meinen Hals, den kann i man drehen und auf einem Bein nur stehen.
Mit den Händen kann man winken,
mit dem Mund essen und trinken.
Mit den Lippen kann man spucken,
und mein Rücken kann sich ducken.
Mit der Zunge kann man lecken,
mit den Armen mich hochstrecken.
Mit den Zähnen kann man kauen,
zwischen Fingern hindurchschauern.
Mit den Beinen kann man springen,
mit der Stimme sehr schön singen.
Damit kann ich dich gut stören,
deine Ohren müssen's hören*

Етап 1: Підготовчий (антиципація та передбачення змісту дж. наспіву)

Етап 2: Семантизація лексичного матеріалу

Етап 3: Рецептивно-репродуктивне тренування лексичних одиниць

Етап 4: Комунікативне тренування (розвиток усного мовлення на основі лексичного матеріалу)

Дане використання джазових наспівів на заняттях іноземної мови дозволяє вчителю якісно опрацьовувати лексичний матеріал зі студентами, забезпечує ефективне формування лінгвістичної компетенції.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. редактор укр. видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Beate Müller-Karpe. Konzepte für das (Sprachen-)Lernen.— Frühes Deutsch, 16, 2009— S. 21.
3. Graham C. Jazz chants. – N.Y.: Oxford University Press, 1988. – 80 p.

А.Ю. Опришко

викладач

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Дисципліна «Англійська мова» на немовних спеціальностях носить комунікативно-орієнтований та професійно спрямований характер. Основними цілями навчання іноземної мови є формування і розвиток професійної іншомовної компетенції, яка передбачає вдосконалення комунікативних умінь у говорінні, читанні, письмі, аудіюванні, а також розвиток умінь, що дозволяє використовувати англійську мову практично як у професійній (виробничій та науковій) діяльності, так і для цілей самоосвіти [1, 94].

Використання комп'ютерних технологій при вивченні англійської мови значною мірою змінило підходи до розробки навчальних матеріалів з цієї дисципліни. На відміну від традиційного, інтерактивне навчання на основі мультимедійних програм дозволяє більш повно реалізувати цілий комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів, робить процес пізнання більш цікавим і творчим. Так, можливості враховувати рівні мовної підготовки учнів і розробляти завдання різного ступеня складності в рамках однієї програми служать хорошою основою для реалізації принципу індивідуалізації та диференційованого підходу в навчанні.

Використання Інтернету дозволяє підвищити ефективність вивчення англійської мови за рахунок підвищення мотивації студентів, оволодіння навичками критичного осмислення автентичних текстів і проведення дослідницької роботи в мережі, в цілому занурення у мовний простір.

Головним принципом на заняттях з використанням відеопрезентацій або відеоконференцій є принцип єдності і взаємопроникнення освітньої та паралельної професійної діяльності учнів, а навчально-методичні матеріали, використовувані в даному підході, відрізняються орієнтацією на практичну діяльність майбутніх фахівців і визначаються розвиваючим характером завдань, інтерактивністю і актуалізацією.

На думку В.В. Копилової, метод проектів є найбільш адекватною технологією особистісно-орієнтованого виховання, що дає можливість використовувати сучасні аксіологічний та культурологічний підходи, активізувати педагогічну підтримку, соціалізацію, включати студента в різні середовища, а також в особистісно-орієнтовану ситуацію. Крім того, отримувати реальні практичні результати у вигляді країнознавчої презентації на комп'ютері, стінгазеті, колажі, у доповіді з виступом та інше - посилює мотивацію студента [2, 50].

Таким чином, інноваційні технології викладання англійської мови на немовних спеціальностях полягають у поєднанні традиційних та інтенсивних методів навчання, заснованих на функціонально-комунікативній лінгводидактичній моделі мови, і розробці цілісної системи навчання студентів мовного спілкування на професійні теми.

Література

1. Беляев, Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б.В. Беляев. М., 1965. 227 с.
2. Копылова В.В. Методика проектной работы на уроках английского языка: метод. пособие / В.В. Копылова. - 2-е изд., стер. - М. : Дрофа, 2004. - 93 с.
3. Кудрявцева Л.В. Использование телекоммуникационных проектов для формирования иноязычной социокультурной компетенции у учащихся старших классов (на примере США и России) // Иностранные языки в школе. 2007. №4. С. 49 - 53.

4. Селевко, Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие для педагогов вузов и институтов повышения квалификации / Г.К. Селевко. - М., 2008.

А.П. Очковська

*Житомирський державний
Університет імені Івана Франка*

ПОНЯТТЯ «СПІЛКУВАННЯ», «КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ» І «МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ»

На сучасному етапі модернізації освіти головна мета в навчанні іноземним мовам цілком практична – спілкування.

Спілкування – це діяльність, що слугує логічною основою для використання терміну "комунікативно-діяльнісний підхід до навчання іноземних мов", оскільки саме поєднання дефініцій діяльності та спілкування при збереженні ними самостійності дозволяє будувати процес навчання як процес комунікативної діяльності. У загальній проблематиці лінгводидактики питанню спілкування, в тому разі й безпосередньо мовленнєвого, відводиться вагоме місце (М.С.Вашуленко, О.О.Леонтьєв, Ю.І.Пассов, І.О.Зимня). З її вирішенням пов'язується ряд практичних заходів, спрямованих на оптимізацію навчально-виховного процесу, підвищення ефективності навчальної діяльності, тощо. У галузі навчання іноземної мови зазначена проблема постає стрижневою, оскільки навчання спілкування визначається тут метою навчання [2; 49]. У контексті сучасних проблем навчання іноземної мови важливо звернути увагу на структуру спілкування. Виділяють такі три взаємозв'язаних його сторони:

- комунікативна — обмін інформацією між індивідами;
- інтерактивна — організація взаємодії суб'єктів, що спілкуються (суб'єкт - суб'єктні відносини), тобто обмін не тільки знаннями, думками, ідеями, але й діями, зокрема під час побудови спільної стратегії взаємодії;

- перцептивна — процес взаємного сприймання і розуміння комунікантів, пізнання ними одне одного [5; 58].

Усі ці сторони у спілкуванні як багатомірному процесі виступають єдиним цілим. У психології пропонується диференціювати види спілкування у залежності від різноманітних його характеристик і особливостей:

- міжособистісне, міжгрупове, міжсоціумне, спілкування між особистістю та групою – за кількістю учасників;
- вербальне та невербальне – за способом спілкування;
- офіційне та неофіційне – за умовами спілкування;
- настановне та інформаційне – за завданнями;
- контактне та дистантне – за позицією комунікантів [7, 198-199].

У процесі формування комунікативної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови слід орієнтуватися передусім на міжособистісне, міжгрупове вербальне спілкування — найефективніші види взаємодії людей (М.Н.Корнєв, А.Б.Коваленко, В.Квінн та ін.). Саме міжособистісне спілкування є однією з форм задоволення комунікативних потреб людини, воно сприяє самовираженню особистості, повному взаєморозумінню співрозмовників і, нарешті, швидкому отриманню необхідної інформації.

Діалог є засобом безпосереднього спілкування (В.В.Андрієвська, Г.О.Балл, О.В.Киричук). Такий підхід дає реальну можливість об'єднання двох методологічних установок: діяльнісної (встановлення міжособистісної взаємодії як засобу і побічного продукту спільної діяльності) та особистісної (досягнення взаєморозуміння як мети і прямого продукту міжособистісної взаємодії). У діалогічному спілкуванні "обличчям до обличчя" (*face to face*) з носіями іншої мови для досягнення комунікативної мети особливо важливо орієнтуватись у соціальному та культурному контекстах комунікації [3; 23]. Засобами комунікативної діяльності є різні знакові системи, передусім мовлення. Важливою є концепція "мовленнєвого спілкування", запропонована О.О.Леонтьєвим, де спілкування розглядається передусім як мовленнєва діяльність, котра аналізується у взаємозв'язку зі спілкуванням і з

точки зору її психологічної обумовленості [8; 25]. Автор обґрунтував психологічну структуру процесу мовленнєвого спілкування, визначив місце планування, мотивації, результативності й нормативності у цьому процесі [6, 47]. І.О.Зимня, розвиваючи концепцію О.О.Леонтьєва, розглядає вербальне спілкування як суспільно-комунікативну діяльність [5; 98]. Можна стверджувати, що у сучасній соціальній психології, психолінгвістиці, методиці викладання мов (Т.М.Дрідзе, Зимня, О.О.Леонтьєв; G.Miller, Ch.Osgoud, T.Sibeok, D.Wort та ін.) поширений саме такий підхід до мовленнєвої комунікації. На думку Т.М.Дрідзе, сьогодні він набуває особливого значення [4; 30] і є найбільш прийнятним у сучасних умовах навчання іноземних мов.

Таким чином, розвиток саме комунікативної компетенції привертає все більше і більше уваги. Здатність студентів спілкуватися іноземною мовою забезпечується формуванням у них іншомовної комунікативної компетенції, зміст якої зумовлений наступними видами компетенцій, які теж включають цілий ряд компетенцій (див. додаток 1):

1. мовною;
2. мовленнєвою;
3. соціокультурною.

Мовленнєва компетенція включає чотири види компетенцій: уміння в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Окремі компетенції можуть бути ще більше деталізовані. Наприклад, компетенція у говорінні включає компетенцію в діалогічному мовленні та компетенцію в монологічному мовленні, отже необхідно формувати вміння користуватися обома формами мовлення [9; 42]. Мовленнєва компетенція – вираження, інтерпретація і обговорення пов'язане із взаємодією двох або більше осіб, які належать до однієї або різних мовних спільнот [1; 52].

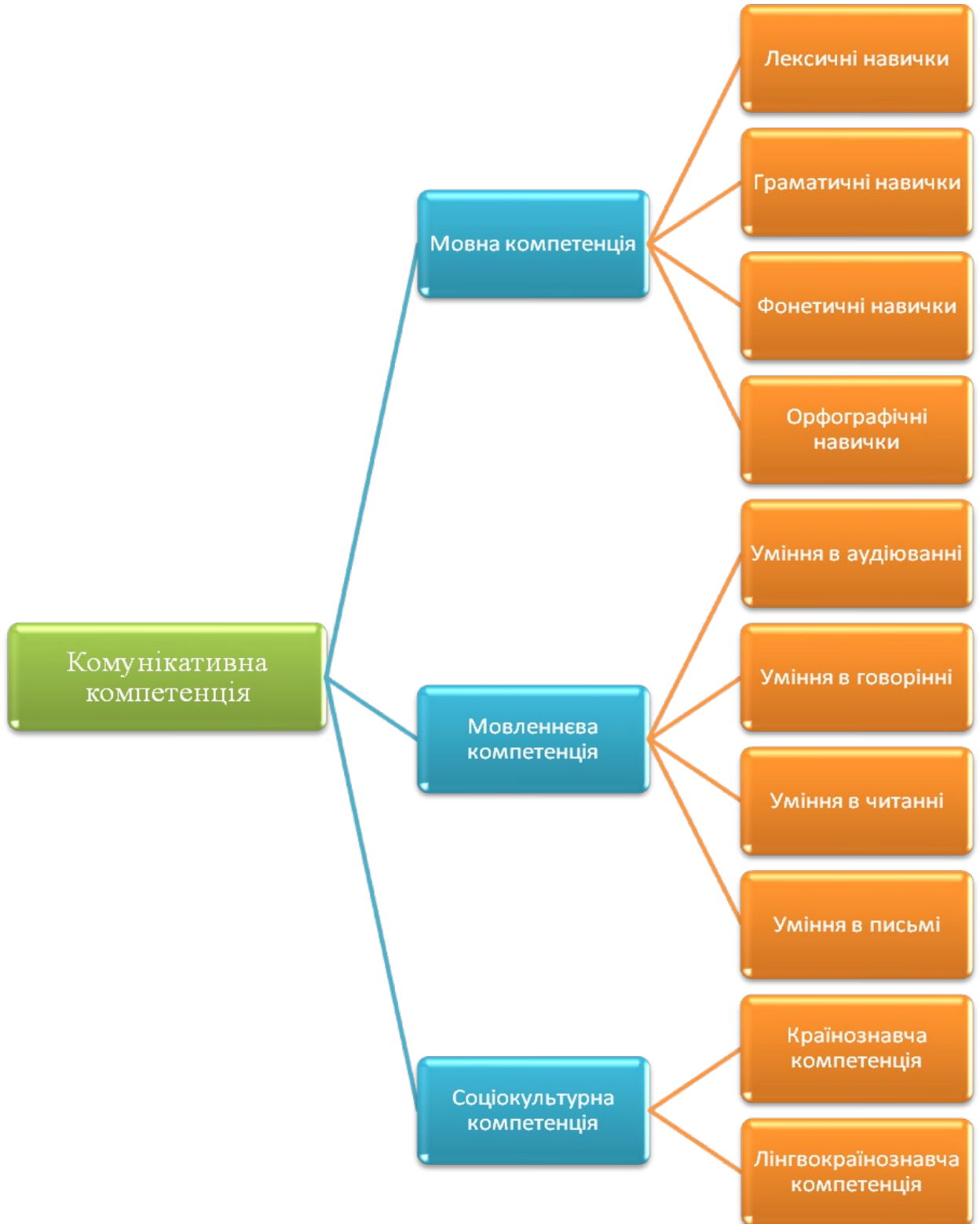
Отже, у спілкуванні пізнання пов'язане з комунікацією, а відтак, спілкування може бути ідентифіковано як комунікативно-пізнавальний процес (Т.М.Дрідзе).

Література

1. Анісімова А. І. Сучасні аспекти методики викладання англійської мови. Теорія і практика / А. І. Анісімова, Л. С. Кошова – Д.: РВВ ДНУ, 2010. – 326 с.
2. Беляев Б. В. Психологические основы усвоения лексики иностранного языка: Пособие для преподавателей и студентов. - М.: Просвещение, 1964. -136 с.
3. Бодалев А. А. и др. Общение как предмет теоретических и прикладных исследований: Избранные психологические труды. - М.: Международная педагогическая академия, 1995. - 326 с.
4. Дридзе Т. М. Язык и социальная психология. - М.: Высшая школа, 1980. - 224 с.
5. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. - М.:Просвещение, 1991. - 220 с.
6. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность.– М.: Просвещение, 1969.– 214 с.
7. Леонтьев А. А. Психология общения: Пособие для дополнительного образования. -М.: Смысл, 1997. -365 с.
8. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики. - М.: Смысл, 1999. - 287 с.
9. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник/ С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник. – К: Ленвіт, 1999. – 320 с.

Комунікативна компетенція

FACHTEXT

IM FACHGERICHTETEN FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Eine Art der fachkommunikativen Tätigkeit ist die Kommunikation zwischen Absender und Empfänger mit Hilfe von fachlichen Druckmitteln. Darunter sind vor allem Fachtexte zu unterscheiden. Die pragmatische Richtung solcher Kommunikation ist eine Übermittlung dem Empfänger Informationen, die richtig interpretiert und verwendet werden sollen, um Ziele in einem Fachbereich zu erreichen.

Einer der Vorteile des fachgerichteten Fremdsprachenunterrichts besteht darin, dass er sehr eng mit der beruflichen Tätigkeit künftiger Fachleute verbunden werden soll. Es ist wichtig, sorgfältig den Lehrstoff auszuwählen, der Kenntnisse von Studenten in Fachfächern ergänzt und vertieft und Fähigkeiten in der Arbeit mit berufsorientierten Fachexten entwickelt.

Man unterscheidet einige Kriterien zur Auswahl von Fachtexten. Vor allem sind das Themenkreis und Inhalt. Der Fachtext, der völlig dem aktuellen Themenkreis entspricht, hilft den Studenten die Bedeutungen von Fachbegriffen zu verstehen. Ein wichtiges Kriterium für die Auswahl der Fachtexte ist ebenso die Zugänglichkeit und Verständlichkeit des Lehrstoffes. Mangelnde Slang, selten verwendete und veraltete Begriffe sind der Schlüssel zum richtig gewählten Fachstoff. Diagramme, Grafiken und Abbildungen verbessern die Verfügbarkeit vom Lehrstoff erheblich und können den Inhalt des Lehrmaterials genauer zu vermitteln. Ein weiteres wichtiges Kriterium von guten Fachtexten ist ihre Aktualität, die ihren kognitiven Wert definiert. Solcher Text ist für Studenten

immer interessant und fordert sie auf, unabhängige weitere Informationen zu finden. Das Internet ist eine unerschöpfliche Quelle von Informationen aller Art. Allerdings ist es nicht leicht, die notwendigen Fachtexte zu finden. Deshalb sind die authentischen Fachtexte im Fremdsprachenunterricht zu verwenden. Es ist aber notwendig, einen oder sogar mehrere ausgewählte Fachtexte unter einem gemeinsamen Thema zu verbinden und anzupassen.

Die Benutzung von Fachtexten im Fremdsprachenunterricht hat eine wichtige Bedeutung für Bildung der Fremdsprachenkompetenz von Studenten nichtsprachlicher Fachrichtungen. Während der Arbeit mit diesen Texten bereichern die Studenten ihren aktiven Fachwortschatz, der in der ausgewählten Fremdsprache verwendet wird. Die Arbeit mit neuer Fachlexik findet mit der Benutzung von Übungen, Antworten auf gestellten Fragen zum Textinhalt u.ä.

Literatur

1. Барабанова Г.В. Когнітивно-комунікативна модель навчання професійно орієнтованого читання іноземною мовою в немовному вузі N1, 2004 – С.29-31.
2. Коновалова Л. Формувати фахову компетентність разом із життєвою. // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2011. – №1. – с. 42-47.
3. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. - М.: Русский язык, 1989. – 277 с.
4. Fluck, Hans-R. Fachsprachen: Einführung und Bibliographie. 4. Auflage. – Tübingen: Francke, 1991.

В.І. Павлюк

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ІННОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Інновації в галузі професійної педагогічної освіти передбачають те, що на усіх рівнях вища освіта має базуватися на сучасних досягненнях науки, що сприятиме розвитку креативності у суспільстві; чисельність людей з дослідницькими компетенціями має зростати; докторські програми мають забезпечувати дисциплінарні дослідження високої якості і все більше доповнюватися міждисциплінарними та міжгалузевими програмами.

Інноваційні технології у підготовці студентів немовних спеціальностей реалізуються через низку освітніх реформ, зокрема, у зарубіжній практиці професійна підготовка ґрунтується на діалозі різних педагогічних систем і технологій навчання, апробування у практиці нових форм - додаткових і альтернативних державній системі освіти, використання в сучасних умовах цілісних педагогічних систем минулого.

Варто зауважити, що реформи, які проводяться в освітній галузі, мають позитивно позначатися і на підготовці вчительських кадрів, передбачаючи вдосконалення цілей, завдань і змісту професійної педагогічної освіти, її організації, строків навчання і технології підготовки майбутніх студентів немовних спеціальностей.

Таким чином, перспективними напрямками реформування багаторівневої педагогічної освіти в спектрі світових інноваційних процесів в ХХІ ст. ми вважаємо такі процеси: перехід від індивідуального професійного розвитку вчителів до взаємопов'язаного індивідуального, колективного та

інституційного розвитку; побудова цілісної освітньої системи, що базується на основі стратегічного планування дій з урахуванням реформаційних пропозицій міністерств освіти провінції, школи, інтересів і можливостей кожного конкретного професіонала (адже недоліком існуючої практики вважають здійснення професійного розвитку вчителів переважно в рамках короткострокових семінарів, тематика діяльності яких не становить єдиної системи, до того ж пов'язаної з планами реформаційних перетворень шкільної та вищої освіти в цілому); перехід від навчання в системі теоретичного професійного розвитку вчителів до використання широкої різноманітності форм навчання під час проходження педагогічної практики; фокусування уваги не тільки на розвитку загальнопедагогічних умінь, а і на поглибленій фаховій підготовці (введення нових стандартів змісту освіти вимагає від студентів немовних спеціальностей постійної роботи як над опануванням змісту наук, що становлять предмет викладання, так і над методичним його забезпеченням); перехід від роботи викладачів вищих педагогічних закладів переважно як інструкторів, до поєднання інструктажу з консультаціями, наданням допомоги вчителям в освоєнні нових ролей, що їх передбачає реформа школи.

Отже, інноваційні технології у підготовці студентів немовних спеціальностей в умовах багаторівневої освіти передбачають удосконалення компетентностей вчителя (педагога) в окремих галузях науки, поглиблення навичок і вмінь з викладання окремих дисциплін (шкільних предметів), дослідження педагогічної практики, та теорії розвитку навчального планування й адміністрування; формування педагогічних інтересів, вдосконалення навчальних планів, проблем і запитів шкільної професійної практики; впровадження нових досягнень педагогічної науки.

І.В. Палагута*викладач**Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ПРОФЕСІЙНО – ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Одним з напрямків модернізації сучасної вищої школи є впровадження в освіту компетентнісного підходу, який направлений на забезпечення студента не тільки теоретичними знаннями, а й формування у нього досвіду здійснення певної діяльності задля вирішення практичних завдань. З'явилась нагальна потреба переглянути підходи до процесу навчання взагалі та іноземної мови зокрема. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою є основою успіху, майбутньої вдалої кар'єри студента.

У зв'язку з цим професійно – орієнтований підхід відіграє важливу роль. Він передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях із урахуванням особливостей професійного мислення.

Висвітлення проблем професійно – орієнтованого навчання іноземних мов знаходимо у працях таких зарубіжних учених як Бревстер Е., Гедерер Х., Джекобсон С., Еглоф Г. Окремим аспектам професійно – орієнтованого підходу до навчання іноземної мови присвячені дослідження вітчизняних учених, зокрема Кнодель Л., Корнілової А., Першукової О., Пертук А.

Професійно – орієнтоване навчання іноземної мови – це навчання, в центрі уваги якого – потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності [4, 5]. Такий підхід поєднує у собі процеси оволодіння професійно – орієнтованою іноземною мовою з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни мови, що вивчається.

Практична мета навчання іноземної мови полягає у досягненні студентами немовних спеціальностей такого рівня іншомовної професійно – орієнтованої комунікативної компетенції, який дозволить їм використовувати іноземну мову у своїй професійній діяльності на рівні міжнародних стандартів.

Головною вимогою професійно – орієнтованого навчання іноземної мови є необхідність наблизити зміст і методи її викладання до практичних та майбутніх професійних потреб студентів. Опираючись на це, необхідним є вивчення завдань і цілей, що стоять перед студентами немовних спеціальностей, їх інтереси і мотивації. В першу чергу це відноситься до підбору матеріалу, його осмислення з урахуванням специфіки студентів та рівня їхньої мотивації. Завдання викладача полягає в організації такого впливу навчальної інформації на студентів, щоб професійні потреби трансформувалися в джерело їхньої активності та змусили працювати на задоволення виниклих потреб.

В основі реалізації мети професійно – орієнтованого навчання іноземної мови є зміст, який передбачає поєднання загального та професійного компонентів. Загальний компонент покликаний здійснювати загальноосвітню мовну підготовку, а професійний орієнтований на практичну професійну діяльність. Зміст навчання іноземної мови визначається на основі діяльнісно – орієнтованого, компетентнісного, плюралінгвістичного та міжкультурного підходів [5, 33-37].

Діяльнісно – орієнтований підхід у професійно – орієнтованому навчанні іноземної мови дозволяє виявити сферу галузевої діяльності, конкретизує типи мовленнєвих завдань та виокремлює види мовленнєвої діяльності, що необхідні для успішної професійної діяльності майбутнього фахівця, забезпечує формування у студентів загальних та комунікативних мовленнєвих компетенцій професійного характеру. Відповідно до плюралінгвістичного підходу знання мов та їх подальше опанування студентами розглядаються як їх мовний досвід, в межах якого всі мовні

знання і здібності взаємопов'язані та взаємодіють. Міжкультурний підхід передбачає виховання у студента толерантності, сприяння порозумінню налагодження співпраці та забезпечення можливостей мобільності в Європі та в світі.

З допомогою цих підходів відбувається формування загальних і комунікативних мовленнєвих компетенцій, розвивається цілісна особистість, яка здатна функціонувати у житті та професійній діяльності в умовах багатомовного середовища [2, 75].

До структурних елементів професійно – орієнтованого навчання іноземній мові входять:

1. Комунікативні вміння за видами мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Кінцевою метою професійно – орієнтованого навчання діалогічного мовлення є розвиток уміння вести бесіду, обмінюватись інформацією професійного характеру з певної теми. Навчання монологічного мовлення полягає у формуванні створювати різні жанри монологічних текстів: повідомлення інформації професійного характеру, виступ з доповіддю, створення презентацій, розширені висловлювання в ході дискусії. Метою професійно – орієнтованого навчання аудіюванню є формування умінь сприйняття і розуміння висловлювання співрозмовника іноземною мовою у монологічній формі або в процесі діалогу. Результатом професійно – орієнтованого навчання читанню є формування умінь володіння усіма видами читання текстів різних стилів та жанрів. Метою професійно – орієнтованого навчання письму є розвиток комунікативної компетенції, що проявляється в умінні реферативного викладу, анотування, а також перекладу тексту з іноземної мови на українську та з української мови на іноземну.
2. Мовні знання та навички, що включають знання фонетики, граматики, правил словотворення, лексичних одиниць, термінології.
3. Соціокультурні знання, які мають на меті ознайомлення студентів не лише із новим способом мовного спілкування, а й культурою народу мови, що вивчається [1, 14].

Отже, слід зазначити, що формування професійної іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вимагає підпорядкування цілей навчання іноземної мови цілям вищої професійної освіти і розробки системи навчання, орієнтованої на практичні потреби майбутніх фахівців. Основою іншомовного навчання повинні стати міжпредметна взаємодія викладачів та тісний взаємозв'язок загальнопрофесійних, спеціальних дисциплін і дисципліни іноземна мова професійного спрямування. Іншомовна комунікативна компетентність забезпечить випускнику вузу можливість повноцінно працювати з закордонними інформаційними джерелами, знайомитись з новими світовими технологіями в певній галузі, встановлювати контакти з зарубіжними партнерами в процесі професійної діяльності.

Література

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку: Пособие для учителя / Н. Д. Гальскова. – М.: АРКТИ- Глосса, 2010. – 165 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Зиннурова Ф. М. Формирование профессионально – языковой компетентности студентов : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. наук / Ф. М. Зиннурова. – Йошкар- Ола, 2006. – 25 с.
4. Образцов П. И., Иванова О. Ю. Профессионально – ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / Образцов. – Орел: ОГУ, 2005. – 114 с.

К.О. Пентій

викладач

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ

Мовна освіта сьогодні є важливим резервом соціально-економічних перетворень в країні, основним інструментом успішної життєдіяльності людини в полікультурному та мультилінгвальному суспільстві, фактором культурного та інтелектуального розвитку та виховання особистості, що володіє загальнопланетарним мисленням. У зв'язку з цим сформувалося соціальне замовлення на глибоке знання іноземної мови громадянами України, та спостерігається тенденція зростання статусу іноземної мови (в першу чергу англійської) та посилення мотивації її вивчення. [2]

Тому особливий інтерес представляє проблема підвищення якості викладання іноземної мови в освітній системі вищої немовної школи. Навчання іноземної мови у немовному ВНЗ можна коротко охарактеризувати так: підготувати за короткий термін фахівця, який добре володіє іноземною мовою, відповідно до навчальних програм немовного ВНЗ та мінімальною кількістю годин у навчальному плані. Наголос робиться на принципі комунікативності, як у процесі викладання, так і в розробці навчальних матеріалів та посібників, що використовуються у начальному процесі. Вивчення особливостей усної наукової мови враховує новітні наукові дані психологічної та методичної науки, з одного боку, та комунікативні особливості мови конкретної спеціальності відповідно до профілю навчання з іншого [3]

Але, не зважаючи на все вищевказане, якість навчання іноземної мови в немовних вузах не є високою. Причинами є не тільки невелика кількість годин, виділених на вивчення іноземної мови, відсутність спеціальної підготовки викладачів іноземної мови для немовних факультетів вузів, низький рівень мовної освіти в середній школі, а й недостатня розробленість методики навчання іноземної мови в інтегративному зв'язку з професійною підготовкою. Адже фахівець повинен володіти мовою (мовами) на рівні, що

дозволить йому активно і вільно використовувати їх у сфері професійної діяльності. Для досягнення позитивного результату дуже важливо, щоб вивчення мови носило не просто поглиблений характер, а набуло професійного статусу. Тому у практиці навчання в немовному вузі все більш широке застосування знаходить поняття «професійна іноземна мова» (іноземна мова для спеціальних цілей) та розробляються нові підходи та технології навчання.

У системі вищої технічної освіти Томський політехнічний університет (ТПУ) одним з перших серед технічних вузів Росії усвідомив важливість проблеми формування комунікативної іншомовної компетентності майбутніх фахівців і намітив шляхи її вирішення, розробивши комплексну програму вдосконалення мовної підготовки, покликану сприяти підготовці фахівців, конкурентних на міжнародному ринку праці [1].

Університет запропонував здійснення поетапного формування професійної комунікативної іншомовної компетентності на основі блочно-модульної організації освітнього процесу таким чином: базова іноземна мова на молодших курсах (1-2 курси) і професійна іноземна мова на старших курсах (3-4 курси). На п'ятому курсі професійна іноземна мова представлена спеціальними блоками - різними для різних спеціальностей.

Істотною відмінною рисою системи навчання іноземної мови в ТПУ стало формування нової, унікальної системи навчання професійної іноземної мови - виділення освітнього модуля «професійна іноземна мова» в розряд профільюючих дисциплін і широке залучення до формування професійної іншомовної компетенції майбутніх фахівців, поряд з викладачами мовних кафедр, викладачів профільюючих і випускних кафедр.

На думку фахівців, саме забезпечення інтегративних зв'язків мовної підготовки з професійною, формування комунікативної компетентності в контексті майбутньої професійної діяльності дозволить підвищити рівень мотивації та створить умови для реальної комунікації в професійній сфері, для пізнання і освоєння зарубіжного досвіду [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонова Л.И., Агранович Б.Л., Качалов Н.А. и др. Программа совершенствования языковой подготовки в ТПУ на период 1998-2005 гг. Авторский коллектив. - Томск: Изд-во ТПУ, 1998. - 39 с
2. Малетина Л.В., Матвеев И.А., Сипайлова Н.Ю. Иноязычное образование в неязыковом вузе - развитие, проблемы, перспективы // [Известия Томского политехнического университета](#). - № 3 / том 309 / — Народное образование. Педагогика. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/inoyazychnoe-obrazovanie-v-neyazykovom-vuze-razvitie-problemy-perspektivy#ixzz3pzUtOE6Q>
3. Ріхтер О. Є. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови в немовному ВНЗ / О. Є. Ріхтер // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 111. - С. 257-259. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2013_111_63.pdf.

FILLING TIME NOT KILLING TIME: 10 GREAT GAMES FOR THE LAST MINUTE

Types of activities:

- Memory Games, which tend to focus on the recall of a string of nouns, the details of a story or an important sequence of events.
- Fluency Games, which emphasize spontaneous production of rapid but unprepared speech.
- Mysteries and Guessing Games, in the style of ‘Twenty Questions’, which practice question formation and problem-solving abilities.
- Vocabulary Games, which rely on the students’ vocab knowledge, and the ability to apply what they know to unfamiliar words.
- Word and Dictionary Games, which practice important dictionary skills and introduce fun, new words in a less formal context.
- Quizzes, which can test general knowledge or specific language points in a competitive framework, and can be very different from those used for assessments or exams.

Recommended activities

1. “*Twenty Questions*” - the students ask closed questions, preferably in a variety of forms, to discover the animal, country, famous person (etc) you’re thinking of, but the only possible answers are ‘yes’ and ‘no’. Some variants include ‘maybe’, ‘not exactly’.
2. The variation of “*Twenty Questions*” is “*The Phone Box Mystery*”. A man is found dead in a phone box, and the students must ask (up to twenty) questions to discover how he died. They normally ask about his injuries, background and hobbies, what he was doing right before he entered the phone box, and so on, but again the answers must be either ‘yes’ or ‘no’.

3. “*Hangman*” has a place at almost every level, providing one or two letters at the outset, revealing the Part of Speech or the number of syllables in the word, providing a clue as to the lexical group the word belongs to (tools, illnesses, modes of transport, etc), describing the word’s origin, or letting the students know how recently you taught them the word.
4. “*Just a Minute*” - the fluency game, is a great stand-by. The student must speak, as the classic rules say, “Without hesitation, deviation or repetition” for sixty seconds on a subject of your choosing, or that of the opposing team.
5. “*I Went To Market*” is a memory game composed by the whole class. The first student claims, “I went to market and bought a pair of ice skates”. The second adds their own purchase: “I went to market and bought a pair of ice skates and a pet lizard....”
6. “*Kim’s Game*” is another memory challenge. Arrange a dozen or more everyday objects on your desk and invite the teams to spend only one minute memorizing them. Then, sit the students down and, without their seeing, remove one or two objects, invite them back and ask which are missing.
7. “*ORCHESTRA*” - write the word on the board, checking understanding and the number of repeated letters, then invite the students to write down all the words they can make from those same letters.
8. “*Dictionary Treasure Hunt*” invites the students to find very specific words in their dictionaries, either individually or in teams, against the clock.
9. “*Quick Jeopardy*” is a short variant of the TV classic. For the fastest running of this game, prepare all the questions in advance, make sure they’re easy enough that we’ll get quick answers, and hand over to the next team immediately the previous team has answered.
10. “*Finish My Story*” is a sentence-building game which is best played either by proceeding around a circle, or by throwing a ball or bean-bag to the next person.

Н.П. Плахотнюк

кандидат педагогічних наук,

НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЖУРНАЛІСТІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Навчання англomовного професійно орієнтованого спілкування спрямоване на підготовку майбутніх фахівців, які спроможні використовувати іноземну мову як інструмент професійної діяльності, розвитку та професійного пізнання. Сфера англomовної професійної підготовки майбутніх журналістів охоплює процес пошуку та обробки професійно значущої інформації, роботу з зарубіжними ЗМІ, які є переважно англomовними, автентичними періодичними виданнями. Важливою частиною такої підготовки є також участь у міжнародних конференціях та семінарах для забезпечення розуміння та обміну інформацією при обговоренні проблем професійного характеру.

Особливість використання ігрового проектування у навчанні англomовного професійно орієнтованого спілкування студентів журналістів полягає в тому, що вони вивчають іноземну мову у процесі розв'язання проблемно-пошукових професійно орієнтованих завдань з опорою на наявні фахові та мовні знання. Окрім того, це стимулює до самостійного пошуку та засвоєння нової необхідної фахової та мовної інформації, якої не вистачає під час вирішення окреслених задач. У процесі навчально-ігрового проектування студенти мають можливість продемонструвати власні творчі, нестандартні шляхи застосування своїх знань та умінь у нових умовах.

Створення середовища творчого пошуку забезпечує реалізацію творчого потенціалу майбутніх фахівців, пошукову активність, оволодіння формами та методами розвивального та проблемного характеру. Формування критичного мислення актуалізується на основі альтернативних поглядів та

концепцій, які пропонуються та розробляються в процесі навчально-ігрового проектування.

Окрім досягнення дидактичних та методичних цілей використання іноземної мови на всіх етапах створення та реалізації навчально-ігрових проектів дозволяє підвищити мотивацію студентів до вивчення професійно орієнтованої англійської мови, оскільки створює умови для реального мовного середовища, що в свою чергу формує потребу спілкування іноземною мовою.

Використання навчально-ігрового проектування у навчанні студентів англійської професійно орієнтованої мови сприяє активному засвоєнню навчального матеріалу, оптимізує процес навчання, інтенсифікує процес вивчення іноземної мови, стимулює подальший інтерес до вивчення предмету та оволодіння майбутньою професією.

Література

1. Сура Н.А. Навчання студентів університету професійно орієнтованої мови: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.А. Сура; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. — Луганськ, 2005. — 20 с.

2. Коновальчук С.А. Лінгвістичні аспекти професійного англійського спілкування студентів факультету журналістики [Електронний ресурс] / С. А. Коновальчук // [Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності](#). – 2011. – № 5(2). – С. 143-148. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vldubzh_2011_5\(2\)_26.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vldubzh_2011_5(2)_26.pdf)

3. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / А. П. Панфилова. – М. : Издательский центр „Академия”, 2009. – 192 с.

О. А. Пономарьова

Уманський державний педагогічний

ПОЛІСЕМІЯ ТА СИНОНІМІЯ ЯК ОСОБЛИВІ ТИПИ ПАРАДИГМАТИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ В ЛЕКСИКО-ТЕМАТИЧНІЙ ГРУПІ НАЙМЕНУВАНЬ ОСІБ ЗА РОДОМ ЗАНЯТЬ

Словниковий склад мови можна розглядати як складну систему взаємозв'язаних і взаємозалежних одиниць, відношення між якими розкриваються при дослідженні протиставлень, що характеризують їх. Системний характер мови виявляється, в першу чергу, у розподілі слів за деякими семантично об'єднаними лексичними групами – лексико-семантичними парадигмами. Індивідуальна семантика слова розкривається через його протиставлення іншим членам парадигм, до яких воно входить, за певними істотними ознаками.

Парадигматичні відношення – відношення вибору, асоціації, що ґрунтуються на подібності й відмінності позначувальних і позначуваних одиниць мови [1, с. 80]. Як вияв парадигматичних відношень у мові можна розглянути явища полісемії та синонімії.

Узагальнення, властиві людському мисленню, неминуче відображаються у мові, і одним із проявів цієї закономірності є полісемія. Під полісемією розуміють здатність слова мати одночасно декілька значень, тобто позначати різні класи предметів, явищ, дій, процесів, ознак і відношень.

До полісемічних назв осіб за родом занять можна віднести наступні: *укр. майстер*: 1) фахівець з якого-небудь ремесла; 2) керівник окремої ділянки виробництва; 3) той, хто досяг високої майстерності, досконалості в своїй роботі, творчості; 4) те саме, що [тесляр](#) [2, с. 599]; *укр. купець*: 1) власник торговельного підприємства, особа, що займається приватною торгівлею; 2) заст. покупець [2, с. 402]; *англ. captain*: 1) командир корабля або літака; 2) офіцерське звання досить високого рангу; 3) той, хто керує командою або групою людей; 4) той, хто є власником великої компанії або має важливу посаду [3, с. 217]; *англ. doctor*: 1) особа з вищою медичною

освітою, яка лікує хворих; 2) той, хто має вищий учений ступінь, який присуджується на підставі захисту дисертації [3, с. 460].

Деякі іменники жіночого роду – найменування за родом занять: *напр.*, *ковалиха*, *попадя* – вживались (і вживаються, відповідно до словників) для позначення дружин осіб, які займалися діяльністю, що традиційно вважалася чоловічою.

Лексична синонімія протиставлена полісемії, – у цьому випадку декілька синонімічних найменувань відображають у мові один і той же позамовний зміст. Під синонімією розуміють тип семантичних відношень, який полягає у повному або частковому збігу їх значень [4, с. 446].

Значна кількість найменувань осіб за родом занять об'єднується в синонімічні ряди: *укр.* *мірошник*, *мельник* – «власник млина або той, хто працює в млині»; *укр.* *пастух*, *чередник*, *свинопас*, *лиман*, *вівчар* – «той, хто пасе стадо, череду, отару і т.ін.», *англ.* *cobbler*, *shoemaker* – «майстер, що шиє і лагодить взуття», *англ.* *writer*, *hack*, *scribbler* – «письменник»).

Відтак, полісемія властива найменуванням осіб за родом занять, але незначною мірою, більшість же назв є однозначними. Натомість, синонімія широко представлена серед назв осіб за родом занять.

Література

1. Ткаченко О. Г. Системні відношення в мові / О. Г. Ткаченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 1. – С. 80-83.
2. Словник української мови: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – Том 4. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.
3. Longman Dictionary of Contemporary English / [director, Della Summers]. – England: Pearson Education Limited, 2007. – 1950 p.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 709 с.

І.С. Постоленко

*кандидат педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний*

ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕФЕКТИВНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Під час дистанційного навчання через мережу Internet міжособистісне спілкування іноземною мовою між викладачем та учнем відбувається опосередковано. З одного боку, можливість постійного спілкування на відстані під час навчального процесу відрізняє дистанційне навчання від заочного і в деякій мірі наближає його до очного, з іншого – міжособистісне телекомунікаційне спілкування не здатне повною мірою заповнити відсутність безпосереднього «живого» спілкування. Саме відсутність «живого» спілкування і є головним фактором, який визначає специфіку психолого-педагогічних умов дистанційного навчання через мережу Internet. Міжособистісне спілкування за допомогою телекомунікацій, в основному, забезпечує функціонально повноцінну схему здійснення навчального процесу, включаючи прямий і зворотній зв'язок між учнем і викладачем. Тим не менш, функції останнього надзвичайно обмежені, адже викладач не є головним і безпосереднім джерелом навчальної інформації.

Відповідно, основна методична проблема навчання іноземних мов фактично зводиться до того, як забезпечити досягнення поставлених навчальних цілей при обмежених можливостях викладача керувати навчальним процесом. Очевидним є те, що послаблення ролі викладача можна нейтралізувати тими методичними засобами, які містяться в дидактичних матеріалах, які використовує учень.

Важливо відзначити, що ефективність будь-якого виду навчання на відстані залежить від чотирьох складових: 1) ефективної взаємодії викладача і учня; 2) педагогічних технологій; 3) ефективності розроблених методичних матеріалів; і 4) продуктивності зворотного зв'язку. Іншими словами, успішність і якість дистанційного навчання великою мірою залежать від організації та якості методичних матеріалів, що використовуються, а також

керівництва та майстерності педагогів, які беруть участь у дистанційному навчанні.

Ефективне навчання на відстані може мати наступні характеристики:

1. Більш ретельне і детальне планування діяльності учня; чітка постановка завдань і цілей навчання; надання учневі необхідних навчальних матеріалів.

2. Інтерактивність – ключове поняття освітніх програм дистанційного навчання. Курси повинні забезпечувати максимально можливу інтерактивність між учнем і викладачем, зворотний зв'язок між учнем та навчальним матеріалом, а також надавати можливість групового навчання.

3. Високоєфективний зворотній зв'язок – учні повинні бути впевнені у правильності своїх рішень і подальшому просуванні від незнання до знання.

4. Мотивація – найбільш важливий елемент будь-якого курсу дистанційного навчання, для цього важливо використовувати різноманітні прийоми і засоби.

5. Модульне структурування курсу – учень матиме можливість чітко усвідомлювати своє просування від модуля до модуля, вибирати будь-який модуль на свій розсуд або на розсуд педагога.

6. Звуковий супровід – може бути реалізованим або на основі мережевих технологій, або за допомогою використання CD-ROM.

Наразі сучасні інформаційні технології надають необмежені можливості в розміщенні, зберіганні, обробці та доставці інформації на будь-які відстані, будь-якого обсягу і змісту. Тому на перший план виходить педагогічна, змістова і структурна організація навчального матеріалу для дистанційного навчання.

Література

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 250 с.

2. Díaz-Rico, L. The cross-cultural, language, and academic development handbook / L. Díaz-Rico, K. Weed. – Boston: Allyn and Bacon. – 2002. – 237 p.

О.В. Сардак

викладач

*Житомирський державний
університет імені І. Франка*

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОФІЛЬМІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Останнім часом у методиці вітчизняних і закордонних досліджень зріс інтерес до вивчення питань, пов'язаних зі вживанням мови, з необхідністю повідомляти студентам не лише певну суму знань про мову, але й про реалізацію отриманих знань у тій або іншій ситуації спілкування. Оволодіння іноземною мовою нерозривно пов'язане з оволодінням національною культурою, що припускає не тільки засвоєння культурологічних знань і формування здатності й готовності розуміти ментальність носіїв досліджуваної мови, а також ознайомлення з особливостями комунікативного поведіння народу цієї країни, але й повідомлення конкретних лінгвістичних знань і врахування різних аспектів мови в конкретних ситуаціях міжкультурного спілкування.

Характеристиці соціокультурної компетенції присвячено багато наукових праць. У Європейському стандарті вивчення іноземних мов соціокультурна компетенція визначається як аспект комунікативної здатності, що стосується тих особливих рис суспільства й культури, які виражаються в комунікативному поведінні членів суспільства (Waystage, 1996). Під соціокультурною компетенцією ряд дослідників розуміють знання соціокультурного контексту досліджуваної мови й досвід використання цих знань у процесі спілкування (Бім І.Л., 2001, Сисоєв П.В., 2001, Коренева М.Р., 2003). Соціокультурна компетенція як здатність порівнювати вивчаємі лінгвокультурні спільноти, інтерпретувати міжкультурні розходження й адекватно діяти в ситуаціях порушення міжкультурної взаємодії

розглядається в роботах В.В.Сафонові (1996, 1997, 2001).

Соціокультурна компетенція стала одним із самих частотних термінів у професійно-методичній літературі, але, як це й раніше траплялося, різні автори вкладають у нього чисто авторське розуміння, що веде до численних розходжень у тлумаченні і ніяк не сприяє об'єднанню зусиль у розробці ефективних підходів і методик формування соціокультурної компетенції в єдиній логіці на різних шаблях мовної й професійно-педагогічної освіти. Деякі автори ідентифікують соціокультурну складову комунікативної компетенції з а) країнознавством, б) лінгвокраїнознавством, в) культурознавством, г) культурологією.

Використання відео на заняття з іноземної мови та в самостійній діяльності відкриває ряд унікальних можливостей для викладача та студентів в плані оволодіння іншомовною культурою, особливо в плані формування соціокультурної компетенції як однієї зі складових комунікативної компетенції в цілому. Відеоматеріали надають практично необмежені можливості для проведення аналізу, побудованого на порівнянні й зіставленні культурних реалій та особливостей поведінки людей в різних ситуаціях міжкультурного спілкування. Використання відео сприяє реалізації найважливішого вимоги комунікативної методики - представити процес оволодіння мовою як збагнення живої іншомовної культури; індивідуалізації навчання і розвитку мотивованої мовленнєвої діяльності студентів.

Використання відеофільмів на занятті іноземної мови вносить розмаїтість у навчальний процес, сприяє активізації студентів, підвищує інтерес до предмета. Відеофільм є ефективним засобом розвитку навичок усного мовлення, і безсумнівно, сприяє закріпленню пройденого лексичного, граматичного й фонетичного матеріалу, розширенню лексичного запасу, сприяє підготовці учнів до розуміння мовлення різних людей, створенню природного мовного середовища на занятті.

Основне призначення відеофільмів - активізація мовленнєвої діяльності студентів, у процесі оволодіння мовним матеріалом за допомогою

моделювання відповідних мовних ситуацій. Відеофільм надає широкі можливості для створення практично будь-якої наочності, що стимулювала б іншомовні висловлення тих, яких навчають. Всі усні теми, а також різні мовні ситуації можуть бути забезпечені відповідною наочністю. У цих умовах навіть неуважний студент стає уважним. Для того, щоб зрозуміти зміст відеофільму, студентам необхідно прикласти необхідні зусилля. Так, мимовільна увага переходить у довільну. А інтенсивність уваги впливає на процес запам'ятовування, використання різних каналів надходження інформації (слуховий, зоровий, моторне сприйняття) позитивно впливає на міцність засвоєння країнознавчого і мовного матеріалу.

Шляхом емпіричного спостереження було виявлено що саме методика відеоекскурсії стимулює розвиток сприйняття і посилення увагу студентів на навчальному занятті. Традиційні методи формування соціокультурної компетентності програють у коефіцієнті корисної дії, в порівнянні з роботою з використанням мультимедіа-матеріалів. Особливої уваги заслуговує доцільність використання комедійних серіалів, оскільки сучасний ринок інтерактивних розваг спеціалізується саме на цьому жанрі, отже студентам легше і звичніше пристосовуватися до продуктивної роботи з типом відеопродукції, яку вони люблять, з форматом якої вже давно ознайомлені. Таким чином, психологічні особливості впливу навчальних відеофільмів сприяють інтенсифікації навчального процесу й створюють сприятливі умови для формування соціокультурної компетенції студентів.

Автентичні відеоматеріали мають велике значення у формуванні лінгвістичної компетенції студентів вищих навчальних закладів, оскільки саме за допомогою відео передається не тільки правильна вимова і інтонація, а й жести і міміка носіїв мови. Опора на автентичні відеоматеріали створює сприятливі умови для оволодіння студентом новою країнознавчою інформацією, мовною поведінкою носіїв мови, сприяє знайомству студентів з побутом народу, його культурою. Таким чином, одним із ефективних способів формування соціокультурної компетенції у студентів є використання

автентичних відеофільмів. Психологічні особливості впливу навчальних відеофільмів на студентів сприяють інтенсифікації навчального процесу й створюють сприятливі умови для формування комунікативної компетенції.

Література

1. Гальскова, Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студентов лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высших пед. учеб. заведений / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М.: Издат. Центр «Академия», 2004. – 336 с.
2. Исенко, И.А. Использование испанских аутентичных фильмов для формирования социолингвистической компетенции/ И.А. Исенко// ИЯШ.- 2009.- №1. - С. 78-83.
3. Маргус, Т. О социолингвистической компетенции студентов/ Т. Маргус// Высшее образование в России. – 2007. - №24. – С.5-7.
4. Общевропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. – М.: Изд-во МГЛУ, 2003. – С.12.

І.М. Свиріденко

кандидат педагогічних наук,

старший викладач

Житомирський державний

університет імені І. Франка

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Процес євроінтеграції вимагає високого рівня іноземної мовленнєвої компетенції, що особливо необхідна для реалізації професійної діяльності та мобільності майбутнього фахівця. Випускник вищого навчального закладу повинен мати високий рівень іноземної мовленнєвої компетенції не тільки у межах професійного спрямування. Це означає, що в період навчання студенти повинні оволодіти цілим комплексом мовленнєвих навичок і вмінь як основи комунікативного рівня. Зважаючи на вищезазначене, методика викладання іноземних мов потребує урізноманітнення та оновлення, а саме: залучення різних методів з метою розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок студентів.

Інтерактивне навчання іноземних мов передбачає перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами навчального процесу. Його можна організувати з використанням інтерактивних технологій навчання. Сутність інтерактивного навчання іноземних мов полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчання (викладачів і студентів). Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання[2].

Найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процесі навчання на немовних факультетах є проектний метод, метод "мозкової атаки", метод Case Study та метод ділових

рольових ігор.

У проектній роботі студенти залучаються в створену педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проектних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність[9, с.44].

Метод «мозкової атаки» («мозкового штурму») застосовується тоді, коли перед колективом стоїть проблема пошуку нових рішень, нових походів до ситуації. Основне її завдання полягає в тому, щоб за невеликий проміжок часу відшукати ряд рішень однієї проблеми. Метод «мозкового штурму» заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей.

Метод Case study полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни. Робота над проблемною ситуацією відбувається в групах студентів, і її можна умовно розділити на наступні фази: – аналіз представленого матеріалу, формулювання проблеми; – пошук і збір додаткової інформації (у разі необхідності); – обговорення різних варіантів вирішення проблеми; – вибір кращого варіанту рішення на основі порівняння всіх запропонованих варіантів; – презентація та захист рішення [3, с.177].

Важливою складовою інтерактивних технологій навчання іноземних мов є форма навчання. На сьогодні актуальним є питання щодо дистанційної форми навчання. Аналіз вітчизняної і зарубіжної теорії і практики дистанційного навчання як форми організації навчального процесу дозволяє визначити його характерні особливості щодо реалізації інтерактивного

навчання іноземних мов. Серед них:

1) вільний доступ до навчальної інформації, що знаходиться в інформаційно-комп'ютерному навчальному середовищі;

2) гнучкість структури подання знань, тобто забезпечення для студентів права вибору навчального матеріалу різного рівня складності;

3) асинхронність навчання. Студенти вищих навчальних закладів навчаються, а викладач спілкується з ними в слухний для себе час, у зручному місці і в зручному темпі;

4) комунікативність навчання. Постійний або епізодичний суб'єктно-суб'єктний діалог у навчальному процесі з використання сервісів мережі Інтернет (Email, Mailing list, Internet Relay Chat, IP-телефонія та ін.);

5) інтернаціональність навчання. Дистанційне навчання забезпечує зручну можливість експорту й імпорту освітніх послуг;

6) нова роль викладача. Йдеться про нову роль і функції викладача як консультанта і координатора навчального процесу;

7) нова роль студента. Він стає «автономним» студентом, сам визначає засоби навчання, час та місце вивчення навчального матеріалу, консультації з викладачем [1]. Хоча дистанційне навчання має переваги перед іншими формами організації навчального процесу щодо реалізації інтерактивного навчання, слід зауважити, що воно одночасно має певні специфічні вимоги як до викладача, так і до студента, збільшуючи трудові затрати і того й іншого.

Отже, інтерактивні методи навчання іноземних мов є перспективними, оскільки визначають діалог як провідну форму навчально-пізнавальної інтерактивної взаємодії та передбачають врахування основних методичних принципів навчання іноземних мов комунікативності й ситуативно-тематичної організації навчання. Використання інтерактивних методів в організації навчального мовного процесу на неспеціальних факультетах ВНЗ підвищує якість професійної та комунікативної підготовки студентів як майбутніх фахівців.

Література

1. Гриценко В. И. Дистанционное обучение: теория и практика : монография / Гриценко В. И., Кудрявцева С. П., Колос В. В., Веренич Е. В. – К. : Наукова думка, 2004. – 375 с.: ил., табл. – Библиогр.
2. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Коваль Т. І. // Електронне наукове фахове видання / Інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков – д. техн. н., проф. член-кор. АПН України. – 2011. – №06 Том 26. – 291 с.
3. Лутай Н.В., Бесараб Т.П. Метод case study у навчанні іноземної мови / Н.В. Лутай, Т.П. Бесараб //Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 37. – 2013. – С. 177-179. , с. 177
4. Тесліна О.В. Проектні форми роботи на занятті з англійської мови / О.В. Тесліна. – К.: Іноземні мови № 3, 2010. – 44 с.

Д. Ю. Скиба

*Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Міжнародні зв'язки України, її інтеграція до європейського та світового простору зумовлюють необхідність розглядати іншомовну комунікацію як важливий засіб міжкультурного спілкування. Соціально-економічна ситуація сьогодення розкриває перед майбутніми фахівцями нові можливості самореалізації, яка може здійснюватись не тільки через окремі випадки спілкування із зарубіжними колегами та студентами, а через здійснення іншомовної комунікації. Іншомовна комунікація як важливий компонент соціальної компетентності є складовою підготовки студентів ВНЗ до особистого та соціального життя з практичними навичками та вміннями реалізувати їх в професійній діяльності. Крім того, розв'язання численних проблем сучасної цивілізації часто вимагає взаємодії і взаєморозуміння між людьми, що належать до різних національних та корпоративних культур. Іншомовна комунікація характеризується взаємодією національних та корпоративних культур і виявляється в національній самосвідомості, етнокультурній соціальній компетентності особистості, толерантності, її прагненні до міжнаціональної згоди в різних сферах спілкування.

Ось чому останнім часом в поле зору науковців потрапило таке поняття як «іншомовна комунікація» як складова соціальної компетентності.

Проблема формування компонентів соціальної компетентності у процесі підготовки студентів до міжкультурної комунікації розглядається багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими (А. Андрієнко, Г. Архіпова, Н. Гез, С. Козак, О. Павленко, Ю. Федоренко, Н. Чернова та ін.).

Протягом останніх десятиріч інтерес до проблеми іншомовної комунікації та соціальної компетентності змінив методологічний підхід до викладання іноземних мов з урахуванням потреб фахівців відповідного профілю та вимогам суспільства. Саме вимоги, що висуваються суспільством до сучасних студентів, містять у собі, крім відповідного рівня професійної підготовки, наявність уміння грамотно, переконливо й аргументовано висловлювати свої погляди, враховуючи при цьому думку співрозмовників, тобто соціально – компетентне спілкування.

В структурі соціальної компетентності іншомовна комунікація виступає в єдності трьох компонентів, а саме:

- лінгвістична компетентність (вироблення знань та навичок усного мовлення, читання та розуміння прочитаного);
- соціальна компетентність (формування у студентів уміння спілкуватись в межах професійно-орієнтованої тематики та адекватно реагувати на запитання в межах професійно-орієнтованої ситуації);
- комунікативна компетентність (формування культур спілкування, комунікативних навичок, оволодіння унікальними тематичним розмаїттям лексики, що є основою для соціальної компетентності та комунікативної діяльності в цілому).

З огляду на вищесказане, можна стверджувати, що іншомовна комунікація є інтегральною особистісно-професійною складовою соціальної компетентності студентів. Дана проблематика потребує подальшого вивчення, оскільки іншомовна комунікація більш притаманна студентам – філологам в рамках як студентського життя, так і в професійній діяльності. Проте, гостро залишається дана проблема для студентів нефілологічних спеціальностей, де виклад матеріалу іноземною мовою, спілкування з носіями та міжнародні комунікації зводяться до мінімуму, якщо й взагалі не відсутні. Не зважаючи на чітко виражену тенденцію до професійного вивчення іноземної мови у студентів нефілологічних спеціальностей, навчання здійснюється окремо від формування професійної соціальної компетентності майбутніх фахівців.

Формування іншомовної компетентності як складової соціальної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей забезпечується насамперед через зміст навчання, його тематичну організацію та ускладнюється відсутністю практичних навиків, орієнтованих саме на розвиток іншомовної компетентності. Систематична робота над покращенням словникового запасу, використання Інтернету, газет та журналів, а також комунікація з представниками інших країн – ці фактори сприяють оволодінню студентами нефілологічних спеціальностей іншомовної комунікації і, тим самим, покращення соціальної компетентності в цілому.

А.Г. Складанчук
викладач
Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ЦИФРОВЕ РОЗПОВІДАННЯ ЯК ЗАСІБ ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ

Поширення інформаційних технологій спричинило виникнення нового засобу навчання у методиці іншомовної освіти – цифрового розповідання. Цифрове розповідання передбачає застосування мультимедіа (зображення, аудіоряду, тексту, відеоряду, анімації, звукових ефектів) і програмного забезпечення з метою залучення учнів у навчальний процес.

Згідно з С.Ю. Ніколаєвою [1, с. 91], метою формування іншомовної комунікативної компетентності є не накопичення певного обсягу знань, навичок і вмінь, а власне здатність використовувати їх в іншомовному спілкуванні.

Цифрове розповідання має потужний освітній потенціал для формування іншомовної комунікативної компетентності.

Цифрове розповідання тісно пов'язане з проектною методикою. Услід за С.Ю. Ніколаєвою [1, с. 91], під проектною методикою розуміється така організація навчального процесу, яка передбачає проектний характер діяльності учня, спрямованої на отримання конкретного (практичного) результату і його публічного пред'явлення. Багато вчених вважають, що проектна методика залучає учнів до самостійного набуття знань, формування навичок і розвитку вмінь.

На фізико-математичному факультеті Житомирського державного університету імені Івана Франка під час вивчення навчальної дисципліни “Англійська мова” у 2012 році студентам було запропоновано завдання створити цифрові розповіді на тему “My Studies at Ivan Franko Zhytomyr State University”. Завдання передбачало парний режим виконання. Проте, поняття цифрового розповідання було новим для студентів,

Студенти були ознайомлені з етапами створення цифрової розповіді, що включає: 1) мозковий штурм, збір ідей; 2) відбір ідей для подальшого

використання; 3) вивчення теми і предмету дослідження; 4) складання сценарію цифрової розповіді; 5) підготовка тексту цифрової розповіді; 6) прийняття рішення щодо наявності необхідних компонентів мультимедіа; 7) пошук та завантаження мультимедіа з глобальної мережі Інтернет на комп'ютер або власноручний запис і збереження на комп'ютері звукових ефектів, створення малюнків, їх сканування або фіксація зображень за допомогою цифрової камери і їх збереження на комп'ютері; 8) обробка за необхідності малюнків і звукових ефектів з використанням програмного забезпечення (приклади графічних редакторів – Adobe Photoshop, Picasa, Paint.NET тощо; приклади аудіоредакторів – Audacity, mp3DirectCut (для вирізання необхідної ділянки аудіофайлу), Total Audio Converter (для конвертування аудіофайлів у різні формати) тощо); 9) прийняття рішення щодо вибору і застосування програмного забезпечення для створення “цифрового розповідання” (Microsoft Office PowerPoint, Microsoft PhotoStory 3, Windows Movie Maker, Pinnacle Studio); 10) пошук та завантаження мультимедіа з глобальної мережі Інтернет на комп'ютер або власноручний запис і збереження на комп'ютері відеоряду; 11) виразне опрацювання розповідання тексту студентами і його запис у цифровому форматі; 12) перевірка функціонування “цифрового розповідання” і за потреби його редагування; 13) показ цифрової розповіді з постановкою двох запитань іншим студентам для їхнього залучення у перегляд цифрової розповіді; 14) самооцінка і оцінка цифрової розповіді іншими студентами.

Завдання отримало позитивні відгуки від студентів і коментарі про корисність цифрових розповідей від студентів. Наприклад, студенти зазначили, що завдання було цінним для студентів, які не вміли редагувати відео, і надало необхідну інформацію про програми для його редагування.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред.. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

O.O. Slobodianyuk

a lecturer

*P. Tychyna Uman State
Pedagogical University*

MAKERSPACE IN TEACHING

A teacher of the 20th century is different from what he/she is today. The students and their needs are also different. That is why the purpose of a teacher has greatly changed and the reason is rapid development of technology.

Makerspace grew out of Maker Media, the force behind MAKE magazine and Maker Faire and a leader in the Maker movement. We find that the Makers we meet share many things in common with one another, even when they are working in very different disciplines. We hope you will see this mindset reflected in your Makerspace. We want everybody who participates in a Makerspace to see themselves as Makers. The Maker movement continues to gain momentum. [1; 6]

To support young makers, teachers should:

1. Regularly engage students in making, sharing, collaborating and reflecting.
2. Give feedback often to help students remake and reiterate content-specific products, processes and knowledge.
3. Encourage students to better the lives of their peers, school and community.
4. Play multiple roles: engaged co-creator, mentor, problem-solver, activist or networker who brings the right people and tools together. [5]

Beyond the game-changing technologies, your makerspace should include a basic stock of supplies to keep your students challenged, inspired, and busy. [4]

Even if educators don't have access to expensive (but increasingly affordable) hardware, every classroom can become a makerspace where students and teachers learn together through direct experience with an assortment of high- and low-tech materials. Turning every classroom into a makerspace and every child into a maker is the path to creating truly personal learning for every student. [1]

“A well-equipped modern Makerspace features flexible, computer-controlled manufacturing equipment for creating, cutting, and forming plastics, metal, plaster, and other common materials” [1; 3] necessary for the subject taught in the classroom.

To sum up we should say that maker education inspires deeper learning, educational makerspaces are based on student needs, and it is not necessary to be a technical expert to start a makerspace in your school or library.

Literature

1. Martinez S. What's in a MakerSpace? [Електронний ресурс] / S. Martinez, G. Stager – Режим доступу до ресурсу: <http://www.weareteachers.com/blogs/post/2015/04/03/what-s-in-a-makerspace>.
2. Hachigian A. Lessons from the Makerspace: teachers play new roles in a maker-centered classroom, encouraging a new kind of learning [Електронний ресурс] / Amy Hachigian. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gse.harvard.edu/uk/blog/lessons-makerspace>.
3. Kemp A. Makerspace in the Classroom [Електронний ресурс] / Adam Kemp – Режим доступу до ресурсу: <http://makezine.com/2014/01/10/makerspace-in-the-classroom/>.
4. Cooper J. Designing a School Makerspace [Електронний ресурс] / Jennifer Cooper. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.edutopia.org/blog/designing-a-school-makerspace-jennifer-cooper>.
5. West-Puckett S. ReMaking Education: Designing Classroom Makerspaces for Transformative Learning [Електронний ресурс] / STEPHANIE West-Puckett. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.edutopia.org/blog/classroom-makerspaces-transformative-learning-stephanie-west-puckett>.
6. Kurti R. The Philosophy of Educational Makerspaces Part 1 of Making an Educational Makerspace [Електронний ресурс] / R. Kurti, D. Kurti, L. Fleming. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.teacherlibrarian.com/2014/06/18/educational-makerspaces/>.

А.В. Солодчук

кандидат педагогічних наук

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК НЕОБХІДНИЙ ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Питання вивчення іноземних мов у вищих закладах освіти з кожним роком набуває все більшої необхідності. Швидкий розвиток вищої освіти зумовлює появу значної уваги до якості освіти, що в свою чергу призводить до зростання освітніх послуг.

Побудова єдиної Європи, зокрема, наукового й освітянського простору без кордонів передбачає гармонізацію національних систем вищої освіти, розвиток університетів, їхнього інтелектуального потенціалу, який постійно зміцнюється і використовується у загальноєвропейському інтеграційному процесі.

В Україні мовна освіта визнана одним із найголовніших складників вищої освіти. Без володіння іноземними мовами неможливо реалізувати соціальну та професійну мобільність людини.

Сучасний стан нових інформаційних технологій демонструє нову роль мовної освіти. Тому її вдосконалення й підвищення рівня якості є головною метою реформування вищої освіти в нашій країні.

У вищих немовних навчальних закладах студенти мають оволодіти як загальнонавчальною, так і професійно орієнтованою іноземною мовою – мовою спеціального вжитку. Адже сучасні тенденції в сфері освіти пов'язані з потребою в спеціалістах, які б не лише були спроможні ефективно діяти в ділових ситуаціях з іноземними партнерами по бізнесу, брати участь у науково-технічних семінарах та конференціях, а й володіти англійською мовою на високому професійному рівні та були обізнаними з міжкультурними особливостями спілкування з представниками інших культур у різних контекстах ділової професійної діяльності.

Перевага, під час вивчення англійської мови в немовному ВНЗ, надається як усному так і писемному мовленню. Перевірка вивченого матеріалу має відбуватися за комунікативним принципом. Основними мотиваціями

вивчення англійської мови є комунікативні мотиви. Для їх формування та розвитку необхідним є надання комунікативного характеру курсу викладання англійської.

Прихильником комунікативного принципу є Леонтьєв А.А. . Він вважає, що комунікативна направленість повинна бути основоположною в процесі викладання іноземної мови, оскільки вона направлена на спілкування з іншою людиною.

Вимоги до сучасного спеціаліста нефілологічного профілю надзвичайно високі, але необхідно відзначити, що подібні вимоги є абсолютно виправдані.

Проте на практиці з'ясовується, що більшість студентів, які навчаються на немовному факультеті, не тільки не готові до спілкування іноземною мовою, але й не володіють необхідним лексичним мінімумом. Досвід показує, що до вищих навчальних закладів вступають випускники шкіл, які практично не володіють розмовним рівнем англійської мови. Тому перед викладачами стоїть важливе завдання – викликати інтерес до іноземної мови у студентів.

Для того, щоб вирішити проблему викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей, необхідно підготувати спеціаліста, який добре володіє іноземною мовою за відносно короткий проміжок часу, враховуючи вимоги навчальної програми немовного вузу та мінімальну кількість годин в навчальному плані. Для досягнення поставленої мети – навчити студента за короткий період часу говорити та розуміти мовлення носіїв мови – можна поєднувати традиційні та нетрадиційні методи (в тому числі інтерактивні), але здійснюючи акцент на принципі комунікативності, як в процесі спілкування, так і у використанні навчальних матеріалів і навчальних посібників.

Стан вивчення англійської мови спеціального використання не задовольняє потреби підготовки фахівців міжнародного рівня. Відсутність української Національної програми викладання англійської мови спеціального вжитку для студентів немовних факультетів університетів перешкоджає уніфікації структури та змісту учбових програм викладання англійської мови в

університетах та інститутах. Сучасний підхід до питання пошуку оптимальної та ефективної методики викладання іноземних мов у немовному вузі полягає в поєднанні традиційних і інтенсивних методів навчання.

Література

1. Крючков Г.Г. Перспективи приєднання України до Болонського процесу. // Міжнародний форум Мовна освіта: шлях до євро інтеграції. К.: «Ленвіт», 2005. – с.8.
2. Вступне слово оргкомітету. Міжнародний форум Мовна освіта: шлях до євро інтеграції. К.: «Ленвіт», 2005. – с.4
3. Полякова А.А. Методологія викладення іноземних мов у світі Рекомендацій Ради Європи. // Міжнародний форум Мовна освіта: шлях до євро інтеграції. К.: «Ленвіт», 2005.- с.19.
4. Ніколаєва С.Ю. Сучасні тенденції мовної освіти в Україні. // Міжнародний форум Мовна освіта: шлях до євро інтеграції. К.: «Ленвіт», 2005.- с.6.
5. European Federation of National Engineering Associations (<http://www.feani.org/webfeani/> Professional competence).
6. Сунцова Е.Н. Выбор методов обучения студентов неязыкового вуза иностранному языку в условиях ограниченности учебного времени [Текст] / Е.Н. Сунцова // Молодой ученый. — 2011. — №1. — С. 232-234.

Max Stern

Professor of Music Department of Israel Heritage

Ariel University of Samaria, Israel

TEACHING MUSIC AS A FOREIGN LANGUAGE TO STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES

To the non-musician, music - as a discipline - is a foreign language. What is G-clef; what is *crescendo* and *diminuendo*; what does *staccato*, *espressivo* and *rubato* mean? The reading of music and its intricacies, terminology, and notation are formidable; but to the uninitiated, the idea of learning an artistic composition, mastering, and performing it on with others a stage before a live audience seems more fantasy than reality. Where does one begin?

Each year, I receive a different group of students for my choral music elective course at Ariel University (and a few years back, also at Ben-Gurion University of the Negev). Neither institution has a formal music department. Students are drawn from various faculties: economic, business administration, architecture, electronics, engineering and more – a melting pot of academia. While some may have been exposed to music as children, they left it early on, and most have had little or no exposure to it as a subject - either in their elementary, middle, nor high school education. The course meets for 2 hours once a week during the academic year, sometimes, limited to only once semester, or 12 meetings in all. Each time the architect requests a "musical scale" from the engineer, while at the same time the business manager asks to borrow a "note" from the economist, and so on - but this time we are not speaking about a construction site or business plan, we are speaking about an artistic adventure. At rehearsals students develop basic skills such as: cooperation, standing together, and the ability to receive instruction. In addition there are common technical obstacles such as: opening their mouths to breathe, bring out tone from their throats, and sing in-tune (when possible). Generally, they arrive with no concept of tone production, rhythm, and beat,

following a conductor, or reading music. These they must learn from the ground up. Surprisingly, the most important learning activity is not singing – but listening: listening to oneself and others, adjusting, blending, initiating and responding in a flexible give and take.

The essence of the pedagogy in teaching such a group is: 1. sensitivity to the character of each student, and, 2. structuring the lesson in such a way that time is not lost. Developing the student's concentration is the most important challenge for the teacher. Sustaining it for an entire semester until performance is the goal. Each minute must be directed towards this final goal. The basics follow. A complete musical composition must be pre-prepared, presented, and practiced in such a way that learning is effortless. The student should not be aware that he is learning. Only at the end of the process, the student, surprisingly, realizes that he knows to sing a passage, a phrase, a section and is delighted with himself.

How does one accomplish this? It requires great patience on the part of the teacher, as well as ability to analyze the difficulties required in each part, break them down into very small increments, prepared each interval and motif by memory, guide them through continual challenges and questions. Most of all sequence the process in such a gradual – but persistent - way that students are constantly attentive even intrigued about what comes next. One small step after another one must never tire the student - either as individuals or in sections of women or men, but go back and forth between them – but only taking so much time that the previous group feels neither or become bored by inattention from the teacher. Most the learning is by rote.

Literature

1. Choksy, Lois. *The Kodály Context: Creating an Environment for Musical Learning*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1981.
2. Shehan, Patricia K. "Major Approaches to Music Education: An Account of Method." *Music Educator's Journal* 72:6 (February 1986) 26-31.
3. Studies of the Kodaly Method under choral conductor, Professor Peter Erdei, founding director of the Kodaly Institute, Kecskemet, Hungary (1974-2008).

О.О. Фенчук

викладач

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТУ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний етап оволодіння інформаційними ресурсами, формами їх зберігання та подальшого використання, впровадження інноваційних методик в процесі вивчення іноземної мови набуває першочергового значення та вимагає пошуку сучасних підходів до організації освітньої діяльності. Виникає потреба інтенсифікації іншомовної підготовки в контексті застосування нових стандартів та оновлення методології навчання, розширення дидактичного простору, виведення процесу вивчення іноземних мов за межі навчальних занять та перенесення акценту на самостійну роботу студентів. Веб-квест (WebQuest) – це методика проектного навчання, спрямована на результат, який отримується в процесі розв'язання тієї чи іншої теоретичної або практичної проблеми: студент отримує проблемне завдання (проект, який включає елементи рольової гри) та для його виконання використовує інформаційні ресурси Інтернету. Першими розробниками веб-квеста як навчального ресурсу являються Берні Додж та Том Марч. За визначенням Берні Доджа "веб-квест" розроблений для "організації ефективного використання часу студента та спрямування зусиль на роботу з інформацією, а не її пошук" [4].- Веб-квест розширює кругозір студента, сприяє розвитку аналітичного, критичного та творчого мислення, навичок вирішення завдання, працюючи в команді. За своєю сутністю веб-квест – це дидактична структура, в рамках якої викладач удосконалює пошукову діяльність студентів, задає їм параметри цієї діяльності і визначає її час,

вчить студентів самостійно мислити, знаходити та розв'язувати проблеми, залучаючи з цією метою знання з різних галузей, прогнозувати результати та можливі наслідки різних варіантів рішення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [5]. Роль викладача у навчальному процесі суттєво змінюється, він виступає як координатор з високим рівнем предметної, методичної та інфокомунікаційної компетенції. За визначенням Берні Доджа веб-квести можна поділити на короткострокові (Short Term WebQuests) та довгострокові (Longer Term WebQuests). Короткострокові веб-квести розробляють з розрахунку на одне-три заняття. Метою "Short Term WebQuests" є "отримання знань та їх інтеграція". Як результат роботи з короткостроковим веб-квестом, студент набуває навички опрацьовувати та систематизувати велику кількість інформації в рамках невеликого за обсягом часу та використовувати її для виконання проекту. Довгострокові веб-квести, як правило, розраховані на термін від одного тижня до місяця. Результати виконаного веб-квеста можна представити як усний виступ, есе, комп'ютерна презентація, веб-сторінка тощо. Детальніше ознайомитись з типами завдань для веб-квестів та рекомендації по їх розробці можна на сторінці: <http://projects.edtech.sandi.net/staffdev/tpss99/tasksimap/>. Розробка веб-квестів забезпечує максимальну інтеграцію Інтернет – ресурсів у вивчення навчальних дисциплін на різних рівнях навчання та охоплює як окрему тему, проблему так і навчальний предмет в цілому та міжпредметні зв'язки. Структура веб-квеста може різнитися за конфігурацією, але має містити наступні розділи:

1. Вступ – подаються загальні відомості, прописуються ролі учасників, індивідуальні та командні завдання, короткий опис (сценарій) веб-квесту.
2. Завдання – формулюються проблемні завдання та опис форми, в якій буде представлено кінцевий очікуваний результат самостійної роботи.
3. Алгоритм роботи над творчим проектом та список інформаційних джерел – опис послідовних дій, ролей та ресурсів необхідних для ефективної організації роботи над веб-квестом та виконання завдання (посилання на Інтернет-ресурси, дані про експертів в даній області, адреси електронної

пошти, конференції в синхронному та асинхронному режимі, додаткові джерела інформації та матеріали: приклади, шаблони, таблиці, бланки, інструкції, мапи, діаграми, словники тощо).

4. Оцінка – список критеріїв та параметрів оцінки виконаного веб-квесту, представлених у вигляді бланку-оцінки (критерії та параметри розробляються в залежності від складності навчального завдання).

5. Підсумок – короткий опис результатів досягнутих при виконанні веб-квесту.

6. Список використаної літератури, посилання на ресурси, використані для створення веб-квесту.

7. Коментарі для викладача – методичні рекомендації для викладачів, студентів, які будуть використовувати веб-квест.

Особливу увагу важливо приділити заключному етапу, на якому проходить презентація проекту. Доцільно організувати обговорення з подальшою оцінкою дослідження, визначення критеріїв, орієнтованих на тип проблемного завдання і форму представлення результату. За результатами дослідження проблеми формулюються висновки та пропозиції.

Застосування проектної методики навчання іноземної мови сприяє розвитку особистості майбутнього фахівця, дозволяє створити цілісну дидактичну модель вивчення іноземної мови, розвиває ініціативу, впевненість в собі, вміння творчо виконувати поставлені завдання, самостійно приймати відповідальні рішення, захищати власну точку зору, критично мислити. Методика використання веб-технологій, зокрема веб-квестів у навчальному процесі розвиває пізнавальну активність студентів та навички самостійного одержання знань; активізує навчальний процес, сприяє підвищенню індивідуалізації навчання та його якості.

Література

1. Яценко Ю.С. Интеграция информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения иностранным языкам. - Преподаватель высшей школы в XXI веке. Международная научно-практическая Интернет-конференция. - 30 марта 2007 г. <http://www.t21.rgups.ru/doc/5/21.doc>

2. Багузина Е.И. Методология создания веб-квестов как формы итогового контроля знаний, умений и навыков при изучении студентами иностранного языка // Материалы 25-й Всероссийской научной конференции молодых ученых и студентов "Реформы в России и проблемы управления" – 2010. Вып. 2. М.: Изд-во Государственного университета управления, 2010. С. 167-169.

3. Багузина Е.И. Контроль сформированности иноязычной коммуникативной компетенции студентов в рамках коммуникативной модели обучения // Вестник Университета (Государственный университет управления). 2010. № 26. С. 264-267.

4. Б. Додж. – Режим доступа : (<http://webquest.sdsu.edu\rubrics>)

5. Енциклопедія освіти // Акад. пед. наук України : [гол. ред. В. Г. Кремень] – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 1040 .

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА В ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сучасне суспільство вимагає нових підходів до підготовки фахівців у різних сферах діяльності. Сьогодні випускник вищого навчального закладу має володіти ґрунтовними знаннями в своїй професійній сфері, бути мобільним, активним, проявляти самостійність та ініціативність, а також обов'язково володіти іноземною мовою на професійному рівні.

Метою навчання іноземній мові студентів нефілологічних спеціальностей є досягнення ними рівня, достатнього для його практичного використання в майбутній професійній діяльності. Сучасному випускникові вже не достатньо вміти тільки читати і перекладати професійні тексти, а й вміти застосовувати іноземну мову в різних сферах діяльності.

Важливим невід'ємним компонентом навчального процесу з іноземної мови у вищих навчальних закладах є визначення засобів навчання. Засобами навчання можуть бути різноманітні матеріальні предмети, які допомагають викладачу організувати ефективне навчання іноземної мови, а студентам — успішно оволодівати нею.

Основним засобом навчання як для викладача, так і для студента є підручник. Слід зазначити, що в час стрімкого розвитку комп'ютерних технологій та технологізації навчання в цілому, студенти з більшим задоволенням користуються різноманітними електронними засобами, а саме, електронними підручниками.

Так, викликом сучасному викладачу іноземної мови є створення електронного, по можливості інтерактивного підручника для студентів

нефілологічних спеціальностей, для яких іноземна мова не є основною дисципліною, але є дуже важливою у зв'язку із сучасним станом професійної освіти.

Електронний підручник має багато привілеїв перед паперовим. А саме, електронний підручник може містити матеріал декількох рівнів складності; ступінь наочності в електронному підручнику значно вища; електронний підручник забезпечує багатоваріантність і різноманіття перевірочних завдань, тестів; електронні підручники є по своїй структурі відкритими системами, їх можна доповнювати, коректувати, модифікувати у процесі експлуатації.

Останнім часом все більшої популярності серед студентів набуває прийняття участі у різноманітних студентських програмах, спортивних змаганнях та тренуваннях, і, таким чином, студенти не мають змогу відвідувати всі заняття в університеті. Отже, пропустивши декілька занять, студентові важко надолужити пропущений матеріал. Виникає багато проблем у вирішенні цього питання, як у самого студента, так і у викладача.

Таким чином, завжди маючи доступ до електронного підручника з іноземної мови, студент може самостійно опрацювати теоретичний матеріал, виконати лексичні та граматичні вправи, прослухати аудіювання та продивитися відеоматеріали. А головне студенти мають можливість виконати домашні та тестові завдання, які за допомогою функції зворотного зв'язку (feedback), автоматично надсилаються викладачу з іноземної мови для їх подальшої перевірки та оцінювання. Таким чином, повернувшись до навчання, студент замість заборгованостей має вже набрані ним бали.

Отже, ми можемо зазначити, що створення електронного підручника для студентів нефілологічних спеціальностей є суттєвим й актуальним питанням сьогодення. Електронний підручник надає низку нових можливостей в процесі навчання завдяки різним режимам та формам опрацювання навчального матеріалу.

Література

1. Секрет І. В., Крупник О. О. Теорія та методика електронного навчання І. В. Секрет // –Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова: збірник наукових праць. – 2010. – Вип. І. – С. 190-197.

2. Сапрыкина Г. А. Электронный учебник – современное средство обучения [Электронный ресурс] / Сапрыкина Г. А. – Режим доступа: <http://www.websib.ru /ites/2003/06-01.htm>

О.О. Шеїна

старший викладач

*Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У час глобальних соціально-економічних, технологічних та соціокультурних змін безперервна освіта стає пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України. Особливого значення набуває пізнавальна самостійність – це здатність і готовність особистості до самостійної організації навчально-пізнавальної діяльності і здійснення її для вирішення нових завдань.

Аналіз наукових джерел показав, що серед провідних науковців немає однозначного тлумачення поняття “пізнавальної самостійності”. Водночас у більшості наведених визначень підкреслюється тісний взаємозв’язок між пізнавальною самостійністю та самостійною пізнавальною діяльністю. Отже, підсумуємо, що пізнавальна самостійність – це 1) інтегрована якість особистості, яка характеризується готовністю студентів власними зусиллями, без сторонньої допомоги опанувати нові знання; 2) усвідомлений, ціленаправлений, результативно завершений пізнавальний процес, який пов’язаний із вирішенням пізнавального завдання; мета якого полягає в мотивуванні і залученні студента до самостійної пізнавальної діяльності та створення умов для розвитку й формування у нього таких якостей і вмінь, як здатність до саморегуляції, самоактивізації, самоорганізації, самоконтролю, які в подальшому дадуть йому змогу самостійно щось вивчати, оволодівати

новими видами діяльності; 3) засіб навчання, за допомогою якого викладач залучає студентів до самостійної пізнавальної і практичної діяльності, цілеспрямовано організовує і керує цією діяльністю з урахуванням різних рівнів пізнання студентів.

Модернізація і гуманізація системи вищої освіти України у контексті європейської інтеграції вимагають підвищення професійного рівня майбутніх соціальних працівників, що передбачає володіння іноземною мовою. Застосування медіаосвітніх технологій на заняттях з іноземної мови сприяє розвитку пізнавальної самостійності студентів, оскільки медіаосвітні технології виконують такі основні функції: інформатизація навчального процесу; активізація навчальної діяльності студентів; розвиток пізнавальної самостійності студентів; підвищення мотивації студентів до навчання; підвищення якості отриманих знань; підвищення ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу; спонування до самостійної та творчої діяльності; розвиток критичного мислення студентів.

Медіаосвіта залучає до навчального процесу періодичні видання, радіо, телебачення, кіно, засоби новітніх інформаційних технологій.

Удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників передбачає відбір пізнавально-інформаційних фільмів відповідно до навчальної програми; ресурсів мережі Інтернет, що дозволяють ефективно користуватися викладачем під час занять у режимі on-line або off-line; комп'ютерних програмно-методичні комплексів, які надають складний комплекс інформації: текст, звук і візуальний ряд. Це сприяє креативному навчанню і дозволяє збільшити навчальне навантаження під час викладання англійської мови. Вивчення англійської мови за професійним спрямуванням повинне спиратися на використання активних форм медіаосвіти. Це передбачає створення студентами власного медіапродукту, медіатексту та сприяє розвитку пізнавальної самостійності студентів.

Література

1. Духаніна Н.М. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Вища освіта України. Дод. 3. Т. V. (12). 2008. С.189-193.

2. Муковіз О.П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних ВНЗ засобами інформаційних технологій: монографія / О.П. Муковіз. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. – 180 с.

Л. В. Шерстюк

*Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Модернізація сучасної вищої школи передбачає орієнтацію освіти не лише на засвоєння студентом певної суми знань, але й на розвиток його особистості, пізнавальних, творчих, професійних здібностей. Вища школа має сформувати в студента низку ключових, предметних і загальнопредметних компетенцій, що складають компетентність особистості і фахівця. Загальнопредметні компетенції формуються в результаті засвоєння змісту освіти в тій чи іншій галузі та становлять базову міждисциплінарну основу для набуття студентами ключових і предметних компетенцій. Цей процес забезпечується компетентнісним підходом до професійної підготовки. Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення конкретно визначених знань, умінь і навичок студентів у площину формування й розвитку в них здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних життєвих ситуаціях. Таким чином, вища школа формує у випускника високу готовність до успішної діяльності в реальному житті. Основним завданням означеного підходу є всебічний розвиток особистості студента, його теоретичного знання і мислення, практичного досвіду, мовленнєвої інтуїції і здібностей, оволодіння культурою мовленнєвого спілкування й поведінки.

На нашу думку, специфікою професійної підготовки майбутніх філологів має бути компетентнісно-функціональний підхід, який уможливить значне просування вперед на шляху визначення та розуміння концептуальних засад формування професійної компетентності майбутніх філологів в цілому та різноманітних загальних і предметно спеціалізованих компетентностей, що

знаходяться в ієрархічному підпорядкуванні відносно професійної [1]. Основи визначеного напрямку дослідження науково обґрунтовано у працях М. Боліної, М. Вачевського, Д. Демченко, Л. Демчук, Ю. Ємельянова, О. Іскандерової, В. Кашницького, С. Козак, В. Лугового, І. Мегалової, О. Малихіна, В. Охотнікова, О. Пахомової, О. Петрова, О. Прозорова, О. Семенов, А. Трофименко, Е. Соловйова, О. Усик та багатьох інших науковців. Компетентнісна основа в сучасних умовах є фундаційною базою для підготовки кваліфікованих фахівців різних царин, зокрема – у галузі підготовки спеціалістів до педагогічної діяльності.

Вітчизняна й зарубіжна педагогіка мають власні традиції підготовки спеціалістів педагогічних спеціальностей. Сьогодні значний інтерес викликають теоретичні узагальнення та методичні поради, презентовані в роботах В. Вахтерова, К. Вентцеля, Л. Занкова, М. Пирогова, С. Сисоевої, В. Сухомлинського, В. Шаталова та інших видатних учених, педагогів-практиків.

Функціональний підхід трактується як «спосіб подання мовного матеріалу і формування мовних навичок і умінь на заняттях, при якому зміст висловлювання первинно і визначає характер уявлення лексико-граматичного матеріалу» [2]. Основною характеристикою такого підходу є використання мовних функцій і понять, за допомогою яких здійснюється комунікація і реалізуються мовні інтенції студентів. На відміну від формального (структурного) підходу, відповідно до якого виклад лексико-граматичного матеріалу у вигляді моделей пропозиції відтворює послідовність подачі матеріалу формальних граматик, при функціональному підході матеріал дається відповідно до комунікативних функціями (прохання, пропозицію, незгоду і ін.), відбивають комунікативний намір мовця, і в цьому зв'язку вводяться мовні структури, за допомогою яких дані функції можуть бути реалізовані в процесі спілкування. Більшість комунікативних підручників для вивчаючих іноземні мови спираються на ідеї функціонального підходу до навчання.

Враховуючи особливості навчально-виховного процесу в компетентнісно орієнтованому освітньому просторі, доходимо висновку, що функціональний підхід до професійної підготовки майбутніх філологів сприяє застосуванню нетрадиційних форм навчання і педагогічних технологій, орієнтованих на поетапне створення умов для розвитку особистості, використання проблемних методик навчання, що активізують самостійну й дослідницьку діяльність студента і викладача.

Література

1. Малихін О.В. Ієрархія компетентностей сучасного педагога [Електронний ресурс] / О. В. Малихін // Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції КУБГ. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/3823/1/O_Malihin_konf_GI.pdf.
2. http://methodological_terms.academic.ru/2272

В. В. Шмідт*викладач**Чорноморський державний
університет імені Петра Могили*

РОЗВИТОК У ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ УМІНЬ І НАВИЧОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Досвід вищих навчальних закладів та окремих викладачів у проектуванні інформаційно-освітніх середовищ підтверджує необхідність глобальної перебудови навчального процесу на основі таких сучасних середовищ навчання, що у свою чергу вимагає перенавчання керівного, адміністративного та викладацького складу закладів освіти.

У межах такої перекваліфікації виділяють два основні підходи: попереднє, заздалегідь сплановане до початку перебудови освітнього середовища навчання управлінців і педагогів теоретичним і практичним навичкам роботи в змінених умовах, а також перепідготовка під час перебудови середовища, паралельно до технічних та адміністративних змін. Як свідчить досвід експериментальних впроваджень у вищих навчальних закладах, більш ефективним є другий підхід, коли навчання персоналу відбувається поступово, разом з експериментальним засвоєнням сучасних освітніх технологій в умовах формування інформаційно-освітнього середовища. Таким чином перепідготовка може здійснюватись паралельно з розробленням електронних інформаційно-освітніх ресурсів. Двома практичними формами підготовки викладачів до роботи в новітньому середовищі навчання є внутрішні курси перепідготовки та підвищення кваліфікації (або навчальні вебінари/ мастер-класи) у межах одного навчального закладу та програми навчання, які організуються зовнішніми організаціями.

Вдосконалення професійно-педагогічної підготовки викладачів до

правильного і системного використання інформаційно-освітнього середовища відбувається швидше і прогресивніше за умов комплексного поєднання теоретичної й практичної складових підготовки.

Нові професійні вимоги до викладачів сучасних освітніх середовищ, які можуть проводити веб-лекції, вебінари, відео-конференції, навчання за дистанційним типом майже повністю відповідають вимогам до них при традиційній очній формі навчання. Додатково висувається умова володіння навичками “просунутого” користування сучасними інформаційними та медіа технологіями і технічними засобами, необхідними для педагогічної роботи в інформаційно-освітньому середовищі.

Для забезпечення психолого-педагогічної та професійної підтримки студентів у ході змішаного або повністю дистанційного навчання формується особлива категорія викладачів – тьюторів, які поєднують функції консультанта, методиста й постачальника інформації.

Література

1. Преподавание в сети Интернет : сетевой учебно-методический и информационный комплекс : [электронное издание] / рук. авт. кол. В. И. Солдаткин. – М. : РГИОО, 2004.
2. Бендова Л. В. Система подготовки тьюторов – этапы развития карьеры / Л. В. Бендова // Качество дистанционного образования. Концепции, проблемы, решения : сборник трудов международной научно-практической конференции. – М. : МГИУ, 2004. – С. 43–44.
3. Щенников С. А. Открытое дистанционное образование / С. А. Щенников. – М. : Наука, 2002. – 680 с.

Н.В. Шульга

кандидат педагогічних наук

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

КРИТЕРІЇ РОЗПОДІЛУ СТУДЕНТІВ З ЕТНІЧНИХ МЕНШИН В УНІВЕРСИТЕТАХ ШОТЛАНДІЇ

У виборі навчальних програм більшість етнічних студентів шотландських університетів керуються критеріями відбору, до яких входять наступні фактори.

Першим, найбільш важливим фактором, який впливає на вибір університету, безумовно, є гарантія працевлаштування після закінчення університету. Другим важливим критерієм названий викладацький склад університету, що є важливою умовою якісного навчання обраної спеціальності отримання диплома державного зразка.

Важливим для студентів є рівень престижу навчального закладу та акцент на вивчення рідної мови і культури в контексті іншомовного середовища. Технічна база навчального закладу, місце його розташування й інші критерії не залишилися осторонь, і також відзначені абітурієнтами.

У системі вищої освіти Шотландії більшість студентів з етнічних меншин обирають предмети гуманітарного профілю, а не технічного.

Шотландський дослідник Д. Кеннінг зазначає, що діапазон курсів для отримання стипендії – також ознака адаптації освітньої сфери до вимог нинішнього студента й інтересів суспільства [1, С.12].

Зокрема, у шотландських університетах студенти з етнічних груп більш зосереджені на окремих предметах, ніж інші групи студентів. Наприклад, 20,3 % чорношкірих студентів та 22,5 % азійських студентів вивчають інженерію та технології у порівнянні із 10,0 % та 12,8 % студентів з інших меншин .

Більш ніж половина (53,3 %) усіх азійських студентів вивчають бізнес і

адміністративне право. 27,2 % етнічних студентів та 18,5 % білих студентів вивчають креативне мистецтво та дизайн у порівнянні із 4,6 % азійських студентів [2, с.62].

Студентів з етнічних меншин приваблюють дисципліни гуманітарного профілю (55,4%), а також дисципліни профілю SAT (схоластичний тест на виявлення здібностей). Найменшим попитом користуються дисципліни, пов'язані із медициною, фізичними та сільськогосподарськими науками (приблизно 0,5 % студентів з етнічних меншин). На нашу думку, вищезазначені низькі показники у виборі етнічними студентами програм навчання, які є популярними серед представників доміантної культури, можна пов'язати із неуспішністю студентів з етнічних меншин в цих складних галузях освіти.

Адміністрація вищих навчальних закладів Шотландії визнає, що й досі існують систематичні бар'єри для рівності результатів досягнень представників етнічних меншин, тому деякі освітні установи взяли на себе відповідальність й розробили план дій ліквідації недоліків у расовій рівності.

Так, у нарисі Міністерства освіти Шотландії «Навчальний план для вдосконалення. Як будувати навчальний план 3. Нарис для навчання і викладання» міждисциплінарне навчання окреслено як таке, що надає можливість викладачам та студентам поєднати навчання із дослідженням через навчальний план, закріплює вже вивчене у різний спосіб, забезпечує можливості для поглибленого вивчення, наприклад, через відповіді на запитання, дослідження проблем та шляхів їх вирішення або при написанні випускного проекту [3, с. 11].

Література

1. Canning J. 'Five years on: the language landscape in 2007' / J. Canning. – Southampton : Subject Centre for Languages, Linguistics and Area Studies, 2008. – 16 p.
2. Equality in colleges in Scotland: statistical report. Equality challenge unit, 2012. – 156 p.
3. The Scottish Government. Curriculum for excellence. Building the curriculum 3. A framework for learning and teaching, 2008. – 50 p.

Електронне видання

**Викладання іноземних мов для студентів
немовних спеціальностей: стан, проблеми, перспективи**

Матеріали
Всеукраїнського науково-практичного вебінару